

PROLETARCI VSEH DEŽEL ZDRUŽITE SE!

Leto XXI. Stev. 73
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVOBODILNO BOJBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK. OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1951 KOT DNEVNIK. NATO PA KOT TEDNIK # OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Združeni narodi

Desetletna bilanca OZN je nedvomno pozitivna. Vzlic velikim preizkušnjam je ta organizacija opravičila svoj obstoj. Posrečilo se ji je ohraniti svoj svetovni pomen. Poizkusi, da bi jo vpregli v službo ožjih in sebičnih koristi v določenih ideologij in sil, so se izjalovili. Razvijanje enotnosti sveta neogibno zahteva tudi skupno organizacijo vseh narodov. OZN je v določenem smislu najučinkovitejši izraz zgodovinskega procesa združevanja v splošnem svetovnem merilu. Zato je uspešno prebrodila tudi najtežavnejše dneve hladne vojne in si, čeprav razmeroma mlada ustanova, pridobila zelo velik politični ugled.

V njeni dejavnosti so seveda prihajali do izraza in vplivali nanjo različni procesi, često medsebojno nasprotujoči si in celo nezadržljivi, značilni za ves povojni razvoj na svetu. OZN je v glavnem kot celota zmeraj nastopala proti sebičnim zahtevam in težnjam. Vzlic vsem tem razlikam in protislovljem pa OZN ni razpadla, ker si nihče ni upal prepričati odgovornosti za takšen ukrep. Nasprotno, OZN je bila najprikladnejše mesto za ublažitev vseh skrajnosti in za ohranitev modusa vivendi. OZN je pravzaprav živela kot izraz nujne koeksistence držav z različnimi družbenimi sistemi, kot določena organizacijska oblika te koeksistence in njena mednarodna pravna zakonitost.

V trenutkih, zelo kritičnih za svetovni mir, je OZN odigrala pomembno vlogo. V tej mednarodni organizaciji je prišla do izraza močna želja vseh narodov, da se ohrani ogroženi mir. S tem se je OZN uveljavila kot kolektivni čuvatelj v obrambi mira. Važen je tudi njen prispevek na gospodarskem, socialnem, prosvetnem in ostalih področjih mednarodne dejavnosti. To so sicer še rodne dejavnosti, nekatere dokaj omejene akcije; nekatere izmed njih, čeprav zelo važne, so šele v začetni idejni fazi, kakor na pr. zamisel o ustanovitvi posebnega sklada. Te akcije pa so važne, ker utirajo pota v prihodnost, v široko mednarodno sodelovanje in skupnem delu za duhovno in gmetno kulturo človeštva.

Ce presojamo samo dosežene uspehe, lahko včas ugotovimo, da OZN ni bila dovolj učinkovita instrument v obravnavanju pečetih vprašanih naših dni. Včas je stala ob strani, kadar je šlo za najvažnejša svetovna vprašanja. K temu so največ pripomogle velesile, ki so si prizadevale, da njih gledišča in sklepi ne bi bili predmet nenehne pozornosti tega ves svet obsegajočega foruma. V tem oziru so bile velesile v glavnem solidarne. Za zdaj niso pripravljene sprejeti maksimalni program demokracije v mednarodnih stikih in obravnavati vsa vprašanja v okviru OZN. Zato hočejo imeti nekatere vprašanja v svoji pristojnosti.

Ker pa je takoj po vojni prišlo do spora med velesilami, hkrati pa se je pojavila težnja, da bi svet razdelili v dva ideološko povsem ločena bloka, je bilo to seveda čutili tudi v delu OZN. In prav to je bila glavna ovira v uspešnem delu te organizacije. Težnja, da bi se OZN podredila zahtevam blokovskega spora, se sicer nikoli ni uveljavila, vendar pa je imela zmeraj večji ali manjši negativni vpliv. Zato smo pričeli nesmiselnega pojava: namesto da bi bila OZN organizacija, ki odločilno vpliva na mednarodne stike na splošno, s tem pa tudi na stike med velesilami, se je zgodilo nasprotno. Stiki med velesilami so bili v glavnem odločilni za stanje, vzdruže in dejavnost OZN. Bolje rečeno, stanje duhov in dejavnosti v OZN se je gibalo v nasprotnem sorazmerju z zaostritvijo političnega položaja.

OZN je bila delno, žal v nekaterih zelo važnih vprašanjih prvi jezik politične igre velesil. Bilo pa bi napačno pozabljati, da je OZN vsaj posredno vplivala tudi na to igro in neposredne stike, da je večkrat ublažila ostrino sporov in začrtala določene meje, čeprav spontano, ki se jih nihče ni upal prekoračiti. Trenja v politiki blokov, ki so se prenašala na tribuno OZN, niso dopuščala, da bi ta organizacija postala brez pridržka in v polnem pomenu univerzalna. Mnogo zdaj uplenih držav in narodov se še

ni vključilo v to organizacijo: Kitajska, Avstrija, Japonska, Italija, Nemčija in desetine drugih. Del teh dežel je večinoma zaradi svoje vloge v drugi svetovni vojni ostal zunaj OZN.

V prvih povojnih letih njihove odsotnosti to ni bilo mnogo čutili, zdaj pa je položaj docela drugačen. Te dežele imajo veliko vlogo v svetovnem političnem dogajanju in znatno vplivajo na splošni razvoj. To, da ne sodelujejo v OZN, samo koristi težnjam blokovske politike, olajšuje omalovaževanje te organizacije in ovira njeno funkcioniranje kot enotnega svetovnega organizma. V OZN tudi niso vključene mnoge druge dežele, ki so si bodisi šele nedavno priborile neodvisnost ali pa so postale le torišče blokovskih spopadov. Tudi njihovo sodelovanje v OZN bi bilo samo pozitivno. Če bi uredili to vprašanje, bi postala OZN najmočnejše politično središče sveta, številno vprašanj, ki jih obravnavajo zunanje te ustanove, pa bi se znatno skréžilo.

V prvem in drugem primeru so krive velesile, ki silijo OZN, da se ukvarja z manj važnimi vprašanji, najvažnejša pa si pridržijo same. V načelu nihče ne more nasprotovati pogajanjem med velesilami. Nasprotno. Razumljivo pa je, da ni upravičenih razlogov, da bi bile velesile v glavnem usmerjene na pota zunaj OZN. Lani je bilo videti, da so lahko majhne dežele, ki imajo v OZN velikansko večino, zelo vplivale na posamezne važne sklepe (posebni sklad, mirododna uporaba atomske energije itd.). »Orlom« se je zdelo potrebno, da so poslušali združeno in skladno donečo pesem »manjših ptic«.

Minulo zasedanje Generalne skupščine je svet po več skrbih vzbujajočih letih nekoliko ohrabilo. V nekaterih važnejših vprašanjih — oborožitve, mirododna uporaba atomske energije, poseben sklad OZN — je bil dosežen napredek in sklepi so bili prvikrat sprejeti enodušno. Nadaljnje uveljavljanje teh sklepov (na pr. razorožitve in atomska energija) pa so prezele velesile in tako je konec koncev postalo odvisno od njih bodočih stikov, ki nastanejo na podlagi njihovih gledišč tudi v drugih vprašanjih. Teh vprašanj ne obravnavajo kot konkretne določene naloge OZN, marveč praktično samo kot področnosti v okviru vseh vprašanj, v katerih se velesile še več let grizejo. Zato ni znano, ali poje sedanji razvoj svojo pot ali pa je treba računati z zastojem.

Takšen položaj ne bi smel, pa tudi ne more trajati večno. Svet je skupnost, sestavljena iz več velikih in mnogih manjših dežel. Mir je potreben vsem. Majhne dežele so življenjsko zainteresirane na njegovu utrditvi. Zato morajo tudi dejansko sodelovati v obravnavanju vseh tistih vprašanj, od katerih je odvisna usoda miru in vojni. Zato morajo prav majhne dežele s še večjo vneto in odločnostjo delati za uresničenje načela miroljubne koeksistence prek mehanizma in forumov OZN. To je nedvomno glavno vprašanje naših dni. Živo prakso je namreč treba dokazati, da je možno ohraniti mir. Zato je treba iskati in ustvariti nove oblike in pota sodelovanja, složnega življenja in miru.

O. Miličević

Palamara krši sporazum

Kljub jasnim določbam v prilogi londonske spomenice noče preosnovati dolinskega strokovnega tečaja v industrijsko šolo

(Od našega sodelavca.)
Trst, 26. marca. Generalni komisar Palamara je pismeno obvestil upravo dolinske občine, da slovenskega strokovnega tečaja v Dolini ne bodo spremenili v stalno industrijsko šolo, ker tega sedanji zakoni ne določajo. S tem odlokom je Palamara še enkrat prekršil londonski sporazum, katerega priloga s seznanom šol na obeh področjih jasno določa, da se ta strokovni tečaj v skladu z zakoni spremeni v strokovno šolo. Strokovne organizacije slovenskih šolnikov, ka-

Sovjetski veleposlanik pri predsedniku republike

Brioni, 26. marca (Tanjug) — Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel danes ob 17. uri sovjetskega veleposlanika g. Vasilija Valkova, ki je prošil za sprejem, in se z njim dalj časa razgovarjal.

Zaključek egiptskega obiska

Beograd, 26. marca (Tanjug). Visoka gospodarska funkcionarja egiptiske vlade ministra g. Hasan Ibrahim in g. Hasan Mareci sta davi odpotovala z letalom iz Beograda nazaj v Egipt. V Jugoslaviji sta se mudila šest dni in se razgovarjala z jugoslovanskimi vodilnimi politikmi o možnostih sodelovanja med obema deželama. Obiskala sta tudi nekaj jugoslovanskih industrijskih podjetij. Egiptska ministra so davi na letališču pozdravili član Zveznega izvršnega sveta Osman Karabegović, jugoslovanski poslanik v Egiptu Marko Nikčević ter egiptski poslanik v Jugoslaviji Husein Ruždi.



Predsednik Tito je na Brionih sprejel egiptiska ministra Hasana Ibrahima (na desni zraven predsednika) in Hasana Marecija (na levi)

KLEROFAŠISTIČNI POHOD NA BRUSELJ SE JE IZJALOVIL

Nekaj sto oboroženih demonstrantov je bilo aretiranih — V Bruslju je namesto napovedanih stotisočev zama poskušalo demonstrirati le nekaj deset tisoč bivših reksistov in klerikalcev

Bruseljski župan je v želji, da bi se izognil prelivanju krvi — prepovedal vse ulične demonstracije v Bruslju in skupaj z guvernerjem pokrajine proglasil nekakšno izredno stanje. V mestu je bilo na javnih krajih prepovedano zbiranje več kot po pet ljudi, medtem ko so v okolici prepovedali sleherni avtomobilski promet v smeri proti Bruslju in sleherni dostop večjih skupin v mesto. Prav tako je vlada prepovedala prihod kakih 140 posebnih vlakov v Bruslju.

Razen tega je vlada mobilizirala tudi kakih 7000 oročnikov ter civilno in vojno sodno osebje. Pred vsa državana in javna poslopja so postavili straže, okrog mesta razvrstili tri obroče straž v oddaljenosti 15, 10 in 5 km od mestnega središča. V Bruslju so na ulicah razpostavili tudi ovire iz bodeče žice ter betonske »ježe«, da bi tako zaustavili demonstrante.

V Bruslju se je prek polj in stranskih dohodov vihotalo le nekaj deset tisočev klerikalcev. Na čelu največje skupine demonstrantov je bil predsednik belgijske krščansko-socialne stranke Lefevre. Razen te je hodilo po mestu še več manjših skupin. Ena je skušala prebiti policijski kordon v gornjem delu mesta, pa

Angleška plat zvona o razorožitvenih razgovorih petorice v Londonu

Anthony Nutting obtožuje vzhodne dežele, da se v okviru razorožitve nočejo odreči sedanje premoči svojih oboroženih sil

London, 26. marca (Tanjug). — Vodja angleške delegacije v pododboru za razorožitve Anthony Nutting je prebral danes na tiskovni konferenci v Londonu angleško poročilo o dosedanjih razpravah v tem pododboru. Odločno je obsodil izjave, ki jih je dal Gromiko sovjetski agenciji TASS.

»Angleška delegacija,« je rekel Nutting, »je s presenečenjem in obžalovanjem prebrala Gromikov intervju, »ker je na predlog sovjetskih in drugih predstavnikov v OZN Generalna skupščina sklenila, naj bodo razgovori pododboru v Londonu zaupni. Vzlic temu pa je sovjetska vlada ponovno kršila dogovor, za katerega je sama glasovala. Sovjetski predstavniki so iskali priložnosti, da bi objavili svoje predloge in prikazali stališča zahodnih držav v krivi luči. Zato za angleško delegacijo ni drugega izhoda, kakor da popravi neresnico in pa-

čenje v Gromikovih izjavah.« V poročilu je nadalje rečeno, da sloni angleška politika na razgovorih v pododboru na lanskem angleško-francoskem načrtu, ki določa:

- 1. popolno uničenje vsega atomskega orožja in vsega drugega orožja za množično uničevanje; 2. uporabo vseh zalog atomskih bomb izključno v miroljubne namene; 3. prepoved vsega atomskega orožja, in 4. kar največjo omejitev v običajnem orožju, oboroženih silah in vojaških proračunih.

Vsi ti ukrepi naj bi bili pod strogim mednarodnim nadzorom, uveljavljali pa naj bi se postopoma, v fazah, na način, ki bi nudil sleherni deželi v vsaki novi fazi večjo varnost. »Ta načrt,« je pripomnil Nutting, »sam po sebi najbolj zgornjo zavrta čaka sovjetske očitke, da zahodne države niso zainteresirane na razorožitvi. V resnici so šle zahodne delegacije še dlje v svojih naporih, da bi dosegle sporazum na sedanjih razpravah.«

»Mi smo predlagali,« je rekel Nutting, »naj bi vse države skričile svoje oborožene sile na raven, ki bi onemogočila, da bi ogrozili mir. Predvsem bi bilo treba temeljito zmanjšati število oboroženih sil petih vodilnih držav. V sporazumu z drugimi zahodnimi delegacijami Velika

Britanija predlaga, naj bi imele ZDA, SZ in Kitajska največ po en do poldruhi milijon mož pod orožjem. Veliki Britaniji in Franciji bi ostalo po 650.000 vojakov. To bi pomenilo v ZDA približno 2 milijona, v Franciji kakih 300.000, v Veliki Britaniji pa 250.000 vojakov manj kakor zdaj. Potem bi bilo ustvarjeno pravično ravnotežje sil med Vzhodom in Zahodom. Sovjetska vlada pa je naš predlog odklonila. Ponočila je samo svojo zahtevo po zmanjšanju oboroženih sil za tretjino, kar seveda sploh ni nov predlog.«

Ta sovjetski načrt so zavržale zahodne sile vse od 1948. dalje kot nepravilčen in preračunan na to, da bi komunističnim silam zagotovili njih sedanjo velikansko premoč v oboroženih silah. Ta namen je jasno prišel do izraza v razpravah o predlogih Zahoda in SZ. Sovjetski delegat namreč ni hotel odgovoriti na vprašanje, kakšen bi bil učinek zmanjšanja sovjetskih oboroženih sil za eno tretjino. Rekel je samo to, da bi SZ dala obvestila o tem šele po podpisu sporazuma o razorožitvi.

Nutting je izrazil upanje, da bo ožji odbor v kratkem začel razpravljati o drugih elementih anglo-francoskega načrta, vstevši prepoved in uničenje atomskega orožja. »Pripravljani smo bili, da bi odbor začel razpravo o celotnem problemu jedrskega orožja. Na žalost so prvi trije tedni minili v razpravah o sovjetskem predlogu glede prepovedi in uničenja vseh zalog jedrskega orožja, ki ne predvideva nobenih določb glede opustitve njegove proizvodnje.«

Sovjetske predloge bi bili sprejeli, če bi bili del celotnega razorožitvenega programa, če bi tega postavili pod uspešno mednarodno nadzorstvo in če bi hkrati prepovedali proizvodnjo jedrskega orožja. Sovjetski delegat pa je to ponudbo zavrnil ter vztrajal na tem, naj bi uničili vse zaloge celo prej, preden bi se lotili razpravljanja o katerikoli drugi obliki razorožitve. Izmenjava misli je pokazala, da niso zahodne sile tiste, ki težijo za nadaljnjim tekmovanjem v oboroževanju.

Nutting je odgovoril še na vprašanje novinarjev in je izjavil, da je bil dosežen napredek v tem smislu, da so razjasnili nekaj manj pomembnih vprašanj. Dejal je tudi, da ima SZ pod orožjem okrog pet milijonov ljudi, Kitajska pa okrog tri in pol milijona.

SZ za sestanek četverice

Maršal Bulganin sprejel pobudo predsednika Eisenhowerja

Moskva, 26. marca (Tanjug). Predsednik vlade Bulganin je izjavil, da zavzema sovjetska vlada pozitivno stališče nasproti nedavni izjavi predsednika ZDA Eisenhowerja o možnosti sestanka predsednikov vlad štirih velesil. V odgovoru na vprašanje predstavnika agencije TASS je rekel: »Zdaj kakor prej presoja sovjetska vlada pozitivno takšno zamisel o posvetovanju velesil, če gre za posvetovanje, ki bi prispevalo k zmanjšanju mednarodne napetosti.« V zvezi s tem je Bulganin pripomnil, da je treba zlasti poudariti, da je sovjetska vlada že predlagala posvetovanje štirih držav v bližnji prihodnosti, na katerem bi lahko uredili vprašanje avstrijske državne pogodbe.

Japonci nočejo prenegljene revizije mirovne pogodbe

Tokio, 26. marca (AFP). Japonski zunanji minister Sigemitsu je davi v zbornici izjavil, da japonska ne namerava izsiliti revizije mirovne pogodbe, sklenjene v San Franciscu. Ta pogodba je Japonski omogočila, da se je ponovno uveljavila na mednarodnem tirišču in že zato ni moč misliti na prenegljeno revizijo. Japonski ministrski predsednik Hatoyama pa je sinoči izjavil, da japonska sicer želi, da bi ji vrnila Kuroške otoke in Južni Sahalin, da pa po določbah sporazuma iz San Franciscu na teh zahtevah ne more vztrajati.

Vremenska napoved za 27. marec

Pretežno oblačno in sprva še toplo, pozneje bodo nastopile ohladitve z manjšimi padavinami, predvsem v severozahodni Sloveniji, ki bodo deloma nevhodna značaja.

Diplomatska posvetovanja na Dunaju

Dunaj, 26. marca (AFP). Kanceler Julius Raab se je sestel davi z avstrijskim veleposlanikom v Moskvi Norbertom Bischoffom, ki je sinoči prispel iz Moskve. Razgovor je bil dolg in nadaljevala sta ga tudi danes popoldne.

Danopolne sta prispela na Dumaj še avstrijska veleposlanika v Parizu in Londonu Vollgruber in Schwarzenberg. Skupaj z avstrijskim predstavnikom v Washingtonu Karlom Gruberjem bosta prisostvovala konferenci avstrijskih diplomatskih predstavnikov v glavnih mestih »štirih velesil«. Konferenca so ho začela v ponedeljek.

DELAVSKO SODLOČANJE V INDIJSKEM GOSPODARSTVU

New Delhi, 26. marca (Tanjug). Indijski minister za delo Desaj je davi izjavil v parlamentu, da bodo indijski delavci kmalu sodelovali v industrijski upravi. Dejal je, da indijska vlada proučuje način, ki bi najbolj ustrezal uvajanju delavcev v upravo posameznih državnih podjetij.

POSVETOVANJE POLITIČNIH DELAVCEV SLAVONIJE

Vloga državnih posestev v razvoju kmetijske proizvodnje

Na posvetovanju je govoril tudi tovariš Vladimir Bakarić

V Osijeku je bilo minuli teden posvetovanje o nekaterih prečih vprašanih gospodarstva ter družbenega in političnega življenja v Slavoniji. Udeležil se ga je tudi predsednik Sabora LR Hrvatske dr. Vladimir Bakarić. Na posvetovanju se je zbralo kakih 40 vzvornih in republiških ljudskih poslancev, sekretarjev okrajnih in mestnih komitejev ZK in predsednikov ljudskih odborov iz vse Slavonije.

Zborovalci so ugotovili, da za zanimanje kmetov za pospeševanje kmetijstva zadnje čase čedalje bolj narašča in da so bili v kmetijstvu že lani doseženi lepi uspehi, zlasti v razvoju živinoreje ter sadjarstva in v uporabi agrotehničnih ukrepov. Na koncu fitvahne razprave je spregovoril dr. Bakarić.

Najprej se je dotaknil tistega dela razprave, v katerem so obravnavali sedanje stanje kmetijstva, in poudaril, da je zadnje čase naše kmetijstvo nekoliko napredovalo. Govoril je zlasti o tem, da pri večini analiz upoštevajo predvsem razmerje med cenami celotnega kmetijstva in industrije ali med cenami žita in ostalih kmetijskih pridelkov. Čeprav je nekaj resnice na tej logiki, vendar sloni na domnevi, da lahko naša vsa takšna, kakršna je, dvigne kmetijstvo na sodobno raven, kar pa ne drži.

IZ KMETIJSTVA BI LAHKO DOBIVALI DELOVNO SILO

Potem je govoril o napredku, doseženem v zadnjih dveh letih predvsem v živinoreji, v perutninarstvu, pridelovanju sočivja itd. Rekel je, da govore ljudje o napredku zato, ker so zdaj cene teh pridelkov ugodnejše. Delno to drži. Drži pa tudi, da bomo pridelovali meso, mleko in sočivje pri nas še precej dolgo na stari način, ne da bi spremenili sestavo vasi. K povečanju proizvodnje je pripomogla zdaj pobuda mest in zadrug, da bi dosegli večji promet s temi pridelki in da bi trgovino z njimi dvignile na višjo raven. Hkrati pa so državna posestva redila živino in pridelovala kmetijske pridelke približno na isti ravni in enako kakor sred-

nji kmetje, da pa so bila nerenabilna. Opozoril je na primer »Belja« in poudaril pomen poudbe.

»Če hočemo upostaviti socializem in razviti proizvajalne sile, je nadaljeval dr. Bakarić, »moramo upoštevati, da bi lahko iz kmetijstva dobivali delovno silo, ki bi pri modernejši proizvodnji ne bila potrebna na vasi, in ji našli zaposlitev na drugih področjih. Če bodo državna kmetijska posestva to storila, bodo lahko ne-nehoma gospodarsko pritiskala, da se bo razvijal ta proces v vsem kmetijstvu.«

Potem je govoril o pšenici in rekel, da je naša glavna naloga pridelati na socialističnem sektorju mnogo več pšenice kakor doslej. Pospeševati moramo moderno kmetijstvo, ki nam bo znatno povečalo proizvodnjo. Potrebna je reorganizacija državnih posestev tako, da bodo svojo proizvodnjo modernizirala. Nekdo je rekel, da imamo v državnih rokah toliko obdelovalne zemlje, kakor meri polovica Holandske. Če bi obdelali »polovico Holandske na moderan način, bi imeli velike tržne presežke.

POVEČATI STORILNOST POMENI POVEČATI TUDI MOŽNOST PRODAJE INDUSTRIJSKIH IZDELKOV

Potlej se je dr. Bakarić dotaknil mlekarstva in poudaril, da se je začela ta panoga dobro razvijati. Njen nadaljnji razvoj bo odvisen predvsem od zboljšanja prometa in razvijanja trgovine z mlekom. V to panogo pa bomo morali še mnogo investirati. Kadar delamo načrte o našem kmetijstvu, bi morali upoštevati, da moderna država s sedanjo proizvodnjo zmogljivostjo ne more imeti niti 50 % kmetijskega prebivalstva. Moderno kmetijstvo mora zni-

žati število svojega prebivalstva na 30 ali 40 %, kar hkrati pomeni povečati storilnost vsakega posameznika. Povečati storilnost pa pomeni povečati tudi možnost prodaje industrijskih izdelkov. Prav v tem pa je tudi skrivnost nakupovalcev, da se vključujejo v proces spreminjanja sestave in da masno zaslužijo. Če si samo prizadevamo izpodrinuti nakupovalce, tedaj ravnamo nekako tako, kakor če bi streljali komarje z revolverjem. Treba jim je izpodmakniti tla. Komarje je sicer treba pobijati, toda glavno je izsušiti močvirje. Sestavo potrošnje na vasi je treba spremeniti, tako da bo postal kmet potrošnik ne le tekstilij, marveč tudi vseh drugih industrijskih izdelkov, na drugi strani pa moramo kmete spodbujati k pospeševanju kmetijske proizvodnje.

Strokovno združenje podjetij živilske industrije LRS je imelo včeraj svojo redno letno skupščino, na kateri so razpravljali o prečih vprašanih stroke. V živilski industriji se čedalje ostreje postavlja vprašanje kakovosti. Združenje je že lani v sodelovanju s hrvatsko industrijo obravnavalo, kako uvesti poseben »znak kvalitete«. Zdaj pa je znova sprožilo akcijo, da bi se »znak kvalitete« uvedel v zveznem merilu. Združenje je lani nudilo znatno pomoč posameznim podjetjem živilske stroke. Tako je v sodelovanju s Slovenskim kemijskim društvom pomagalo izdelati perspektivni plan tovarne »Arrigon« v Izoli z novo paradižnikovo napravo in »Olijan« v Ljubljani za postavitev ekstrakcijske naprave. Nedavno je izdelalo perspektivni plan za podjetje Celica-Sud, v delu pa ima izdelavo planov za tovarno »Belsad« v Crnomlju in za živilski kombinat v Mariboru.

Glede na načrte za postavitev novih tovarn živilske stroke v naši državi bi kazalo, da se v zveznem merilu postavi komisija, ki naj bi za take investicije dajala svojo privolitev v zaslisanje strokovnih združenj in Zvezne industrijske zbornice, upoštevajoč pri tem, da je ekonomičneje izboljšati naprave v obstoječih podjetjih, kakor pa graditi nove tovarne v bližini že obstoječih, ki svojih zmogljivosti ne morejo izkoristiti.

V svojem poslovanju ima živilska industrija v zadnjem času precej težav v zvezi z nabavo surovin in reprodukcijskega materiala, kakor n. pr. ječmena, cikorijske, kakaovca, špinita itd. Uvozni kontingenti za ječmen in kakaovec so bili premajhni. Tovarne imajo težave tudi pri nabavi sladkorja, ker so grosistična trgovska podjetja sklenila s sladkornimi tovarnami zaključke za skoraj vso proizvodnjo sladkorja. Prav tako je otežkočena nabava raznega reprodukcijskega materiala iz uvoza, kakor n. pr. vami-lina, pirofosfata, kakaovca, masla, esenc, raznih olj itd. V lamski odkupni kampanji je prišlo do prave telme za sadjem in jagodičevjem. Medtem ko je leta 1953 znašala cena višnjak (maraske) okrog 60 din, se je cena lani povzpela na 250 din za kilogram. Skoraj enako ceno so dosegle maline, paradižniki pa so se podražili od 8 na 23 do 24 din. Čeprav je bilo mnogo razprav in dogovorjanja glede cen, so morale naše tovarne naposled plačati visoke

Nadaljnje naraščanje industrijske proizvodnje

Beograd, 26. marca. Naša industrijska proizvodnja je po predhodnih podatkih zveznega statističnega zavoda tudi v februarju narasla v primerjavi z januarjem, in sicer povprečno za 5%. V februarju je bila njena proizvodnja za dobrih 40% večja od proizvodnje lani v istem mesecu. Najbolj je narasla proizvodnja v kovinski industriji, in sicer za 25%. To je treba pripisati predvsem tovarni vagonov v Kraljevu, ki je izdelala v februarju 200 železniških vagonov. Znatno je narasla tudi proizvodnja elektroindustrije, in sicer za 16%. Lesna industrija je narasla za 10%, proizvodnja tekstilij in gume za 5%, proizvodnja električne energije pa približno za 50%, ker so začeli obratovati prvi agregati hidrocentrale na Jablani in ker je bilo v vseh rekah dovolj vode.

V ostalih panogah naše industrije v februarju ni bilo večjih sprememb. Manjša je bila proizvodnja v kemijski industriji, in sicer za 10%, zaradi manjše proizvodnje v tovarni solne kisline »Zorka« v Sabcu, v tovarni sode v Lukavcu in v celjski cinkarni. (Tanjug)

Plodno delo Obrtne zbornice

Zdaj je v Sloveniji 15.771 obrtnih delavnic, ki zaposlujejo 49.850 delovnih moči

Na redni seji upravnega in nadzornega odbora Obrtne zbornice za LRS, ki je bila v soboto v Ljubljani, je predsednik zbornice Leopold Potočnik podal obširno poročilo o delu izvršilnega odbora in problematiki obrtništva.

Poročilo v uvodu omenja ustanovitve skupne komisije Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta za predpise o obrti, pri kateri sodeluje republiška obrtna zbornica v strokovni skupini. Naloga komisije je pripraviti predlog zakona o obrtništvu in predloge za spremembo gospodarskih predpisov, ki naj izenačijo pogoje poslovanja za obrtne obrate vseh sektorjev in omogočijo nadaljnji razvoj obrti v socialistični smeri.

Da bi se čimprej rešilo vprašanje podpisa pogodbe o socialnem zavarovanju privatnih obrtnikov, so zastopniki Obrtne zbornice LRS obiskali člana Zveznega izvršnega sveta tov. Moma Markovića, ki je izjavil, da bo moč zavarovanje izvesti že v prvem

polletju letošnjega leta. Da bi se pospešila rešitev, so bile pozvane tudi druge republiške zbornice v državi, da zberejo podatke o obrtništvu. Po prizadevanju zbornice je bila z letošnjim zveznim družbenim planom prenesena pristojnost predpisovati ekonomske instrumente za obrt na ljudske odbore, kar je edino pravilno, kajti specifičnost obrti v posameznih okrajih lahko pozna samo ljudski odbor.

Skupaj s koperskim okrajem je zdaj v Sloveniji 15.771 obrtnih delavnic, ki zaposlujejo 49.850 delovnih moči, od tega 9976 vajencev. Med letom je bilo opaziti, da se več število raznih uslužbencev delavnic (n. pr. za krpanje perila) in da so bile ustanovljene razne specialne delavnice. V skladu z načrtom razvoja obrtne dejavnosti so bile v nekaterih okrajih ustanovljene tudi manjše socialistične delavnice za obrtne usluže potrošnikom.

V SKLAD ZA OBRTNE VAJENSKO SOLE NAJ PRISPEVA TUDI INDUSTRIJA

Za razvoj strokovnega šolstva je pomemben odlok Zveznega izvršnega sveta o osnovah in stopnjah prispevka za kadre. Obrtna zbornica LRS je predlagala, da se zaradi velikih potreb za obstojajočo šole zviša prispevek v Sloveniji na 1,5 %, kar je Izvršni svet LRS v celoti sprejel. Prav tako je predlagala, naj bi v sklad za obrtne vajenske šole prispevali tudi industrijski obrati, ker te šole vzgajajo tudi mnogo kvalificiranih delavcev za industrijo. V industriji odpade namreč en vajenec na 18 kvalificiranih delavcev, v gradbeništvu celo na 24, v obrtništvu pa na vsakega četrtega delavca. Tudi zmogljivost obstoječih internatov je premajhna. Razen tega je večina vajencev občutno prizadeta zaradi zvišanja stroškov oskrbovanja v internatih na 5700 do 6000 din mesečno.

Po naročilu Zveznega izvršnega sveta pripravljajo zdaj republiške obrtne zbornice podatke o trajanju učne dobe, o pogojih za sprejem vajencev v učenje, o programu praktičnega in teoretičnega dela itd., kar bo služilo kot dokumentacija za podaljšanje učne dobe v nekaterih strokah in za sestavo učnih načrtov. V delu je tudi nov pravilnik o strokovni usposobljenosti delavcev v obrti. K osnutku tega pravilnika je zbornica dala svoje predloge.

Zbornica je v zadnjem času opozorila pristojne organe tudi na resne težave zaradi pomanjkanja nekaterega materiala, kakor kleva, žaganega lesa in pomožnega materiala za mizarstvo, kovinsko, elektroinštalatersko, krojaško stroko itd. Nekateri okrajni ljudski odbori tudi nimajo pravega razumevanja za pavšaliranje družbenih obveznosti obrtnih delavnic. Trenutno spada med najvažnejše naloge obrtnih zbornic, da pomagajo pri sestavi tarifnih pravilnikov obrtnih podjetij in delavnic in skrbijo za sklepanje kolektivnih pogodb za zasebne obrtne obrate. Z novo uredbo o dohodnini je naposled urejeno vprašanje ločenega obdavčenja posameznih virov dohodkov. Pri določanju progresivnih davčnih lestvic za dopolnilno dohodnino pa nekateri okrajni stvari niso najbolje rešili.

Na skupščini so obširno razpravljali tudi o vzgoji kadrov, o priznavanju kvalifikacije strokovnih delavcev v živilski industriji, o strokovnih izpitih in o tem, ali naj se ustanovi posebna vajeniška šola za živilsko stroko.

Na skupščini so obširno razpravljali tudi o vzgoji kadrov, o priznavanju kvalifikacije strokovnih delavcev v živilski industriji, o strokovnih izpitih in o tem, ali naj se ustanovi posebna vajeniška šola za živilsko stroko.

Na skupščini so obširno razpravljali tudi o vzgoji kadrov, o priznavanju kvalifikacije strokovnih delavcev v živilski industriji, o strokovnih izpitih in o tem, ali naj se ustanovi posebna vajeniška šola za živilsko stroko.

OBCNI ZBOR REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA TRGOVSKIH DELAVCEV SLOVENIJE

DELOVNI POGOJI V TRGOVINI NISO ZADOVOLJIVI

Okoli sto delegatov sindikalnih podružnic trgovske stroke Slovenije se je včeraj zbralo v Ljubljani na občni zbor Republiškega odbora sindikatov trgovskih delavcev. Zbor bodo danes nadaljevali in zaključili. Poročilo o delu v minulem letu je prebral tajnik Republiškega odbora Lojze Fortuna. Izmed mnogih problemov, ki jih je obravnaval v poročilu, bomo navedli nekaj najzanimivejših. Ugotovil je, da so trgovska podjetja izvedla decentralizacijo in reorganizacijo v trgovini na drobno in na debelo dokaj previdno in brez sunkovitih sprememb. Sedaj imamo v Sloveniji 586 samostojnih trgovskih organizacij za trgovanje na drobno ali 90 % več kot pred reorganizacijo. Poslovalnice je 1679. Vendar je to število za Slovenijo še vedno premajhno.

bilo lani boljše kakor prejšnja leta, vendarle pa se niso dovolj poglabljale v probleme. Njihova naloga bi bila obravnavati pomanjkljivo hiviensko tehnično zaščito dela, vpliva, ti na uvedbo primernejše embalaže ter odločneje poseči tudi v razprave o plačnem sistemu ter pomagati organom družbenega upravljanja, ki zlasti v manjših kolektivih še niso zaživel, kot bi bilo treba. Večja bi morala biti tudi skrb sindikata za vajeniške probleme, zlasti pa skrb za vajence, ki so vojne sirote, ka'li le-teh je v trgovini razmeroma veliko, od skupnega števila vajencev v Sloveniji kar 39 %. Po poročilu je bila razprava, ki jo bodo delegati danes še nadaljevali. M. N.

Zelo ovira delo v trgovskih podjetjih dejstvo, da vzlic triletnemu prizadevanju trgovska stroka še vedno nima pravilnika o strokovni izobrazbi. Ta bi moral biti za osnovo pri določanju zvanj trgovskih uslužbencev oziroma delavcev, zakonita osnova za napredovanje, brez tega pravilnika pa je tudi težavno sestaviti dobre tarifne pravilnike in dobro urediti plačni sistem.

Zelo pomanjkljiva je zaščita dela. Zaradi tega so med trgovskimi uslužbenci in delavci pogosta obolenja, precej je primerov tuberkuloze in tudi nesreče se pri delu čaščkarni pripetijo. Lani je bilo 143 lažjih, 35 hušjih in 4 smrtne nesreče. Težavno je nekatero delo v trgovini zlasti za ženske, saj morajo zaradi neprimerne embalaže vzdigovati velike zaboje in težke vreče. Je pa po trgovskih podjetjih zaposlenih 65 % žensk, med vajenci pa je deklet še več, in sicer 88 %, medtem ko je le 12 % moških vajencev.

Zelo ovira delo v trgovskih podjetjih dejstvo, da vzlic triletnemu prizadevanju trgovska stroka še vedno nima pravilnika o strokovni izobrazbi. Ta bi moral biti za osnovo pri določanju zvanj trgovskih uslužbencev oziroma delavcev, zakonita osnova za napredovanje, brez tega pravilnika pa je tudi težavno sestaviti dobre tarifne pravilnike in dobro urediti plačni sistem.

Seja zakonodajnega odbora Zveznega sveta

Seja zakonodajnega odbora Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine je sklicana za 31. marec ob 17. uri. Obravnavali bodo dva zakonska osnutka o dedovanju in o znanstvenem doktoratu.

Način sklepanja pogodb o dobavi premoga

Zvezni izvršni svet je izdal odlok o načinu sklepanja pogodb za dobavo premoga za drugo četrtletje letošnjega leta. Po tem odloku so pogodbeniki dolžni skleniti pogodbo za vso svojo proizvodnjo v tem četrtletju razen tistih količin, ki so jim potrebne za lastno potrošnjo. Pogodbe so dolžni skleniti predvsem za količino premoga, ki bi ga morali po pogodbah dobaviti v prvem četrtletju. Potrošniki pa ne morejo skleniti pogodb za drugo četrtletje za več premoga, kakor je predvideno v tem odloku. Pogodbe o dobavi premoga, primerne za obratovanje plinskih generatorjev, lahko sklepajo premogovniki predvsem s tistimi potrošniki, ki takšen premog uporabljajo za generatorje.

svilnca Trečja za 12 dni, industrija gradbenih potrebščin in plinarne za 21 dni, sladkorne tovarne za 45 dni, vse ostale gospodarske organizacije pa za 19 dni. Podjetja, ki kupujejo premog za potrebe celotne potrošnje, lahko tudi zdravstvene in socialne ustanove lahko sklepajo pogodbe za dobavo tistih količin premoga, ki veljajo za normalne za preskrbo prebivalcev oziroma ustanov. Pogodbe o dobavi premoga za drugo četrtletje se bodo sklepale od 25. marca do 5. aprila. Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta lahko določi posamezno uslužbenca, ki budo v premogovnikih spremljali delo v zvezi s sprejetjem ponudb in sklepanjem pogodb in o tem poročali.

NOVI PREDPISI O UVELJAVLJANJU UREDBE O PLAČNEM SISTEMU V GOSPODARSTVU

Odlok o izplačilu dnevnic

Zvezni izvršni svet je izdal na predlog Zvezne komisije za plače v gospodarstvu odlok o načinu in pogojih, v katerih se bodo dnevnic priznavale v materialne stroške. Po tem odloku se bodo priznavali kot materialni stroški za službena potovanja v državi izdatki za dnevnic, in sicer: za uslužbenca z višjo strokovno izobrazbo do 1000 din dnevno, za visoko kvalificirane delavce in uslužbenca do 850, za ostale delavce in uslužbenca pa 700 din.

Za uradna potovanja v tujino se bodo po tem odloku priznavali v materialne stroške izdatki za nakup deviznih sredstev do višine 80 % dnevnic. Razen tega je Zvezni izvršni svet izdal odlok o nakupu deviznih sredstev v višini 80 % dnevnic, predpisanih za državne uslužbenca tretjega reda. Zvezni izvršni svet je izdal tudi odlok o najvišjem znesku posebnih izdatkov, ki se bodo priznavali v materialne stroške v rečnem, letalskem in pomorskem prometu ter gradbeništvu.

SKLICANJE SEJE ODBORA ZA GOSPODARSTVO REPUBLIŠKEGA ZBORA IN ZBORA PROIZVAJALCEV LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednika odborov za gospodarstvo Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev Ljudske skupščine LRS sklicuje sejo odborov v sredo, dne 30. marca 1955, ob 10. uri v poslopiju Ljudske skupščine LRS v Ljubljani, Trg revolucije.

Predlog dnevnega reda: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o skladih za urejanje voda.

Iz tajništva Ljudske skupščine LRS

SKLICANJE SEJE ODBORA ZA ZDRAVSTVO IN SOCIALNO POLITIKO REPUBLIŠKEGA ZBORA LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednik odbora za zdravstvo in socialno politiko Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS sklicuje 8. sejo odbora za četrtek, dne 31. marca 1955 ob 10. uri v poslopiju Ljudske skupščine LRS v Ljubljani, Trg revolucije št. 1.

Predlog dnevnega reda: Obravnavanje in sklepanje o predlogu zakona o lekarniški službi. Iz tajništva Ljudske skupščine LRS

DNEVNA KRONIKA

Moša Pijade v Sarajevu

Sarajevo, 26. marca. Predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, ki se je te dni mudil na Jahorini, je obiskal danes tovarno motorjev v Lasci pri Sarajevu. Predsednik Pijade je zatem v Sarajevu obiskal slikarsko razstavo Voje Dimitrijevića.

Skupščina sindikata rudarskih delavcev Slovenije

V Velenju se je včeraj začela letna skupščina sindikata rudarskih delavcev Slovenije, ki jo je začel predsednik Lojze Večko, v imenu predsedstva pa vodil ing. Rado Kovačič iz Velenja. Po obširnem poročilu sekretarja Jožeta Pikiča so delegati razpravljali o nekaterih važnih vprašanih sindikata. O podrobnosti bomo poročali.

Občni zbor Republiškega odbora sindikata tekstilcev

V navzočnosti številnih delegatov iz sindikalnih organizacij tekstilnih delavcev Slovenije se je včeraj popoldne začel v Celju VIII. občni zbor Republiškega odbora tekstilcev Slovenije. Razen še nekaterih drugih gostov prisostvuje občnemu zboru tudi tov. Mavericij Borč, tajnik Republiškega odbora Zveze sindikatov Slovenije. Obširno poročilo o uspehih in problematiki dela sindikata v tekstilni stroki je po-

dal predsednik Republiškega odbora sindikata tekstilcev Jovo Galič. Popoldne je bila tudi obširna razprava. Občni zbor se bo danes nadaljeval, o čemer bomo še poročali. F. K.

Zborovanje živinorejcev v Celju

Po uspešno opravljenih občnih zborih v večini živinorejskih odsekov živinorejskih zadrug celjskega okraja je bil včeraj v Celju zbor živinorejcev, ki se ga je udeležilo 164 delegatov iz 61 kmetijskih zadrug in državnih posestev. Okrajnega zbora so se udeležili tudi nekateri predstavniki Glavne zadrugne zveze Slovenije. Okrajne zadrugne zveze v Celju in kmetijskih znanstvenih institucij. Delegati okrajnega zbora so izvolili svoj okrajni živinorejski odbor.

Romunska gospodarska delegacija na Reki

Na Reko je prispela romunska gospodarska delegacija, ki je pred dvema dnevoma podpisala trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo. Delegacijo vodi g. Valentin Staropol, pomočnik romunskega ministra za zunanjo trgovino. Z njim je prispel tudi romunski veleposlanik v Beogradu g. Nicolas Guina. Davi so si ogledali ladje-delnico »3. maj« na Reki in naprave reškega pristanišča.



Zadnje dni se je pod vplivom toplejšega vremena začel naglo topiti sneg, kar je povzročilo, da so reke narasle in nekateri tudi prestopile bregove. Na sliki vidimo naraslo vodovje reke Sotle, ki se v takem vremenu skoraj vsako leto razlije čez polja.

DO POVRATKA SCELBE IN MARTINA IZ ZDA

V pričakovanju razčiščenja odnosov med strankami vladne koalicije

Koliko bo k temu pripomogel turinski kongres Nennijevih socialistov?

(OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

Rim, 26. marca. »Razčiščenje« je izraz, ki ga v političnem življenju Italije zelo pogosto omenjajo. Z »razčiščenjem« svojih odnosov se ukvarjajo vladne stranke dokaj brezuspešno že dva meseca. »Razčiščenje« pričakujejo na vsaki konferenci strank ali na sejah vlade. Eno izmed važnih »razčiščenj« pričakujejo tudi zdaj od kongresa Nennijevih socialističnih stranke.

Kongres bo zasedal prihodnji Meščanske stranke pa zahtevajo več: kongres Nennijevih stranke naj bi jasno prekinil brezpogojno sodelovanje in podrejenost politik KP Italije. Takšnih »poročev« pa skoraj ni moč pričakovati iz Turina, tem manj, ker tudi meščanske stranke ne morejo nuditi Nenniju zanesljivega protiporočja. Volilno telo nennijevcev je usmerjeno predvsem na socialni in gospodarski položaj v deželi. Ali bi mogla nova, pa naj bo tudi »levo usmerjena« vlada dovolj hitro zadostiti zahtevam nezadovoljnih delavskih volivcev? vprašuje Nenni in opozarja na socialno in politično raznoterost vladajoče demokratske stranke in konservativnih struj, ki se uveljavljajo v njej. Podpiranje vlade, ki ne bi temeljito in naglo uveljavila socialnih in gospodarskih reform, kakor jih zahtevajo delovne množice, bi kompromitiralo Nenni

nija in njegovo stranko ter tako premaknilo delavske glasove proti edini v tem primeru preostali levi opoziciji — KPI. »Ne želimo«, je rekel Nenni, »postati drugi Saragat, ki se je pridružil od bloka leve opozicije, se pridružil vladi in izgubil delavske glasove.«

Zato Nenni želi ostati v položaju »blagohotnega pričakovanja«. Najbrž bo pozval demokristjane, socialne demokrate in republikance, naj sestavijo vlado in čakal, da bo videl, kakšno poročilo bi lahko dala njihova »levo usmeritev«.

Kongres v Turinu torej najbrž ne bo rodil zaželenih sadov, vendar pa bi utegnil vzvaloviti politično megle v Italiji. Spriči takšnega upanja je vodstvo Saragatovih socialističnih demokratov danes pozvalo Nennijevemu stranku, naj pojasni svojo smer in se vključi v demokratski proces socialnega in gospodarskega razvoja italijanske države. Pozivu so se pridružili tudi demokristjani in objavili v svojem glasniku »Popolo« Nennijev intervju ter napovedali možnost sodelovanja med katoličani in socialisti.

F. Barbieri

ALI BO ATTLEE REŠIL ENOTNOST LABURISTIČNEGA GIBANJA

z izmeničnim izigravanjem Geitskella in Bevana?

(OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

London, 26. marca. Zdajko je znano, da je vodja laburistične parlamentarne skupine Attlee v nacionalnem izbornem odboru nasprotoval izključitvi Aneurina Bevana, se mnogi opazovalci v Londonu vprašujejo, ali ni takšen razplet sedanjih krize pravzaprav začetek nove notranje preobnove sil v stranki. Attleejeva akcija, da bi omogočil Bevano »še eno upanje«, ni minila brez hudih trenj v nacionalnem izbornem odboru. Tokrat pa sta Attleeja podprla leвица in center. Na odprlo je zadel samo pri svojih starih prijateljih na desnem krilu. Izid glasovanja o Attleejevem predlogu, s katerim so vsaj začasno odgodili sklep o Bevani izključitvi, kaže, kako huda je bila bitka. Desno krilo pod vodstvom Morrisona in Geitskella je dobilo 13 glasov, Attlee pa jih je dobil 14.

Attleejevi akciji, da bi Bevano še enkrat omogočili urediti razmerje do stranke, se je najodločnejše uprl blaginjski stranke Geitskell, moč, ki bi ga desno krilo rado videlo na položaju naslednika sedanjega voditelja. Ko je skušal Geitskell dobiti natančne podatke o Attleejevi izjavi, da večina v parlamentarni skupini, čeprav je to sklenila, ne želi Bevano izključiti, je Attlee odgovoril, da je on poklican govoriti v imenu parlamentarne skupine, ne pa Geitskella. V razpravi je sodeloval tudi Arthur Greenwood, ki je pripomnil, da je sestanek parlamentarne skupine docela pojasnil, da »ni možen drug vodja razen Attleeja«.

Ce je tisk točno prikazal potek seje, tedaj je jasno, da se obrača valovanje v stranki v zvezi z Bevano ne samo proti prelabo lojalnemu leviemu krilu, marveč tudi proti prehodu lojalnemu v desnemu. Desno krilo je malo koristilo ugledu Attleeja, ko ga je pozvalo, naj bo odločen. Nekateri ukrepi desnice v zvezi z Bevano pa so glede Attleeja, po vseh znakih sooč, pokazali, da



Aneurin Bevan

ima tudi to krilo dokaj neprimerne kombinacije.

Na desnem krilu stranke še zmeraj molče o Attleejevem stališču na sestanku nacionalnega izvršnega odbora. Najvztrajnejši pristavši Bevano izključitve so doživeli poraz, za kar se morajo zahvaliti voditelju stranke, ki so ga hoteli zaščititi. Attlee je sprejel zaščito, ni pa privolil, da bi zaradi nje obračunali z levičo, da bi se sprli skoraj s polovico laburističnih poslancev in z večino »preprostitih vojakov« v krajevnih organizacijah. Ali bo tako na laž postavljena desnica razumela Attleeja in mu oprostila, je odprto vprašanje. Kar se tiče centra in levice, sta menda navdušena nad Attleejevim ravnanjem.

O Attleeju na usodnem sestanku parlamentarne skupine piše tudi revija »News Statesman and Nation«. Vsekakor je zanimiva njena razlaga uspehov Attleejeve akcije. »To ni bila zmaga skupine, marveč zmaga moralne trdnosti moža, ki je vse svoje življenje posvetil laburističnemu gibanju in ki je storil vse, da bi preprečil njen razkol.« Te besede niso namenjene samo utrditvi Attleejevega ugleda, marveč je v njih izražen tudi neuspeh »ekstremistov« na desni in levi, oziroma utrditev srednje poti. »News Statesman and Nation« se obrača tudi na Bevano, ki bo v terek pred odborom osmih odgovarjal na vprašanje o svojem bodočem ravnanju. »Zdaj tudi od Bevana zahtevajo«, pravi revija, »nekaj več pripravljenosti, da bo izpričal, da odobrava vodstvo Attleeja kot moža, ki edini lahko drži skupaj sprti krilce.«

To je resen nasvet, pa tudi resen opomin Bevano. In oboje prihaja iz vrst tistih, ki se v mnogih vprašanih notranje in zunanje politike sicer strinjajo z njegovimi nazori. Kot moža, ki je s svojo »srednjo potjo« ustvaril v stranki »vzdušje enotnosti«, so tudi Bevano prijatelji sprejeli Attleeja za »edino možnega voditelja«. To so Bevano jasno sporočili. D. Blagojevič

Zdaj se pritožuje Izrael

New York, 26. marca (Reuter). — Izraelski predstavnik v OZN je minulo noč vložil pritožbo na Varnostni svet zaradi večrajšnega napada egiptovskih enot na izraelsko ozemlje v puščavi Negev. V pritožbi je rečeno, da je ob tem napadu bilo ubitih več kot 20 Izraelcev. Ta zadnji napad je skupno s številnimi napadi, ki so jih egiptovske enote izvedle po razdobju pred poročilom vodje komisije OZN za nadzorstvo nad premirjem v Palestini generala Burnsa in po njem, kaže, kako težaven je položaj na meji med Izraelom in Egiptom. Varnostni svet naj bi se znova sestal v terek ali sredo, da bi zaključil proučevanje incidenta pri Gazi, ki se je pripetil 28. februarja.

Spričo stavke 700 električarjev

je bila danes Velika Britanija ob londonske in druge jutranjike v nakladi 15 milijonov izvodov

London, 26. marca. Okrog 700 električarskih in strojnih delavcev, zaposlenih po tiskarnah, v katerih tiskajo londonske časnike, je večraj začelo stavkati zaradi spora glede mezd. Ta stavka, neznačajna po številu udeležencev, je imela velike posledice. Velika Britanija je danes ostala brez londonskih jutranjic, prav tako pa tudi brez njih podeželskih izdaj, ki jih veliki dnevnik izdajajo v Manchestru in Glasgou. Skupna naklada časnikov, ki zaradi stavke danes niso izšli, znaša nad 15 milijonov izvodov. Ze večraj popoldne so v Fleet Streetu in na londonskih ulicah namesto običajnih sveževj časnika po kioskih in na križiščih stali napis: »Obžalujemo, a danes ni časnikov!«

Z VSEH STRANI SVETA

INDONEZIJA TUDI HO SI MINH PRIDE V BANDUNG

Djakarta, 26. marca. (AFP). Indonezijski minister za informacije Tobing je izjavil, da se bo tudi predsednik Severnega Vietnama Ho Si Minh udeležil konferenca azijskih in afriških dežel v Bandungu. Razen njega bo na konferenci zbranih še 13 drugih ministrijskih predsednikov azijskih in afriških dežel. Ker bo na konferenci sodelovala polovica v OZN včlanjenih držav, je bodo z velikim zanimanjem spremljali po vsem svetu. Tobing je izrazil upanje, da bo konferenca izraz »iskrone politike enotnosti in miru na svetu«.

INDIJA ŽRTVE KOLONIALNEGA PRAVOSODJA

Bombay, 26. marca. Portugalsko sodišče je večraj obsodilo 19 Indijev na 4 do 28 let strogega zaporu, ker so lani sodelovali v »maselnih akcijah« in zahtevali, naj portugalska posest Goo priključijo Indiji.

SIRIJA DEMONSTRACIJE PROTI TURČIJI

Damask, 26. marca. (Reuter). Sirski študentje in učenci državnih in zasebnih šol so danes demonstrirali po ulicah Damaska proti »pritskuju

TURČIJE NA SIRIJO. Demonstranti so zahtevali od sirske vlade, naj zavzame odločnejše stališče nasproti Turčiji.

JEMEN PRITOŽBA PROTI BRITANSKEMU NASILJU

Kairo, 26. marca (Reuter). — Jemenski imam je danes poslal jemenskemu poslaniku v Kairo brozjavko, v kateri dolži britanske oborožene sile v Adenu, da so surovo napadle in ubile več ljudi. Napadje so področje Al Avalek el Ulla v južnem Jemenu. Imam trdi, da so britanski vojski opustošili jemenske vojašnice ter prišli sultana Salaha el Avakija zavoljo tega, ker se ni strinjal z britanskim ravnanjem.

KENIJA ARETACIJE V UGANDI

Kampala, 26. marca (Reuter). — Policia je danes objavila, da je v Kampali in v vzhodni Ugandi aretirala sto ljudi, ki kaže pripadajo organizaciji Mau Mau. Policia ima baje tudi čedalje več dokazov o sodelovanju plemena Kikuyu z gibanjem Mau Mau.

ZSSR KRIŠNA MENON PRI MOLOTOVU

New Delhi, 26. marca. (IIS). Indonezijski veleposlanik v Moskvi Krišna Menon, ki se je predvečerašnjim

VIETNAM JUŽNI VIETNAM SAIGONSKA GARNIZIJA V PRIPRAVLJENOSTI

Saigon, 26. marca. (AFP). »Enotna fronta« verških ločin je danes očitno predsedniku vlade Ngo Din Diemu, češ da silo ni hotel razpravljati z njejimi predstavniki in da je načelno zavrnil predlog o prenosovi vlade. Fronta tudi pravi, da so verske ločine še vedno voljne sodelovati z njim. Saigon je že od sinoči v izjemnem stanju. Francoske čete so ostale v vojašnicah in so pripravljene posredovati. Pripravljena je tudi vietnamska mestna garnizija, ki šteje 20 bataljonov.

PERU LIMA IZOLIRANA SPRIČO POPLAV

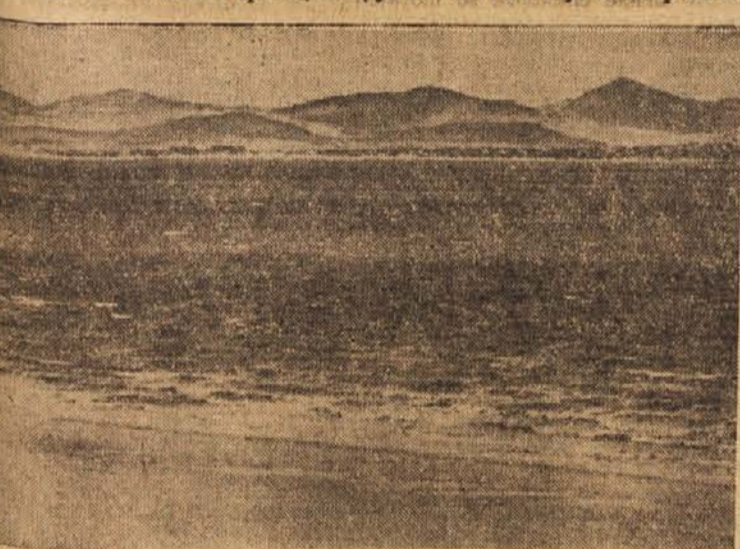
Lima, 26. marca. (AP). Zaradi dolgotrajnega in obilnega deževja ter velikih poplav, je glavno mesto Peruja odrezano od ostalega sveta. Preokreba z živili, vodo, gorivom in električno energijo je skrajno omejena. Vse ceste so zasute z udori zemlje vzdolž pobočij Andov. Edina zveza s preskrbovalnimi središči je zračni most, ki so ga večraj organizirali. Lima šteje približno milijon prebivalcev in leži visoko v južnoameriških Andih.

ITALIJA GORNJA ITALIJA BREZ ČASOPISOV

Milan, 26. marca. (Reuter). V Milanu, Turinu in Benetkah danes niso izšli časopisi zaradi stavke tipografov, ki so v sporu z delodajalci v zvezi z uvedbo toletipskih tiskarskih strojev. Stavka je zajela tudi »Corriere della sera«, ki ima največjo naklado v Italiji.

GRČIJA ANTICNE IZKOPANINE OB VZNOŽJU OLIMPA

Berlin, 26. marca. (Reuter). Upravnik nemškega arheološkega inštituta prof. Erich Söringer je izjavil, da so nemški arheologi našli v bližini Olimpa približno pol metra visoke ilovnatne modele Sodiho, da jih je spodbujal atenski kipar iz Periklejeve dobe za vlivanje kipov iz zlata in slonovine, ki so predstavljali Zeusa. Iz teh modelov se da sklepati, da ti Zeusovi kipi izvirajo iz poznejše dobe. Med izkopavanjem na podnožju Olimpa so odkrili tudi izredno fino orodje iz slonovine, kosti in bron. Predmeti so tičali globoko pod zemljo. Skupina nemških arheologov je našla v Teosiji tudi doslej še neznan vrste lišpa iz 3.—4. stoletja pred našim štetjem.



Pogled s Kemoja na kitajsko obalo

DANES PO SVETU

V pričakovanju

Z nedavnimi predlogi Molotova v zvezi z avstrijskim vprašanjem, so se vsakakor zmanjšale formalne razlike v glediščih SZ in zahodnih držav. Eden izmed paradoksov v tem vprašanju je prav ta, da je pred pad med zelo različnimi nazori o državnih pogodbah, ki so zmeraj ni podpisana. Pred dobrim letom so zahodne države na berlinski konferenci sprejele sovjetske spremiteljne predloge k vstopu v članstvo, ki so se ostali odprti, potem ko je bilo o ostalih 47 doseženo soglasje. Nova nepričakovana ovira je nastala s sovjetsko zahtevo, naj je nastala s sovjetsko zahtevo, naj Avstrija ne sodeluje v zahodnih okupacijskih vprašanjih. To je bil po mnenju avstrijskih političnih krogov znaten korak naprej. Sovjetski zunanji minister je ponovil zahtevo, naj Avstrija ne sodeluje v zahodnih okupacijskih vprašanjih, zahteval pa je tudi poročilo proti priključitvi Avstrijski ministru Hlegel je že v Berlinu izjavil, da Avstrija privoli v obveznost, da ne bo sodelovala v nobeni koaliciji ali zvezi, namenjeni proti katerikoli državi, ki je sodelovala v vojni proti Nemčiji ali v osvoboditvi Avstrije.

Veleposlanik Blachoff je rekel Molotovu, da bi avstrijska vlada sprejela afriškiantsko poročstvo proti takšni možnosti in da jo smatra za najboljše izhod. Ta gledišča so jasna in mnenju avstrijskih političnih krogov znaten korak naprej. Sovjetski zunanji minister je ponovil zahtevo, naj Avstrija ne sodeluje v zahodnih okupacijskih vprašanjih, zahteval pa je tudi poročilo proti priključitvi Avstrijski ministru Hlegel je že v Berlinu izjavil, da Avstrija privoli v obveznost, da ne bo sodelovala v nobeni koaliciji ali zvezi, namenjeni proti katerikoli državi, ki je sodelovala v vojni proti Nemčiji ali v osvoboditvi Avstrije.

ELYJEVA NAVODILA ZA POLITIKO V JUŽNEM VIETNAMU

Pariz, 25. marca. (AFP). Generalni komisar in glavni poveljnik francoskih oboroženih sil v Indokini general Paul Ely je sinoči odgovoril iz Pariza nazaj v Saigou. V Parizu se je razgovarjal s članom vlade o pe večjih vprašanih Indokine zlasti pa o Vietnamu. Na pot je krenil z novimi navodili v zvezi z Južnovietnamsko notranjo krizo.

MIHAEL KAROLYI UMRL

V Franciji je umrl bivši predsednik republike Madžarske grof Michael Karolyi, star 80 let. Zadelga ga je srčna kap.

PISMO IZ AMERIKE

Kar je dobro za General Motors je dobro tudi za Združene države

Patricijem kot pesniška figura je tu zelo v modi, zlasti v političnih gestah. Tako je hotel nekdo bivši predsednik General Motorsa in sedanjí republikanski ministar za obrambo Wilson spro-

Eden takšnih priljubljenih napadov na republikansko upravo je očitno, da je to »vlada milijonarjev«. Z redkimi izjemami to tudi drži, kakor drži tudi republikanski odgovor, da bi lahko tudi med demokrati našli mnogo milijonarjev. Eden med njimi je zdaj guverner države New York. Toda to je šele izhodišče. Blavno je v očeh, da republikanci uveljavljajo milijonarsko politiko. Republikanci pa pravijo o demokratah, da uveljavljajo »politiko podzibljanja«.

Kongres obrže, kar izglasuje Kongres, lahko prepreči predsednik z veto. To seveda ne velja za zunanjo politiko, kjer se gledišča dokaj izenačena. Politčna igra v pravem pomenu besede se začneja na notranjih vprašanjih. Eno najvažnejših notranjih vprašanj pa je vprašanje gospodarske politike.

Vlada je na pr. obljubila, da bo prihodnje leto znižala davke. Opozicija je takoj pritegnila in zahtevala, naj nišesar ne odgode do jutri, kar lahko storo danes. Tako je bil sponžen predlog, naj bi davke takoj znižali za 20 dolarjev na prebivalca.

Demokrati si manjše roke: pred prihodnjimi volitvami bodo samo vprašali, kdo je bil za znižanje davkov

In kdo proti. Kje bi namreč vlada dobila denar za državne potrebe. Če bi tako občutno znižala davke? Tako bodo storili tudi s farmarji. Da bi zagotovili ravnotežje v proračunu, je vlada zmanjšala subvencije kmetijstvu. Da bi zagotovila neravnotežje v proračunu, pa zahteva opozicija povečanje subvencij.

Kisselring, bivši visoki funkcionar demokratske vlade, ki je bil za Trumanova predsednika sveta gospodarskih svetovalec, je napisal znamenito razpravo o gospodarskih smericah ZDA. V njej predlaga za zagotovitev napredka znižanje davkov na kakih 200 dolarjev na prebivalca letno, kar bi zagotovilo približno 4,5 milijarde dolarjev dodatne kupne moči, zvišanje minimalne mezde na 1,55 dolarja, kar bi prineslo potrošniškim 3,5 milijarde dolarjev, dodatno 3,5 milijarde za javna dela v prihodnjem letu, približno 1 milijardo za razvoj naravnih virov, povečanje izdatkov za pomoč tujini, povečanje pomoči kmetijstvu v obliki subvencij za 750 milijonov, zgraditve 0,3 do 0,5 milijona stanovanj na leto in povečanje proizvodnje za 6% v primeri z minulim letom, da bi preprečili naraščanje brezposelnosti.

Vzile znakom stabilnega gospodarstva ali pa morda prav zaradi njih je v ZDA čedalje bolj čutili strah, ki ga izražajo ekonomisti z vprašanji: dokleje pojde takot Trgovina na drobno je imela konec minulega leta takšen promet, kakršnega še zdavnaj ne pomnijo. Indeks cen je nekoliko narasel, vlada pa trdi, da ni v skladu z zvišanimi mezdami na nekaterih področjih. In vendar celo tako samozadovoljno glasilo poslovnih krogov, kakor je »Wall Street Journal« opozarja na znamenja, ki zbujajo skrb. Na podlagi ankete med ekonomisti, bančniki in drugimi poslovnimi ljudmi je časniki ugotovili, da se ne hranijo vloge znatno skrajše in da bipoteko za nepopolnino naglo naraščajo, kar velja tudi za kredite. Nevarno je zlasti naraščanje kreditov po skupni količini in dolgih odpisanih rokov. Ljudje se zadože za leto, dve ali tri, trgovina pa nudi izredno ugodne pogoje za odplačevanje, da ima čim večji promet. Vsak, tudi najmanjši prenik k zmanjšanju dohodkov, bi lahko onemogočil vse sedanje ravnotežje. Vlada pa trdi vse sedanje ravnotežje. Vlada pa trdi, da je pred nekaj dnevi obiskal Irak.

Gumhuria« o turški notí poslani vladi v Damasku, ki dolži Sirijo, da je sklenila pakt z Egiptom. Ta nota je diplomatska poteza, kakršne ne pomnijo v odnosih med neodvisnimi državami. Kaže, da Turčija želi nadaljevati svoje nazore in mentaliteto visoke oblasti, ki je pošiljala svoje naredbe damaskemu županu. Turčija je pozabila, da je Sirija neodvisna in suverena država. Sleherno grožnje svobodi, neodvisnosti in dostojanstvu Sirije smatra Kairo hkrati tudi za »rožnjo Egiptu. Kairski politični krogi si trdovratno prizadevajo, da bi uveljavili regionalni pakt Egipta, Sirije in Arabije, pri čemer sodijo, da je sedanja turška akcija proti Siriji naperjena na rušitev sedanje sirske vlade in na to, da bi spravili na krmilo vlado, ki je pod vtišom sedanje akcije Ankare privoila v pridružitve turško-irakemu paktu. Današnji tisk poroča, da je bagdadski radio začel ostro kampanjo proti vladi v Damasku in proti njeni nameri znanjenu ministru Kaledu Aziju, ki je pred nekaj dnevi obiskal Irak.

Salah Salem je ponovno hudo napadel agencijo France Press zaradi njene vesti, češ da je Egipt pripravljen pridružiti se turško-irakemu paktu. Egiptovski ministar je obsojal to početje agencije kot del splošnega načrta in zarote proti regionalni zvezi arabskih držav.

Egiptvska kritika

turškega stališča nasproti Siriji

Kairo, marca Egiptovski tisk že nekaj dni objavlja številne članke in uvodnike z raslovi »Turčija se igra z ognjem«, »Na adalno zadržanje Turčije nasproti Siriji«, »Egipt v celoti podpira Sirijo« itd., v katerih podoben govori o določnem pritisku Turčije na Sirijo. Pod belimi naslovi »Najhujši diplomatski incident v zgodovini Arabcev«, piše »Al

Kitajsko-japonska trgovinska pogajanja

Tokio, 26. marca (AFP). — Iz Hongkonga je prispel v Tokio del trgovinske delegacije LR Kitajske. V nekaj dneh bo prispelo v Tokio še 30 članov delegacije pod vodstvom pomočnika ministra za zunanjo trgovino Lej Dzen Mina. Delegacija prihaja na vabilo »Združenja za pospeševanje mednarodne trgovine«, da bi sklenila novo trgovinsko pogodbo med obema deželama. Na Japonskem bo ostala tri tedne in bo obiskala industrijska področja Tokia, Osa-ke in Nagoje.

Danes so prispeli v Tokio tudi kitajski diplomatski opazovalci, ki bodo prisostvovali zasedanju ECAFE (Ekonomska komisija za Azijo in Daljni vzhod). Zasedanje se bo začelo v ponedeljek v Tokiu, kjer dela že več dni podkomisija ECAFE za trgovino in industrijo.



Roosevelt in Churchill na kratkem posvetu med konferenco treh velikih v Jalti

V naslednjem povzema mo iz objavljenih ameriških dokumentov o konferenci velikih treh v Jalti še poslednji del izveščila zapiskov Rooseveltovega tolmачa veleposlanika Bohlena, ki se nanašata na razgovore o Jugoslaviji. Bohlen navaja v tem sestavku angleške misli in predloge o jugoslovanskih mejah.

Meja na Koroškem

Če bodo angleški predlogi o določitvi okupacijskih con v Avstriji odobreni, bo vsa avstrijsko-jugoslovanska meja pod angleško odgovornostjo. To bi nam utegnulo nakopati težave z Jugoslavijo. Čeprav namreč jugoslovanska vlada doslej ni zahtevala nobene spremembe stajerskega dela te meje, je postavila zahteve glede Celovca in tistih delov Koroške, ki jih ni mogla dobiti na podlagi plebisicita leta 1919. Morda bo treba nastopiti proti jugoslovanskemu prizadevanju glede teh zahtev in zagotoviti umik jugoslovanskih partizanov, ki bi utegnili med operacijami priti na Koroško in upostaviti tam svojo kontrolo. Vladi Nj. ZDA tanskega veličanstva bi bilo neprijetno, da bi bila sama odgovorna za takšne akcije in po naših izkušnjah v Gorici si moramo prizadevati, da homo prepreči, da bi se angleške čete zapletle v boj z za-

BELEŽKE ROOSEVELTOVEGA TOLMAČA O JALTSKI KONFERENCI (III)

BRITANSKI PREDLOGI o jugoslovanskih severozahodnih mejah

vezniškimi partizani. Zato upamo, bo možno doseči sporazum med tremi državami o tem, da bo ostala avstrijsko-jugoslovanska meja iz leta 1939 takšna do dokončne teritorialne ureditve, kakor tudi o skupnih ukrepih, ki naj bi zagotovili ohranitev te meje in njeno spoštovanje z jugoslovanske strani.

Zato predlagamo, naj bi na tej konferenci dosegli sporazum:

- a) da se dokončne mirovne ureditve znova upostavi med Avstrijo in Jugoslavijo meja iz leta 1939,
b) da je nedotakljivost te meje v skupnem interesu treh držav in da bodo SZ in ZDA podprle sleherno akcijo, ki bi jo vlada Nj. velič. smatrala za potrebno glede te nedotakljivosti meje,
c) da naj tri države skupaj obveste jugoslovansko vlado o omenjenih sklepih in zahtevajo od nje ukrepe za ohranitev te meje.

Meja na Primorskem

Rad bi opozoril svoja kolega na to, da je pokrajina Juljske krajine v severovzhodnem delu Italije »tencialna sod smodnika. Zato je verjetno, da bo prišlo, čimbolj se

Zlasti zanimivo je vprašanje proizvodnje zadostne količine električne energije in njenih cen. Podatki o njeni proizvodnji kažejo veliko razliko med gospodarsko razvitimi in nerazvitimi področji sveta. Ves svet ima zdaj na razpolago kakih 271 milijonov kwh. Od tega odpade na industrijske dežele kakih 248 milijonov, ostalih 23 milijonov ali komaj 8,5% pa na nerazvita področja. Leta 1951 je znašala svetovna proizvodnja električne energije 1159 milijard kwh. Od tega je odpadlo na industrijske dežele 1061,5 ali 93,2%, na gospodarsko nerazvite pa 77,5 milijard kwh ali 6,8%. Največji oviri v gospodarskem razvoju sveta sta torej pomanjkanje ustreznih prometnih zvez in električne energije.

Jedraska energija v Indiji

Na delu je 400 znanstvenikov v 200 inštitutih

Indijski ministrski predsednik Nehru je na obnem zboru indijskih zbornice za industrijo in trgovino letos že drugič dopovedoval indijski industrijcem, da morajo naposled že razumeti, da živimo v atomski dobi, ki bo revolucionarno spremenila ne le družbo, marveč tudi proizvodnjo, tehniko in organizacijo. Kakih 400 indijskih znanstvenikov in nad 200 znanstvenih inštitutov se ukvarja s problemom raznih oblik jedrske fizike in atomske energije. Ze letos bodo v Indiji zgradili prvi atomski reaktor. Tako je postala Indija prva azijska dežela, ki se je resno lotila proučevanja in uporabe jedrske energije v industrijske namene. Pomisliti pa moramo, da je dosegla tolikšen uspeh nerazvita azijska dežela, ki si je šele leta 1947 priborila neodvisnost. Nekaj novih indijskih inštitutov si je ogledal tudi predsednik Tito, ko je potoval po Indiji, in se je zelo pohvalno izrazil o njihovem delu in sodobni opremljeni.

Indijski parlament je že leta 1948 izglasoval zakon o atomski energiji, po katerem so ustanovili komisijo za atomsko energijo. Lani je bila v New Delhiju konferenca o razvoju atomske energije. Udeležilo se je 30 znanstvenikov iz vse Indije in dva opazovalca iz Burme. Nehru je na tej konferenci rekel, da je atomska energija izredno važen vir energije in poudaril, da indijska vlada tudi v zelo težavnem finančnem položaju ni varčevala z denarjem, ko je šlo za proučevanje atomske energije. Na konferenci so tudi prikrat uradno objavili, da so začeli graditi atomski reaktor in da bo Indija čez dve leti sama izdelovala težko vodo. Zdej je v komisiji za atomsko energijo zaposlenih 150 geologov, 120 strokovnjakov, ki se ukvarjajo z neposrednimi znanstvenimi raziskavami, in še kakih 100 znanstvenikov, ki delajo v novem atomskem središču, v katerem bo čez štiri leta zaposlenih 500 strokovnjakov.

Domače surovine

Komisija je neposredno podrejena predsedniku vlade Nehruju. Njen predsednik je ugledni strokovnjak dr. Homi Bhabha, bodoči predsednik prve svetovne konferencie za mirnodobno uporabo atomske energije, ki bo pod okriljem OZN letos 8. avgusta v Zenevi. Indijski gospodarski krogi pripisujejo atomski energiji zelo velik pomen za bodoči gospodarski razvoj Indije. Zdej znane zaloge premoga in nafte, pa tudi razpoložljive možnosti v razvoju uporabe hidroenergije, ne zadostujejo za potrebe Indije z njenimi 300 milijoni

prebivalcev, ko se bo začela industrija hitro razvijati. Indija ima mnogo torija in velikanke zaloge



Veliki jez Tungabhadra v južno-indijski deželi Andri

monazitnega peska. Njena letišča torija cenijo na 100.000 ton. Tovarna v Alavetu v Travancoru že več let pridobiva to dragoceno atomsko surovino. Indija pa ima tudi uran. Zanimiva je zgodovina razvoja

atomske energije v Indiji. Začela se je s proučevanjem kozmičnih žarkov. S temi žarki je dala narava človeku najmočnejši instrument za razbijanje atomov. V tem oziru bi lahko bila vsa zemeljska površina nekakšen laboratorij. Indija ima v tem oziru nekatera prednosti. Razprostira se na tako imenovanem magnetnem ekvatorju in kozmični žarki so na njenem področju močnejši kakor na primer na področju Evrope in ZDA.

Prvi začetki pred desetimi leti

Poskuse s kozmičnimi žarki v velikem obsegu je začel v Indiji leta 1945 sedanjí predsednik atomske komisije dr. Bhabha. Meril je silil mod kozmičnih žarkov v raznih visokih laboratorijih, ki so dvignili do 50 kg težke predmete 25.000 m visoko. Za proučevanje kozmičnih žarkov je posebno prikladno himalajsko pogorje

monazitnega peska. Njena letišča torija cenijo na 100.000 ton. Tovarna v Alavetu v Travancoru že več let pridobiva to dragoceno atomsko surovino. Indija pa ima tudi uran. Zanimiva je zgodovina razvoja

NA DVE TRETJINI CLOVEŠTVA ENA PETINA VSEGA DOHODKA

INDUSTRIJALIZACIJA NERAZVITIH DEŽEL

terja temeljite družbene spremembe

če naj se dosežeta v njih višja raven in v splošnem večja blaginja sveta

V publikaciji oddelka OZN za gospodarska in socialna vprašanja »Procesi in problemi industrijalizacije nezadostno razvitih dežel« je prazpravil cela vrsta razprav o tem, kaj ovira gospodarski razvoj tistih dveh tretjin človeštva, na kateri odpade komaj petina svetovnega dohodka. Ovir je več. Največje so težave gospodarske narave, med njimi zlasti slabe prometne zveze in premalo električne energije. Razvoj industrijske proizvodnje zahteva dobre prometne zveze. V nekaterih deželah, tako v Etiopiji, Afganistanu, Nepal, Novi Gvineji itd., se industrijska proizvodnja ne more razviti, ker ni na razpolago ustreznih prometnih zvez.

V mednarodnem merilu pa ovira gospodarski razvoj odvisnost gospodarski nerazvitih dežel od industrijskih v nabavi opreme, v pridobivanju tehničnih in znanstvenih izkušenj, odpor industrijskih dežel proti industrijalizaciji nerazvitih dežel in nezadostno investiranje tujega kapitala v domačo industrijo. Vsako teh vprašanj zahteva temeljito obravnavanje. Industrijalizacija ni tehnološka revolucija, marveč zahteva sglobke družbene spremembe, v katerih je treba računati s potrebo po boljšem gnotnem standardu in večji svetovni blaginji. S tem sklepom je povezano spoznanje, da je razvoj nerazvitih dežel tako zadeva posameznih držav kakor tudi vsega človeštva, kar nam kaže praksa čedalje jasneje.

Razprava je bila napisana na zahtevo Gospodarsko-socialnega sveta OZN in na njeni podlagi naj bi generalni tajnik proučil in predlagal ukrepe, da bi pomagali nerazvitim deželam v njih gospodarskem razvoju. Blaguje Lazij

Letos reaktor v Trombayu

Komisija za atomsko energijo ZDA je nedavno sklenila, da bo dobavila Indiji 10 ton težke vode. Uporabili bi jo bodo za obravnavanje atomskega reaktorja, ki ga grade v Trombayu pri Bombaju. Široki bodo snovili približno 3 milijone dolarjev. Načrta za proizvodnjo težke vode se pripravili. Na področju velikih in indijskega hidroprojekta Bakra nagnjal, bodo zgradili tovarno amoniak, ki bo kot stranski proizvod izdelovala težko vodo.

Reaktor v Trombayu je samo prvi element indijskega atomskega programa. Za proizvodnjo električne energije ga še ne bodo uporabili. Namenjen bo znanstvenim raziskavam in proizvodnji izotopov. Indija bo izotope še nekaj časa tudi uporabljala, največ v ZDA. Lani jih je dobila iz ZDA sedem pošiljk, največ kobalta 60, karbena 11 in radioaktivnega jodina. V Indiji bo slonelo delo v zvezi z atomsko energijo bolj na toriju kakor na uranu. Predsednik atomske komisije je prepričan, da bo začela Indija kmalu graditi tudi atomske reaktorje za proizvodnjo električne energije. »Atomska energija« je rekel dr. Bhabha, »ho imel v prihodnjih desetletjih važni vlogo kot vir industrijske moči Indije.« Marjan Dolenc

Razprava je bila napisana na zahtevo Gospodarsko-socialnega sveta OZN in na njeni podlagi naj bi generalni tajnik proučil in predlagal ukrepe, da bi pomagali nerazvitim deželam v njih gospodarskem razvoju. Blaguje Lazij

sko-bolgarske, za zdaj ni pereče in da nima praktičnega pomena. Po mnenju vlade Njegovega britanskega veličanstva je treba sovražni državi, katere status se ni urejen z režimom premirja, preprečiti, da bi sklenila posebno pogodbo s kakšno drugo državo, zlasti pa z državo, s katero je tehnično še zmeraj v vojnem stanju. Zato meni, da bi morale vse zmagovite države, s katerimi je bolgarska vlada nedavno sklenila sporazume o premirju, tej vladi sporočiti, da ne morejo privoliti, da bi v tem trenutku urečila odnose z Jugoslavijo na podlagi posebne pogodbe. Maršala Tita je treba pravočasno obvestiti o pripombah zmagovitih držav k sklenitvi jugoslovansko-bolgarskega pakta.

O notranji ureditvi Jugoslavije

Eden je poudaril, da je naslednje vprašanje Jugoslavije in prebrat brzojavko, ki naj bi jo poslali maršalu Titu in Subašicu s predlogom, naj se sporazum, ki sta ga sklenila, takoj uresniči kot podlaga za sestavo enotne vlade Jugoslavije. Roosevelt je poudaril, da ni prepričan, da se bo lahko pridružil sporočilu Jugoslaviji, ko pa so mu prebrali sporočilo, je priznal, da je zadovoljivo in da se mu lahko pridruži. Po krajši razpravi je maršal Stalin predlagal, naj bi v brzojavki maršalu Titu in Subašicu omenili, da so se predsedniki treh vlad spo-

razumeli, da je treba sporazum med Titom in Subašicem takoj uveljaviti. Po razpravi s predsednikom Churchillom in Edenom je maršal Stalin poudaril, da meni, da bi lahko obsegala brzojavka tri točke: prvič, da je treba sporazum Tito-Subašic uveljaviti takoj, drugič, da bi lahko člani skupščine, ki niso sodelovali z Nemci, sprejeli v antifašistični svet, in tretjič, da bo moralna dejavnost antifašistične skupščine potrditi ustavodajna skupščina.

Podatki iz Mathewsovega arhiva

Churchill je zahteval, naj bi v brzojavki ne bila samo zahteva, da je treba sporazum Tito-Subašic takoj uveljaviti in sestaviti novo enotno vlado, marveč tudi dodatne točke, v katerih bi od nove vlade zahtevali, naj sprejme Subašičeva priporočila (namreč: 1. da bi AVNOJ razširil tako, da bi se vključili vanj tudi člani zadnje jugoslovanske skupščine, ki se v vojni niso kompromitirali, in da bi tako ustvarili organ, ki bi opravljal posle začasnega parlamenta; 2. da bi moralna ustavodajna skupščina ratificirala ukrepe AVNOJ). Zahtevali so, naj bi bila v brzojavki še tretja določba, na podlagi katere bi bila vlada samo začasna, dokler ne bi ljudstvo svobodno izreklo svoje volje, na sovjetsko zahtevo pa so ta predlog umaknili, ker bi utegnili zlasti Jugoslovane.

O balkanski federaciji

Vlada Njegovega britanskega veličanstva je nedavno sporočila sovjetski vladi svoje mnenje o morebitni jugoslovansko-bolgarski federaciji. Sovjetska vlada je odgovorila, da ji je znano, da se Jugoslavija in Bolgarija pogajata o sklenitvi pakta o zvezi in medsebojni pomoči ter pripomnila, da proti temu nima pomislekov. Pač pa sovjetska vlada poudarja, da vprašanje balkanske federacije, zlasti jugoslovansko-bolgarske, za zdaj ni pereče in da nima praktičnega pomena. Po mnenju vlade Njegovega britanskega veličanstva je treba sovražni državi, katere status se ni urejen z režimom premirja, preprečiti, da bi sklenila posebno pogodbo s kakšno drugo državo, zlasti pa z državo, s katero je tehnično še zmeraj v vojnem stanju. Zato meni, da bi morale vse zmagovite države, s katerimi je bolgarska vlada nedavno sklenila sporazume o premirju, tej vladi sporočiti, da ne morejo privoliti, da bi v tem trenutku urečila odnose z Jugoslavijo na podlagi posebne pogodbe. Maršala Tita je treba pravočasno obvestiti o pripombah zmagovitih držav k sklenitvi jugoslovansko-bolgarskega pakta.

POT NAPREDKA V MAKEDONIJI

NEKOČ JE V TEH KRAJIH GOSPODARILA MALARIJA...

Bele šiptarske keče (čepice). Rdeči makedonski pasovi. Kmetje v težkih rjavih oblekah in z rjavimi na glavah. Zamolkla ciganska polit in oči, temne in iskrene, ko da se je vanje skrilo tisoč skrivnosti, sladkih in grenkih. Opanke, kučme in s toplimi jagjenčiki podložene kamizole. Tu in tam še kak zapoznel turški fes.

Tak živi narodopisni muzej vam še dandanašnji kaže ulica nekakega makedonskega mesta.

V to pestrost se vmešavajo podobe novih razmer. Med to folkloro je v mestih iz leta v leto več delavskih čepic, opanke se umikajo čevljem, nekateri mlade šiptarke, ki so prišle delat v tovarno, so že zamenjale pisane šalvere za krila, medtem ko so na feredžo že pozabile. Samo starejši vaščani se še ravnaajo po starih šegah. Mladini bolj prijajo nove razmere.

platio in pesem pripoveduje o Biljani, ki je to platno — rumeno kot žarko zlato — belila na soncu pri ohridskih izviri.

Zemlja pa skriva v sebi rudna bogastva.

Toda v Makedoniji je še pred desetimi leti vladal srednji vek. V vseh so bili še skoraj fevdalni odnosi. Dežela tedaj še ni poznala tovarniških dimnikov. Bila je to tudi dežela, katere prebivalci niso smeli imenovati svoje domovine in sebe s pravim imenom. Makedonija se je uradno imenovala Južna Srbija.

V zadnjih desetih letih pa so se te razmere začele prekopicavati na glavo.

Zemlja so dobili tisti, ki jo obdelujejo. Pečalbari ne odhaja-

tisoč ton ferolegur. Letos bo začela obratovati tovarna ravnega in voltega stekla ter steklene volne v Skoplju, nova skopeljska tovarna cementa pa bo dajala letno 11.000 ton cementa. V Kumanovem gradijo tovarno šivnih cevi, v Gostivaru tovarno termozolacijskega materiala. V Bitolju že obratuje tovarna usnarjarsko galanterijskih izdelkov, v Kočanih luštilnica riža. Okrog Kičeva odpirajo zemljo, da bi pobirali iz nje železno rudo in lignit, na področjih okrog Zletova in Kratova nastajajo rudarski revirji. V Mavrovu se bo verjetno že konec letošnjega leta zavrtel prvi agregat.

Ob novem, umetnem mavrovskem jezeru, bo nastalo turistično središče, podobno Bohinju.

na stražo. Vse je tresla malarija. Leta 1937 so zaznamovali v Makedoniji 103.543 malaričnih obolenj, bogve koliko bolnikov pa se sploh ni prijavilo. Leta 1946 so našli 83.795 malaričnih primerov, leto kasneje 46.786, leta 1948 še 8948, tri leta kasneje pa le še 222 bolnikov.

Tak uspeh je rodilo kopanje kanalov, osuševanje močvirij in posipanje s praškom »Diddit« vseh krajev, kjer živi prenašalec malarije, komar anofeles. Kasneje so spet zabeležili več primerov obolenj. Lani so našli 1816 malaričnih obolenj. Do tega je prišlo zato, ker sejejo v Makedoniji vedno več riža. Ta raste v vodi, z močvirji pa se širijo tudi legla malarije. Toda zdravstvene ustanove in ljudska oblast se lotevajo še sistematičnejših ukrepov. Malarija, praktično vzeto, izginja iz Makedonije in marsikje se ljudje samo še spominjajo nanjo: »Da, bila je strašna...«

Svobodno življenje se bogato obrestuje. M. Z.

Danes se bo začel ZDRAVSTVENI TEDEN BELE KRAJINE

V vseh zdravstvenih ekipah bo sodelovalo 70 ljudi

Kot smo že poročali, se je naša zdravstvena služba odločila, da bo v okviru proslav za 10-letnico osvoboditve priredila od 27. marca do 3. aprila Zdravstveni teden Bele krajine. To bo majhna oddolžitev za izredno požrtvovalnost, ki so jo Belokranjci pokazali med narodno-osvobodilno borbo, zlasti za njihovo skrb za partizanske ranjence.

Do sedaj so iz Centralnega higienskega zavoda iz Ljubljane odposlali v Črnomelj večino raznega materiala, ki ga bodo ekipe potrebovale pri svojem delu — zdravila, laboratorijsko opremo itd. Do nedelje bodo odposlali tudi dva prenosna rentgenska aparata, kinoprosjektore za predvajanje vzgojno zdravstvenih filmov itd.

Več medicinskih sester že nekaj dni pomaga krajevnim odborom RK pri organizacijskem delu za dobro izvedbo akcije, ostali člani zdravstvenih ekip pa bodo odšli v Belo krajino v nedeljo. Skupno štejejo vse ekipe 70 članov, od teh je 24

zdravnikov, večidel specialistov, nekaj zdravnikov splošne prakse, nekaj stazistov, razen tega pojde v Belo krajino tudi skupno 40 medicinskih sester, laborantov in ostale s srednjemedicinskega kadra. V nedeljo ekipe še ne bodo začele s praktičnim delom, pač pa bodo ta dan porabili za dokončne priprave ter bo v Črnomlju še zadnje posvetovanje ekip in štaba, ki že delj časa pripravljata to akcijo. V štabu sodelujejo zastopniki Sveta za zdravstvo, RK, ženskih društev, Zveze združenih, prosvetni kadri in okrajni zdravnik. V ponedeljek pa bodo v Črnomlju že vse specialistične ambulante, po v naprej določenem načrtu bodo odšle v vasi ekipe, ki so pripravile vzgojno zdravstvena predavanja, težko pa pričakujemo obiska posebnih ekip tudi v onih najbolj zaostalih vaseh Bele krajine, kjer se bodo ekipe zadržale po več dni ter si prizadevale dvigniti splošno higiensko raven v teh vaseh.

Za to nadvse koristno zdravstveno akcijo se prebivalci Bele krajine živo zanimajo. Zamisel Zdravstvenega tedna toplo pozdravljajo zlasti zato, ker ni cilj akcije le izdelati statistično sliko o zdravstvenem stanju enega izmed področij Slovenije, temveč hodo v tem tednu ekipe opravljale tudi kurativno službo. V primerih, ko bo to mogoče, bodo takoj nudile bolnim prebivalcem zdravstveno pomoč, za dolgotrajnejše bolezni pa dale navodila za zdravljenje. Tudi zdravniki, ki se bodo v posameznih vaseh zadržali predvsem zaradi ugotovitve in dviga splošne higienske ravni, bodo imeli s seboj ročne lekarne, da bodo bolnim prebivalcem lahko sproti pomagali. Če ne računamo zdravil, bo stala ta akcija okrog 700.000 din.

M. N.

Pred petnajstimi leti, eh kaj... še pred desetimi leti pa je bila vsa Makedonija res še pravi, nedotaknjeni muzej. Muzej brez slehernega sodobnega utripa, muzej srednjeveške mizerije.

Tedaj je bila Makedonija dežela, v kateri je 100 do 200 tisoč ljudi tresla malarija. Večina bolnikov ni iskala zdravnika, saj je bil ta predrag in predaleč je človek moral pogni. Komaj po en zdravnik je bil na vsakih 13.000 prebivalcev. Zdravili so turški hodže in mazačke. Ozdravila pa je bolnika največkrat narava sama ali pa — grob.

To je bila dežela, v kateri cele vasi niso znale prebrati ali napisati pisma. V šiptarskih krajih so starišči prodajali dve- do štiriletno deklice. Šiptarski mladenci so si neveste kdaj pa kdaj ugrabljali. Muslimanska vera je zakrivala žene s feredžo — in jo zapirala v močev dom kot kos pohištva. Gospodarila je krvna osveta. V nekaterih zaostalih šiptarskih vaseh je bilo ropanje častna obrt. V letih po prvi svetovni vojni se je zgodilo, da so Šiptarji ustavili vlak na progji Skoplje—Ohrid, oropali potnike in pobili tiste, ki so se branili.

Med Mavrovom in Debrovom je kraj, ki mu domačini pravijo Nevestin grob. Tu je zaljubljenemu makedonskemu dekletu počilo srce ob slovesu, ko je njen dragi odhajal na tuje, »v pečalbo«. Iz teh pasivnih krajev so namreč desetstiči odhajali s trebuhom do krahurom, po širnem svetu. To so bili pečalbarji, po usodi sorodni slovenskim izseljencem.

Makedonija ni imela kruha za Makedonce.

In vendar je to lepa, bogata dežela. Polna je vročega sonca, ki plemeniti izborni drobnolistnati tobak, kakršni raste samo še v Orientu. Na makedonskih poljih se poleti košati snežnobelo bombaževno cvetje. Tobačnim in bombažnim nasadom drugujejo širna riževa polja. Na njihov žari rdeče makovo morje, makove glavice dajejo strup in zdravilo: opij. Murvini nasadi prehranjujejo gosence sviloprežke; tod so že od nekaj predli težko svileni



Kmečko dekletje iz Vzhodne Makedonije

jo več v tujino, ker so njihove roke potrebne na domačih gradbiščih in v domačih tovarnah.

Tišino bregalnške doline, v Stipu, je pred tremi leti presekala ropot tekstilne tovarne »Makedonka«. Tekstilna industrija je zrasla razen v Stipu še v Skoplju, Tetovem, Titovem Veselu. Od letos dalje bo tekstilna industrija dajala vsako leto 17 milijonov m² bombažnih tkanin. V dolini Topolke, pri Titovem Veselu, že nekaj mesecev obratuje tovarna porcelana. Dokaj kvalitetno porcelanasto posodo zlahka prodajajo po svetu. Letno bo izdelala 4250 ton porcelana za široko potrošnjo ter 2000 ton sanitarnega in keramičnega porcelana. Streljaj stran od tega podjetja je novi svilarški kombinat, v katerem letno lahko odvijajo pol milijona kg sviloprežkinih bub. V Jegunovcih pri Tetovu bo kmalu začel obratovati kombinat »Jugokroma«. Dajal bo letno 5000 ton natrijevega bikromata in 11

Ohrid, pred vojno pozabljeni bisler, privablja vedno več gostov.

Analfabetiski tečaji, šole, prosvetna društva, delo množičnih organizacij, predvsem pa nastajajoča industrija, lomijo in odpravljajo zaostale navade. Feredžo je prepovedal zakon. Mnogo pomembnejše pa je to, kar ljudje čutijo v sebi, kako se je v njihovih razmerah nekaj promeno in kako je življenje pokazalo prijaznejši obraz.

Pred vojno je bilo v Makedoniji devet bolnišnic z 800 posteljami, sedaj jih je 20 s 4500 posteljami. Odprli so 200 poliklinik in dispanzerjev. Prej so imeli 80 zdravnikov, zdaj 320, na Medicinski fakulteti pa študira še 780 študentov.

Med prvo svetovno vojno so bili dnevi, ko s skopljanskega kolodvora ni mogel odpeljati niti en vlak, ker je vse železničarje tresla malarija. V Stipu ali Strumici pa v vsej garniziji niso našli niti enega vojaka, ki bi lahko šel

Pojasnilo o kreditih za pravočasno dograditev TE Šoštanj

V zvezi s člankom »Pravočasna dograditev termoelektrarne Šoštanj je zagotovljena, če ne bo ovir s krediti, ki je bil objavljen v 50. številki našega lista, nam je Narodna banka FLRJ, centrala za LR Slovenije, poslala pojasnilo, v katerem pravi med drugim:

»TE Šoštanj se šteje za tako imenovane ključne objekte, ki uživajo prednost, kar velja tudi za finansiranje oziroma kreditiranje njene graditve. V lanskem letu je termoelektrarna prejela iz zveznih sredstev, to je iz splošnega investicijskega sklada, transa 220 milijonov, ki do konca leta ni bila izkoriščena v celoti in je bilo preneseno v letošnje leto neizkoriščenih 164 milijonov dinarjev. Za letošnje predvidena transa 278 milijonov dinarjev, od katere je elektrarni dan na razpolago — kakor ostalim velikim investicijam v državi — 10-odstotni avans. Pri tako obilnih donarjih sredstev ne moremo govoriti o nekakšni oviri s krediti pri graditvi termoelektrarne.

Kritizirano biokiranje ostanka lanskega transa v znesku 164 milijonov, je bilo že začasno in v skladu s sklepom Zveznega izvršnega sveta, da se iz zveznih investicijskih posojil ne smejo plačevati podražitve investicijskih del zaradi višjih cen in večjega obsega del, kar imajo kriti sami investitorji oziroma njihovi poroki, to je ljudske republike in ljudski odbori. Prizadeti investitorji so bili najprej povabljeni, naj zberejo in predložijo potrebne podatke, dal so pa na ta poziv le splošne cenitve podražitve. V sporazumu z gospodarskim odborom ZIS so bili nato investitorjem iz splošnega investicijskega sklada v vsaj državi biokirani krediti, dokler ne predložijo dokončnega obračuna investicijskih del v lanskem letu s potrebnimi podatki za oceno, ali in v kolikšni meri gre za podražitve del oziroma za povečan obseg del.

Dne 1. februarja 1955 so bila na konferenci dana zastopniku TE Šoštanj o tem podrobna navodila, pismena in ustna, z zagotovilom, da bo kredit deblokiran, ko bo obračun predložen in pregledan. Kljub nujnosti je TE Šoštanj predložila zahtevni obračun šele 14. februarja, in to je banka ugotovila, da ni podražitve niti večjega obsega del, je kredit deblokiran. Obvestilo o deblokaciji je moralo biti v rokah TE Šoštanj 25. februarja 1955, torej tri dni pred objavo članka. (Op. uredu: naš sodelavec je napisal članek na temelju informacij, ki jih je dobil od termoelektrarne 24. februarja, torej preden je prišlo obvestilo o deblokaciji, ter ni prejel o tem od termoelektrarne nobenega obvestila do objave članka.)

Narodna banka se opozarja, da je kljub blokaciji bila možnost izplačil v breme biokirane kredita in to v nujnih primerih na obrazloženo vlogo investitorja in po odobritvi republiške centralne. Iz dejstva, da se termoelektrarna ni poslužila te možnosti, sklepa Narodna banka, da pri tej elektrarni ni bilo potrebe za tako nujnimi izplačili v breme kredita in da se zato tudi predmetna blokacija, ki se je, kakor že povedano, med drugim zavlekla tudi zaradi pozne predložitve obračuna od strani same termoelektrarne, ne more šteti med nepotrebne težave, niti med ovire s krediti, ki bi resno ogrožale dograditev termoelektrarne. Povsena neutemeljena je tudi trditev, da banka ne bi bila upravičeno biokirala kredita termoelektrarne.

Kar se tiče graditve stanovanjskih zgradb pripominja Narodna banka, da je bilo termoelektrarni odobreno lani iz republiškega investicijskega sklada investicijsko posojilo 62 milijonov, t. j. v polni, od same elektrarne zahtevani višini, do znižanja tega posojila na 50 milijonov pa je prišlo v decembru v zvezi s splošnim znižanjem vseh republiških in lokalnih investicijskih posojil v smislu sklepa Zvezne ljudske skupščine o imobilizaciji sredstev, izvršajočih se zviševanja cen na trgu. Pa še ob tej priliki je bil termoelektrarni znižan kredit le na znesek dejanske izbrane posojila, Transa 22,5 milijonov, ki je po navedbah podjetja potrebna za dograditev stanovanjskih zgradb, ni bila podjetju doslej nikdar odobrena. O odobritvi letošnje transa bo sklepal izvršni svet LRS, ko bo razporejalo razpoložljiva sredstva republiškega investicijskega sklada. V podobnem položaju je še marsikatero drugo podjetje. Dograditev stanovanjskih zgradb za bodoči kolektivni elektrarne je torej odvisna od dotoka sredstev, ki jih bo republika utegnala dati za graditve objektov družbenega standarda, medtem ko so denarna sredstva za dograditev same termoelektrarne zagotovljena.

Prvo podjetje za promet s semeni v Črni gori

V Črni gori se niso imeli organizirane semenjske službe, čeprav uporaba semena znatno vpliva na donos. Šele zdaj so v Titogradu ustanovili prvo trgovsko podjetje za odkup, čiščenje in prodajo semen. Podjetje bo sodelovalo s strokovnjaki republiškega zavoda za kmetijske raziskave. Semena bo prodajalo kmetom po znatno nižji ceni kakor druga podjetja.

Nekaj DROBNIH

STROJ, KI BO ZAMENJAL DESET ŽANJIC

Novosadska tovarna kmetijskih strojev »Pobeda« je razširila proizvodnjo in začela izdelovati več novih kmetijskih strojev. Letos bo začela izdelovati med drugim nov žetveni stroj, ki bo zamenjal deset žanjic. Gre pravzaprav za nekakšen priključek, montiran na kosilni stroj, ki v enem dnevu pokosi in poveže v snope žito s petih orlov.

NOVI IZDELKI TOVARNE ELEKTROD IN ŽELEZNIH ZLITIN

Za graditve novih obratov v šibeniški tovarni elektrod in železnih zlitin bodo porabili letos 1300 milijonov dinarjev. Novi obrati bodo začeli obratovati postopoma, nekateri oddelki že to pomlad, ves kombinat pa čez dve leti. Proizvodnja elektrod se bo povečala dva in polkratno. Tovarna bo izdelovala večidel grafitne elektrode. Ke bo obratoval ves kombinat, bo izdeloval tudi karbonitran feromangan, silikomangan, ferovoltam, feromolibden in rafiniran feromangan.

NABIRANJE SMOLE V DALMACIJI

V Dalmaciji se zdajnja leta čedalje bolj širi nabiranje smole. Leto 1951 so je nabrali 67 ton, lani pa še štirikrat toliko. Gozdni inšpektorat ima od smolarjenja 40 % dohodkov. Letos bodo posvetili večjo pozornost zbiranju semen črnega bora. Z Brača in iz Makarske bodo izvozili v Avstrijo kakih 30 vagonov borovih storžev.

KLIMATOLOŠKE RAZISKAVE ZEMLJIŠČ V SLAVONIJI

Zavod za agroekologijo Hrvaške pripravila skupaj z drugimi zainteresiranimi ustanovami klimatološko raziskovanje zemlje na področju več slavonskih okrajev. Dognanja bodo uporabili kmetje v boju proti vremenskim nezagodam. Pri tem delu bodo sodelovali razen strokovnjakov Zavoda za agroekologijo tudi sodelavci odseda za sadjarstvo in vinogradništvo Zavoda za pospeševanje kmetištva v Slavoniji.

NOVA METEOROLOŠKA POSTAJA NA PETROVARADINSKI TRDNJAVI

Doseganje nad hidrometeorološke službe v AP Vojvodini je sedaj dopolnjeno in razširjeno z ustanovitvijo meteorološke postaje na Petrovaradinski trdnjavi. Nova postaja ima naj-sodobnejše instrumente za merjenje temperature, vlažnosti, padavin, jakosti in hitrosti vetra itd. Ta postaja naj bi se sčasoma pretvorila v meteorološki observatorij, ki bo hkrati prvi observatorij v AP Vojvodini.

tudi pred vojno. Keže pa, da je tudi tam zmagalo mnenje, da se bo področje obeh okrajev vključilo v reško skupnost komun. V Gorskem Kotaru se uveljavlja težnja, da bi del tega okraja priključili reški skupnosti.

Tako bi novi reški okraj — skupnost komun obsegal vse področje Hrvaškega Primorja, Kvarnerskih otokov in Gorskega Kotara, ker je tudi njegovo naravno središče. Ko bodo sprejeti te predloge, bodo odstranjene zadnje ovire za upostavitve prve skupnosti komun na Hrvaškem. Po splošnem mnenju so namreč pogoji za to na Reki najbolj dozoreli.

Zvonko Radoš

PISMO Z REKE

Organizacija komunalne skupnosti v središču pozornosti

strije, njegovo kmetijstvo pa je zaostalo. Razen tega je v industriji na področju mesta stalno zaposlenih kakih 4000 delavcev s področja okraja, ki pa lahko zdaj le malo vplivajo na razdelitev presežka dela, čeprav v njem sodelujejo. Z združitvijo vsega področja bodo ustvarjene možnosti, da se bo gospodarski položaj v zaostalih in pasivnih delih okrajev zboljšal, s tem pa bo dobilo mesto zaledje, ki bo lahko izpopolnjevalo njegovo gospodarstvo.

Zadnje čase pa je nastal zastoj v pripravah na upostavitve komunalne skupnosti, ker se je pokazalo, da še ni urejenih več bistvenih vprašanj. Predvsem je ljudski odbor okraja zahteval nekatere spremembe v teritorialni razdelitvi okrajnega področja na občine. Tudi vprašanje položaja mesta v skupnosti še ni do kraja razčiščen, ker je bil medtem sprožen predlog, naj bi mesto razdelili na samostojne občine. Razen tega se tudi ljudski odbori sosednjih okrajev še niso dokončno izrekli, ali se bodo ti okraj vključili v skupnost komun z Reko.

Ker bo vprašanje teritorialne razdelitve okrajnega področja na občine lahko urediti, je vsekakor najzanimivejše vprašanje, ali naj

bi se Reka vključila v bodočo okraj kot enotno mestno področje, kakor predvideva predlagani statut, ali pa razdelila na občine, kakor v čedalje večjem številu predlagajo politični in javni delavci v mestu. Oba predloga imata svoje dobre strani. Z razdelitvijo mesta na občine bi se povečala demokratičnost oblasti, v krajevno samoupravo bi se lahko vključilo več državljanov, ki bi jim bil olajšan stik z organi oblasti pri obravnavanju raznih njihovih zadev. Predlog, naj bi mestna uprava ostala centralizirana, utemeljujejo s trditvijo, da je mesto enotna teritorialna in gospodarska celota in da bi njegova razdelitev na samostojne občine onemogočala enotno komunalno, delno pa tudi gospodarsko politiko.

Čeprav dokončne odločitve še ni, vendar bi lahko rekli, da je zmagala teza o razdelitvi mesta na občine. Zato sta ljudski odbor in SZDL pripravila o tem nov predlog. Mesto naj bi razdelili na tri občine: Sušak, Center in Zamet, tako da bi občini Sušak priključili s področja sedanjega okraja pasivni občini Grobnik in Jelenje, občini Zamet pa občino Kastav. Število mestnega prebivalstva bi se povečalo za kakih 12.000; ti ljudje so že tako večidel

zaposleni na Reki. Ker bi bili občinski ljudski odbori edini prvostopni organi v mestu, razen tega pa malone povsem samostojni, bi iz delegiranih odbornikov ljudskih odborov sestavili mestno skupščino, ki bi upravljala v sklad delo občin, da bi bila zagotovljena enotnost mestnega področja. To telo bi imelo samo posvetovalni značaj in odločalo bi samo o splošnih vprašanjih, ki jih v posameznih mestnih občinah ne bi mogli različno urediti. Ta predlog proučuje zdaj republiška komisija za komunne in najbrž ga bodo sprejeli.

Sosednji okraj so tudi že doleteli svoje stališče glede vključitve v reško skupnost komun. Predstavniki otokov Krka, Cresa in Lošinja, katerih področje obsega zdaj dva okraja, so se odločno izrekli za združitve z Reko, in sicer tako, da bo vsak otok samostojna občina-komuna. Nekaj podobnega predlagajo tudi v crkvenskem okraju, ki naj bi ga razdelili v dve občini: Crkventico in Novi. Živahnije so razpravljali o tem v senjskem in rabškem okraju, ker je bil tam sprožen predlog, naj bi se Senj pridružil liški skupnosti komun, del rabskega okraja, otok Pag pa s severni Dalmaciji, ki ji je pripadal



V reškem pristanišču

S SKUPSCINE TRGOVINSKE IN GOSTINSKE ZBORNICE V MARIBORU

EKONOMSKE SREDNJE SOLE

ne vzgajajo mladine za praktično delo

Maribor, 26. marca. Na današnji skupščini Trgovinske in Gostinske zbornice v Mariboru so razpravljali o mnogih gospodarskih vprašanjih. Obravnavali so razne pomanjkljivosti kot pomanjkljivo opremo trgovin. Razpravljali so tudi o sistemu dela. Tega pa ni mogoče predpisati z zakonom. Proučevati ga bo morala zbornica in pomagati delovnim kolektivom, da najdejo najboljše oblike za vestno poslovanje. Živahna je bila razprava o vzgoji kadra. V aprilu bodo imeli v Mariboru tečaj za poslovodje. Mladi kader, ki prihaja v uprave

gostinskih in trgovskih podjetij pa po njihovem mnenju ne ustreza, ker se v Ekonomski srednji soli ne usposablja dovolj za praktično delo. Sklenili so, da se bo zbornica zavzela za to, da bi Ekonomsko srednja šola v Mariboru izročili v pristojnost zbornice in gospodarskih organizacij, ki črpajo iz nje mladi kader. S sodelovanjem gospodarskih organizacij bo vodstvo šole sestavilo boljše učni načrt, kot ga ima šola sedaj. Prosvetni organi namreč ne upoštevajo dovolj praktičnega znanja učencev, ker hočejo vzgajati ljudi s široko splošno izobrazbo. Sedaj gotovo ne bi bilo težko dobiti sredstev za vzdrževanje šole, saj bodo mariborska podjetja prispevala 20 milijonov din za vzdrževanje industrijske šole in internatov.

O bodočem delokrogu zbornice niso mogli sprejeti posebnih sklepov. Dejali so, da v mestu lahko ostane zbornica z naloga, ki jih ima sedaj, na bodočih komunah pa bodo ustanovili združenja.

TOLMIN

Čipkarski tečaj v Tolminu obiskuje 80 žensk. Razdeljene so na posamezne skupine. Njihova izdelka že lahko primerjamo z delom izvirnih čipkaric. Razen čipkarskega tečaja deluje v Tolminu tudi gospodinjstvi tečaj. Obiskuje ga 30 žensk, ki se učijo ročnih del in kuhanja. Zanimanje za te tečaje je v Tolminu tolikšno, da bo verjetno kazalo v bodočnosti ustanoviti nekakšno gospodinjstvo šolo ali pa bo vsaj treba skrbeti, da bodo tečaji redni.

Včeraj na ljubljanskem živilskem trgu

Pomlad se pozna tudi na ljubljanskem živilskem trgu. Cene gredo navzgor zlasti pri čebulčku, saj zahtevajo za kilogram od 100 do 140 dinarjev. Prav tako je močno poskočila cena jajcem, za katera zahtevajo prodajalke od 14 do 16 din, čeprav so stala minul teden že 10 do 11 din. Cene beli moki so prav take kakor pred dnevi (od 100 do 110 dinarjev), ajdovi moki pa 90 do 100 din za kilogram. Koruzno moko prodajajo po 80 din, pšenični zdrob pa od 100 do 120 din. Cena mleku zdaj ni šla navzdol. Kljub temu, da so se v času velikih snežnih zametov opravičevali, da bo cena padla takoj, ko bodo ceste prevozne. 35 din za liter zahtevajo; sladki smetani 240, siruška 120, siru pa 300 din. Razumljivo je, da gredo cene jabolkam navzgor, saj zaloga je pojemajo, novega sadja pa še ni. Drugače pa je s peteršiljem in radičem, za katerega zahtevajo prodajalke 150 dinarjev. Cena krompirja se še vedno ni dinamila — 15 do 20 din. Prav tako ne kislj repi, ki jo dobite po 30 dinarjev, in zelju v glavah, od 50 do 70 dinarjev.

Nedavno so na ljubljanski tržnici, pa tudi dragod, porastle cene mesa, salami in slanini, za kar se opravičujejo, da ni živine. Vsekakor bi bilo dobro, temu poiskati korenine, ker sprico neprestanega naraščanja cen tem proizvodom kaže, da verjetno ni to vzrok, pač pa da leži zajec v drugem grmu.

EDINA POT ZA POMIRITEV

je uresničenje londonskega memoranduma, je poudaril prof. Lonza

KONGRES SOCIALISTIČNE STRANKE ZA JULIJSKO KRAJINO

(Od našega sodelavca)

Trst, 26. marca. Devetemu kongresu Socialistične stranke za Julijsko krajino, ki se je začel danes zvečer, prisotvuje 26 delegatov, med gosti pa bo jutri tudi tajnik italijanske social-demokratske stranke Mateotti. Po otvoritvi kongresa, katerega glavni namen je vključenje Socialistične stranke za Julijsko krajino v italijansko social-demokratsko stranko, je podal politično poročilo profesor Lonza, ki je med drugim obširno govoril o londonskem memorandumu in fašistični nevarnosti v Trstu in Italiji. Obsodil je vse tiste, ki trdijo, da memorandum ni mogoče uresničiti, ter pri tem poudaril, da je memorandum zadnji akt mirovne pogodbe in da je temelj vsakega mirnega sožitja predvsem v spoštovanju sprejetih obveznosti in pogodb. Nato je profesor Lonza ugotovil, da je imel Trst od prejšnje »mrzle vojne« le izgubo in da je memorandum položil temelje za ureditev odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Ko je govoril o fašistični nevarnosti, je tajnik Socialistične stranke za Julijsko krajino dejal, da bi fašisti in drugi desničarji radi ustvarili vzdušje, polno groženj za mir in sožitje. Desničar

ski krogi bi radi razvneli sovinstične strasti in spravili tržaško mnenje na svoje pozicije ter tako ustvarili nevarno sovinstično gonjo, ki je ne bi mogla odpraviti nobena napredna stranka.

Profesor Lonza je še poudaril, da so socialisti za uresničenje memoranduma, ker je to edina pot za mednarodno razčiščevanje odnosov in pomiritev ljudstva. Končno je še zahteval, da bi morala italijanska vlada izdati zakon, ki bi prepovedal širjenje fašizma v Italiji.

Prepovedane svečanosti za žrtvama fašizma

Trst, 26. marca. Danes se je zvedelo, da sta bila dva od aretiranih škedenjskih antifašistov, in sicer Plečnik

in Stepančič, odpuščen za dela v železarni Ilva. Ukrep ravnateljstva omenjena železarna je globoko ogorčil vse njune delavske tovariše, ki pravijo, da bi ju smeli odpustiti z dela šele potem, če bi bila obsojena od sodišča.

Zvedelo se je tudi, da je vladni komisariat prepovedal spominke svečanosti za štirimi žrtvami nacifašizma, ki bi morale biti jutri pod okriljem mladinskega gibanja italijanske socialistične stranke in Zveze mladih komunistov. V tej zvezi v Trstu poudarjajo, da oblastem ni dovolj preganjanje antifašistov in bivših partizanov, temveč da skušajo prepričati celo spominke svečanosti za tistimi junaki narodno-osvobodilne vojne, ki so v borbi proti fašizmu darovali svoja življenja.

FRANCOSKI SENAT JE KONČAL RAZPRAVO

Pred glasovanjem

je povzel besedo predsednik vlade Faure in se zavzel za ratifikacijo pariških sporazumov

Pariz, 26. marca (AFP). — Danes popoldne je v Svetu republike povzel besedo predsednik vlade Edgar Faure in se zavzel za ratifikacijo pariških sporazumov brez kakršnih koli amandmajev. Dejal je, da gre za ratifikacijo pogodbe, ne pa za običajen zakon in da se mednarodnim pogodbam ne morejo dodajati amandmani. Predsednik Faure je izrazil prepričanje, da ne bi bilo moč doseči novega sporazuma o Nemčiji, ki bi bil ugodnejši za Francijo.

Zatem je predsednik vlade govoril o smernicah francoske zunanje politike, pri čemer je poudaril potrebo vsklajevanja politike s francoskimi zavezniki. Govoreč o odnosih med Zahodom in Zahodom je Faure dejal, da je bila Francija vedno za koeksistenco in da je njena iskrena

na želja, da bi se ta koeksistenco pretvorila v vzajemno razumevanje.

Če pariški sporazumi ne bi bili ratificirani, bi se, po Faurovih besedah, znašla Francija pred tremi hipotezami: politiko »izpraznjena mesta«, politiko »periferne strategije« in »sumikom ZDA na ameriški kontinent«. Na koncu svojega ekspozeja se je Faure dotaknil očitkov, češ da bo ratifikacija otežila pogajanja. Temu pomisleku je delno pritrldil, vendar je poudaril, da ob resnični želji za mirom ratifikacija ne more biti stvarna prepreka za pogajanja.

Ob koncu svojega ekspozeja je Faure prečital pismeno deklaracijo o politiki svoje vlade. Po Faurovem ekspozeju je bila seja prekinjena do polnoči.

V Bruslju mir, v Hasseltu neredi

Bruselj, 27. marca (AFP). — Bruselj je sinoči ponovno dobil svoj običajni videz. Tudi s pozeželja ni vznemirljivih vesti razven iz Hasselta, administrativnega središča Limbourga, kjer so bili zabeleženi resnejši nemiri. 25.000 katoliških demonstrantov je napadlo policijo nato pa tudi rudarje. Mnoge ulice so bile razrite, ker so kamenje uporabljali v medsebojnem spopadu.

Skoraj 7 milijonov za kulturne strokovne in socialne potrebe delavcev

Na Jesenicah deluje v sklopu železarne razen centralnega delavskega sveta in upravnega odbora še 23 obratnih delavskih svetov. Od časa do časa pa pooblašča centralni DS posebne komisije, ki rešujejo peče probleme in sestavljajo posebne pravilnike in poslovniške. V organih samoupravljanja v jeseniški železarni sodeluje in odloča vsak do največ dvajseti kovanar.

Na zadnjem zasedanju centralnega DS je bil soglasno sprejet četrti tarifni pravilnik, katerega je več mesecev skrbno pripravljala in sestavljala posebna komisija pravnikov, tarifnih in gospodarskih in sindikalnih funkcionarjev. O osnutku tega pravilnika so v kolektivu živahno razpravljali na številnih zasedanjih obratnih DS in obratnih sestankih sindikalnih pododborov.

Postavke v novem tarifnem pravilniku pravilno ocenjujejo in priznavajo visoko kvalificirane člane kolektiva. Razen tarifnega pravilnika je centralni DS sprejel

tudi pravilnik o normah, akordih in premijah. Vsi ti pravilniki bodo veljali od 1. aprila letos. Posebna komisija bo ta pravilnik zagovarjala in tolmačila pri okrajnih in republiški komisiji za plače.

Razen drugih važnih sklepov je to zasedanje centralnega DS na predlog tovarniške sindikalne

organizacije sprejelo tudi sklep, da bodo iz dela dobička uporabili 6.750.000 din za kulturne, strokovne, socialne potrebe delovnega kolektiva. Člani centralnega DS so se strinjali, da bodo dali kovinarskim počitniškim domovom na Mežakliji in v Crikvenici posebne subvencije v višini 3 milijonov 500 tisoč din. 2.500.000 din je bilo odobrenih za izlete in ekskurzije. Razen tega pa je centralni DS sprejel tudi sklep, da se dodeli znesek v višini 750.000 dinarjev za nagrade obratom, ki so najbolj preprečevali obratne nezgode.

Slavje 90-letnega upokojenca

V soboto, 24. marca, je stopil v 91. leto življenja najstarejši jeseniški tovarniški upokojenec tov. Jože Vister. Vsem jeseničanom znani jubilar se je rodil 24. marca 1865 v Svečah na Koroškem, kjer je tudi preživel svojo mladost. Kot mlad in zaveden slovenski mladenič iz rečne delavske družine je nastopil svojo prvo službo kot žebliarski vajenec v tovarni v Bistrici v Rožu na Koroškem. Ko se je izučil za žebliarja, pa je z zakonsko družico moral zapustiti domači kraj in oditi v svet s trebuhom za kruhom.

Na dan njegove 90-letnice rojstva so mu jeseniški upokojenec priredili prijetno podoknico, kjer je nastopil tudi »Subertov kvartet«. Srečni jubilar je še sedaj neverjetno čil in zdrav. Njegov distri pogled se neprestano upira proti Črnuemu vrhu v Karavankah, kjer je oskrbenica turistične postojanke njegova hčerka Johana. Če naša mladina zapravlja prosti čas v zakajenih lokalih, naj si vzame za vzgled našega jubilarja,



ki je še lani skoraj dnevno hodil na gore. Pravi, da se bo še jutri pogal v breg, ker je toplo pomladansko sonce že skoraj pospravilo sneg.

Visokemu jubilarju, ki je tudi navdušen lovec, čestitam tudi mi in mi kličemo: Krepek naprej k — stoletnici!

SPISEK DARIL ZA VELIKO NAGRADNO ZREBANJE PLESERNOVE DRUŽBE

- 1. Tovarna linega pohištva Tržič — 1 fotelj v vrednosti 23.000 din;
- 2. Tovarna čokolade in likerjev Brezčica — kolekcija likerjev in 3 kg čokolade v skupni vrednosti 895 din;
- 3. Vino Brežice — 1 garnituro raznih sort vina v vrednosti 5000 din;
- 4. Tovarna pohištva Brežice, invalidskih podjetje Brežice, Rožman Dominik, Brežice, Mizarstva delavnica Dobova — samsko sobo v skupni vrednosti 64.500 din;
- 5. »Mizarstvo« Divoča — knjižno omara v vrednosti 45.000 din;
- 6. Slovenski knjižni zavod, Ljubljana — 80 knjig v vrednosti 20.330 din;
- 7. Rudolf Sešek, lesostrugar, Ljubljana, Trubarjeva 43 — garnituro balin kruge v vrednosti 1200 din;
- 8. Industrija usnja Vrhnika — usnjen veterini jopič v vrednosti 12.000 din;

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Jože Metela, star 64 let, doma iz Gornjeje Tuhinje pri Kamniku, Lojze Matko, doma iz Preloza na Primorskem, Andrej Testen, star 71 let, doma iz Loke pri Ljubljani, Pavle Konec, star 71 let, iz okolice Ljubljane, Janez Kost, star 38 let, rojen v Clevelandu, Emil Corčevnik, rojen v Clevelandu in Franc Perko, star 81 let, doma iz Nadanjega sela na Krasu.

Raznašalca ali raznašalko

za KRANJ potrebujemo. Zglašite se v podružnici »Ljudske pravice«, Kranj

UPRAVA ZA CESTE LRS

TEHNIČNA SEKCIJA, CELJE razpisuje javno ustno zmanjševalno dražbo za razvoz gramoza na ceste I. in II. reda

Javne dražbe bodo v pisarnah cestnih nadzorstev: Smarje pri Jelšah 3. IV. 1955 ob 9; Vranksko 3. IV. 1955 ob 11; Radeče pri Zidanem mostu 3. IV. 1955 ob 9; Šoštanj 4. IV. 1955 ob 10; Radmirje 5. IV. 1955 ob 10.

Dražbeni pogoji in vsi ostali podatki so na vpogled v pisarnah pristojnih občin cestnih nadzorstev in na sedežu Tehnične sekcije, Celje, Lava 42, vsak dan od 8—12.

Eventualne pismene ponudbe je dostaviti komisiji najkasneje do dneva licitacije v pisarno pristojnega cestnega nadzorstva.

PO ŠTRIDESETIH LETIH ČAKANJA

Odpira se pot v novo življenje

komur, ki se žene, da bi si zgradil nekaj novega. Med politiko in življenjem tu ni nobene razlike. Kar je politika, to je Socialistična zveza, in kar je socializem, ki počasi leze tudi v glave ljudi in ta cesta, ta šola, elektrika, umetno govedo, same preproste, vsakdanje reči. Nekaj besednega zaklada glede vseh teh reči so ljudje povzeli po aktivistih, ki so v minulih letih kaj pogosto krizarili tudi po teh naseljih. Ko jim tega slovarja zmanjka, povedo po domače, kaj bi radi, da bi jim omogočila Socialistična zveza, kaj pričakujejo od komun. Če je treba stvariti še posebno utemeljiti, vam nasujejo nič koliko zgodb iz zadnjega desetletja, ki je okupator tudi tod selil, odganjal v taborišča in požgal, da bi tako osvobodilnemu gibanju izpodrle življenjske pogoje, presekali pot, ki so z Dolenjske vodila tudi tod čez na Štirsko. Za dobro voljo vam zabeležimo nekaj zgodb o Kočevskih, ki jih je okupator tu in tam potaknil po praznih domačijah za Kumom, kjer si te reče niso vedele ravnati življenja, ki tod ni takšno, kot so ga šoptno uživali doli na Koroškem, dokler jih zgodovina knežije ni odpobnila za zmetaj.

Na bodi nam žal, če nekoliko povsajujemo v Gradišču. Mala hribovska vasica šteje za sedaj v občino Dol pri Ljubljani in v trbovski okraj. Potlej bo z vsemi svojimi sosedi, ki so tod naokoli raztreseni po zasavskem hribovju, član radeške komun. »Tako smo se odločili, mislimo, da prav in da nam bo dobro.« Vam povedo ljudje in malo počaka, če jim morda ne bi še vi pritrldili. Potem šele nadaljujemo.

»Nazadnje smo le prodrli,« se ogrejejo za stvar, ki zdaj najbolj vzemirja te samotne kmečke in bajtarske domačije. »Štrideset let in še več čakamo na šolo. Ze v rajni cesarski Avstriji so nas z njo tolažili in nam jo obetali. Vso staro Jugoslavijo smo tudi pretolčili ob obljubah. Sploh smo v tistih letih samo čakali in čakali. Otročel so klatili po ure in ure v šolo in nazaj. Tisti, ki jim do učenja ni bilo kaj prida, so palogama splošč izostali. Ko so odrasli, so z nami vred še ti čakali na šolo. Daleč od našega kraja je tekla politika, mi pa smo se po slabih poteh prebijali, če smo hoteli priti na železnico v Ljuto ali na Savo, da bi malo pogledali v svet...«

No, malo si oddahnimo, saj bo treba še počeno zapreči, dokler ne bo stala nova šola, dokler ne bomo imeli elektriko in dokler ne bomo natakali vode iz vodovoda! »Toliko časa se je vrtele okoli nas ta politika, toliko nas je vneto podžigala Socialistična zveza, da smo nazadnje le pretolčili to dremlavo čakanje in zamahnil. Nič nam ni žal, dela se ne bojimo. Na kraju so pa tudi ljudje, ki so z nami in nas ne bodo pustili, da bi čisto sami iztočili iz sebe zadnjo sragoto.«

Lep kos preobrazbe si je tod že zaslužila Socialistična zveza, ki iz Trbovčij daje ljudem po Zastavy pot budo in nikjer ne odneha, kakor ni odneha knap na najbolj začelkani številki v jami, dokler vsaj za malo ne odpre v ljudeh poti v novo življenje!

Na pobočjih nad Trbovjlami so raztresena majhna naselja in domačije, v katerih živijo marljivo delovni ljudje. Naša slika: pogled proti Kleku, v ozadju Partizanski vrh



ZADNJE ŠPORTNE VESTI

ODOBJKA

PO ENA ZMAGA ZA BRATSLAVO IN BEOGRAD

Bratstvo, 26. marca (Tanjug). — Odbojkaška reprezentanca Beograda je danes nastopila proti reprezentanci Bratislave. Beograščani so se s 6:1 slavili, vendar niso mogli zmagati nad precej boljšo vrsto Bratislave. Tekma se je končala z zmago domačinov 3:1 (18:8, 14:16, 15:8, 13:8). Zenska vrsta Beograda je zabeležila prvo zmago na turneji po Poljski in Čekoslovaški. Beograščanke premagale reprezentanco Bratislave 3:1 (15:10, 15:4, 12:15, 15:7).

Z današnjo tekmo so beograjski odbojkarji zaključili turnejo in se vrnejo v tork zjutraj v Beograd.

Pred kmečko hišo, kjer je zdaj začnana šola, stoji najnamenitejša deli, ki stvar v Gradišču. Velikanska lipa, ki ji težko najdete par v Sloveniji, je iz ustnem izročilu, od roda do roda, iz stoletja v stoletje, šteje lipa nad 500 let. Okoli nje se plete vaška zgodovina: kaj vse bi nam mogla povedati? O Turkih, o dolenjskih in slovenskavladcih, o Francozih pa o slovenskem rodu, ki je na tem kosu takšne skope in zadirčne zemlje vzdržal stoletja, vse do danes, ko se njegov otroci v hladu in senci prastare lipe ode abecede in počevanje. Sedem metrov meri lipa v obsegu in drevo vrhov ima, vsak zase bi bil za drevo, kot so druga drevesa po vasi. V debelo ji je čns izdobil tolikšno duplo, da bi vanj brez stiske šlo troje ljudi. Če vas kdaj pot zanese v Gradišče, ne pojditje mimo!

KULTURNI OBZORNIK

„Srečni fant“ v Mestnem gledališču

Ljubljana, 26. marca. Danes insceniral Vlado Rijavec, v naslovni vlogi je nastopil Saša Miklavc, v glavni ženski vlogi pa ameriškega pisatelja Clifforda Judita Hahnova (ki bo v poznej-



Saša Miklavc v glavni vlogi

Odeta »Srečni fant«, ki jo je pripravil režiser Jože Babič, umetniški vodja Slovenskega narodnega gledališča v Trstu. Delo je

ih predstavah alternirala s Slavko Glavinovo), medtem ko so v ostalih večjih vlogah nastopili France Prešernik, Danilo Bezljaj,

Prvo zborovanje delavcev-pisateljev Jugoslavije

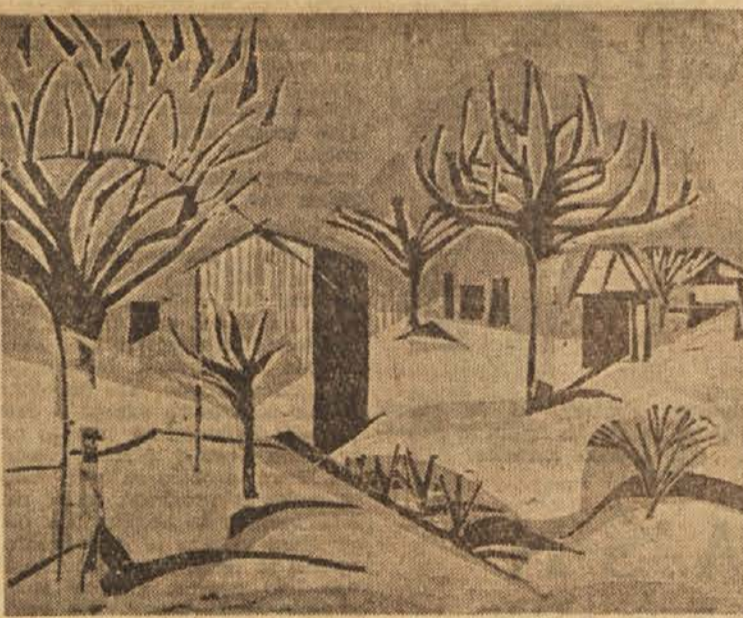
Nova Gradiska, 26. marca. Danes se je v Strmcu pri Novi Gradski začelo prvo zborovanje delavcev-pisateljev Jugoslavije. Razen delavcev-pisateljev prisostvujejo zborovanju v imenu Centralnega sveta sindikatov Jugoslavije Mane Trbojevič, v imenu SZDL Hrvatske pa Dušan Štrbac. Navzoči so tudi predstavniki Zveze sindikatov Jugoslavije ter društve književnikov Hrvatske ter Srbije. Ob otvoritvi zborovanja je bilo poudarjeno, da prvo zborovanje delavskih pisateljev ni sad dejavnosti pešice ljudi, temveč odsev socialistične stvarnosti naše dežele, v kateri sproščene ustvarjalne sile naglo prihajajo do izražanja, čuteč potrebo po še ...očnejšem razvijanju svojih sposobnosti. Da bi pravilno usmerili razvoj teh sil, ki so se začele uveljavljati tudi na književnem torišču, se je treba lotiti kolektivnega obravnavanja dela,

delavskih pisateljev, njihovega nadaljnjega razvoja in dejavnosti, kakor tudi proučiti vprašanje ustanovitve osrednjega organa, ki bi združeval to delo.

O teh problemih so govorili dopoldne delavski pisatelji Namik Hujdurovič, Cedo Maleš, Božidar Stančić, Dragoljub Gospič in Juraj Baldonin.

Posvetovanje nadaljuje delo. P. B.

Razstava sodobne nemške grafike in risbe v Moderni galeriji



Carl-Heinz Klieemann: Zima 1954 (barvni lesorez)

C. H. Klieemann, rojen 1924 v Berlinu, kjer tudi živi, je eden izmed številnih nemških umetnikov najmlajše generacije, ki poleg starejših z E. Hecklom in K. Hoferjem ter srednje generacije z O. Dixom, V. Pankokom, J. Markesom in E. Matarajem, sodelujejo na razstavi sodobne nemške grafike in risbe, ki bo od danes (v nedeljo), 27. marca do 10. aprila odprta v Moderni galeriji v Ljubljani. Gradivo za to razstavo je izbral in sestavil Deutscher

Kunstrat E. V. Kihl, organiziral pa jo je naša Komisija za kulturne stike z inozemstvom.

Razpis štipendij iz Sklada Borisa Kidriča

Na podlagi 3. čl. Zakona o ustanovitvi Sklada Borisa Kidriča in Statuta Sklada Borisa Kidriča (objavljen v Uradnem listu LRS št. 10 od dne 10. marca 1955) razpisuje odbor Sklada Borisa Kidriča za študijsko leto 1955/56 naslednje štipendije za študij oz. znanstveno izpopolnitev na domačih šolah oz. ustanovah:

- a) pet večletnih štipendij, ki se v smislu prvega odstavka 11. člena statuta lahko podelijo posebno nadarjenim in sposobnim študentom, ki so že v delovnem razmerju, zato da dokončajo fakulteto ali srednje šolo ali da si pridobijo višjo strokovno izobrazbo, lahko pa tudi posebno nadarjenim in sposobnim dijakom in študentom.
- b) štiri letne štipendije, ki se v smislu drugega odstavka 11. člena statuta lahko podelijo znanstvenim in strokovnim delavcem zato, da se na domači fakulteti, znanstvenem inštitutu, laboratoriju, podjetju in podobno znanstveno ali strokovno izpopolnijo, da dokončajo določeno raziskovalno delo, lahko pa tudi za krajše študijsko potovanje po Jugoslaviji.
- c) o višini odloča odbor z ozirom na značaj štipendije.
- Prednost imajo borci NOB in tisti, ki so aktivno sodelovali v narodnoosvobodilnem gibanju.
- V prošnji naj kandidat navede vrsto in stopnjo izobrazbe, ki jo želi doseči s pomočjo štipendiranja. — Prošnja je treba priložiti: izkaz o dohodkih izobrazbi in zaposlitvi, priporočilo oz. izjavo ustanove, gospodarske ali družbene organizacije, pri kateri je kandidat zaposlen, oz. šolske ustanove, na kateri se kandidat trenutno šola, kratak življenjepis. — Prošnja ni treba kolkovati.
- Prošnje je treba vložiti v roku od 1. do 31. aprila 1955 na naslov: Odbor Sklada Borisa Kidriča — Izvršni svet Ljudske skupščine LRS, Ljubljana.

Gostovanje francoskega gledališkega ansambla v Jugoslaviji

Francosko narodno gledališče (Le Théâtre National Populaire), ki ga vodi ugledni umetnik Jean Villard, prispe 2. aprila v Jugoslavijo. Do 14. aprila bo ansambel tega gledališča predvajal v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in v Beogradu. Cornellovo tragedijo »Cide in Mollérovega« Don Juana. Glavno vlogo v tragediji »Cide« bo igral priljubljeni francoski gledališki in filmski igralec Gérard Philipe, v »Donu Juanu« pa Jean Villard.

Knjige in revije ki smo jih prejeli v tem tednu

Edvard Kardelj: Problemi naše socialistične graditve III, zvezek. Knjige obsega 27 člankov, govorov in razprav, ki so nastali v letih 1948—1953 in obravnavajo predvsem našo notranjo in zunanjo politiko ter gospodarsko problematiko.

Socialistična misel: 1955, št. 1-2. Iz vsebine: Ivan Regent: Nekaj o potrebi ideološke vzgoje, Božidar Boriko: Delavstvo in umetnost, dr. Bratko Kreft: Srečko Kosovel in socializem, Božidar Boriko: Petdesetletnica dr. Bratka Krefta, dve pesmi Koste Abrašoviča, proza Ivana Carnogaja in Vinka Možine, knjižne recenzije in poročila.

Beseda: Stevilka 8-9-10. Prozo zastopajo: Saša Vuga: Kadar na reki listje umira, Rok Arh: Vrnitev, PeterBožič: Beli šal, Kajetan Kovič: Pravljica o tretji noči, Vasko Pralotini: Spomini na mladost, Poezijo so prispevali: Ivan Maminčič, Tone Pavček, Kajetan Kovič, Slavko Jug, Vasko Popa, M. Guttenbrunner. Odlomek iz drame je objavil Miloš Mikeln. Eseji, kritika in poročila: Janko Kos, Janez Menart, Kajetan Kovič, Tomaž Zagar, M. Prosenč, Vital Klubus, Janez Rotar, Iztok Jakša.

Dela naših slikarjev razstavljeni na Japonskem

Na tretji mednarodni razstavi upodablajoče umetnosti, ki bo maja letos odprta v Tokiju, bo sodelovalo 6 jugoslovanskih slikarjev s 23 deli. Razsodišče Zveze upodablajočih umetnikov Jugoslavije je izbralo za to razstavo dela Petra Lubarde, Marka Celebonoviča, Eda Murčiča, Otona Gilhe, Marije Pregelj in Miodraga Protića.

ZELJEZARA ZENICA — ZENICA

razpisuje natečaj za 6 tehnikov metalurške stroke 5 tehnikov kemične stroke z ali brez prakse za delo pri plavžih in v laboratoriju plavžev Plača po tarifnem pravilniku. — Stanovanje za samce zagotovljeno, za oženjene v doglednem času Pismene ponudbe poslati na naslov: ZELJEZARA ZENICA, ODJELJENJE ZA RADNE ODOSE — ZENICA 1097

DRŽAVNO PRVENSTVO V ALPSKIH DISCIPLINAH

MULEJ IN ZUPANČIČEVA ŽE DRUGIČ NAJBOLJŠA

Pri mladinkah je zmagala v slalomu Rutarjeva — Pri mladincih Zugovic najboljši

Kranjska gora, 26. marca. — V nadaljevanju državnega prvenstva je bilo danes tekmovanje v slalomu. Proga je potekala po gozdni poseki na levi strani žičnice. To je bila ista proga, na kateri so tekmovali tudi za slovensko prvenstvo. Člani so imeli progo dolga 700 m z 240 m višinske razlike in 80 vrata. Žanice dolgo 600 metrov in s 190 metri višinske razlike in s 60 vrata, mladinke pa 400 m dolgo progo s 160 m višinske razlike in 40 vrata. Tudi danes je bilo vreme za tekmovanje ugodno, sneg pa je bil spet južen, tako da so morali tudi danes teptati progo po vsakem teku.

Pri mladinkah je danes zmagala slovenska prvakinja Maja Rutar iz Kranja, ki pa je imela samo tri desetinke sekunde boljše čas od drugoplasirane Jeseničanke Drešove.

Pri mladincih je Zugovic z Jesenič pokazal, da je za razred boljše od ostalih mladincev. Velik uspeh je dosegel Refilj, član makedonskega kluba »Ljuboten«. Jeseniški mladinci so se odločili Kranjsanov za nepriznanih poraz v veslelalomu, saj

so danes zasedli prvo, drugo in peto mesto. Pri članicah je Slavica Zupančičeva spet zasedla prvo mesto, Antičeva pa se je morala tudi danes zadovoljiti z drugim. Videti je bilo, da

tem je treba pripomniti, da Kunšič že oba dni vozi zelo previdno, ker je nekoliko poškodovan. Na tretje mesto se je uvrstil Saša Molnar, ki pa nastopa izven konkurence. Jancu je danes šlo, pri Matevžu Lukancu pa



Tri najboljše mladinke v veslelalomu (od leve proti desni): Barbka Jamnik, Meri Kerštain (dosega najboljši čas, vendar je bila diskvalificirana), Krista Faneli

razen prvih treh tekmovalk ostale zaradi pomanjkanja treninga niso v formi.

Pri članih je Tineček Mulej dosegel za osm sekund boljše rezultate od drugo plasiranega Kunšiča. Pri

je videti, da je njegovo peto mesto letos že tradicionalno.

Rezultati: Mladinke: Rutar (Triglav) 1:55,1, Dreša (Jesenice) 1:55,4, Kerštain (Planica) 2:14,7, Mravljec 2:17,4, Faneli 2:37,8. Članice: Zupančič (Triglav) 58,7, Antič (Mladost) 1:02,4, Ojcel (Enotnost) 1:03,7, Praček (Jesenice) 1:10,1, Karš (Olimpija) 1:11,4. Mladinci: Zugovic (Jesenice) 2:37,3, Kljnar (Jesenice) 2:45,3, Berkič (Ljuboten) 2:49,7, Gorjanc (Triglav) 2:57,8, Lakota (Jesenice) 2:58,8. Člani: Mulej (Prešeren) 2:30,1, Kunšič (Jesenice) 2:38,6, Molnar (izven konkurence) 2:43,0, Janc (Enotnost) 2:43,9, Matevž Lukanc (Ljubelj) 2:44,3, Dornik (Ljubelj) 2:46,2, Cetina (Celje) 2:47,8, Ilja 2:48,3, Prestor (oba Enotnost) 2:55,1 itd.

Prvenstvo so bo zasključilo jutri s tekmovanjem v smuku. R. K.

»BALKANSKI KROS« Države so sestavile reprezentance

Beograd, 25. marca. V jugoslovanski reprezentanci za »Balkanski kros«, ki bo 5. aprila v Korpiju, so bile atletičarke: Mihalič, Strižof, Coraj, Pavlovič, Pandurovič in Cetinac. Na tem tekmovanju bodo nastopili naslednji atleti: Kokinar, Kocak, Topšakal, Onel, Ozcan. Grejho bo zastopalo 8 atletov: Papavasiliou, Sideri, Syrios, Theodorakis, Dedias, Kohayotglu, Frankos in Lachridis.

LETNA SKUPŠČINA SPORTNEGA DRUŠTVA ODRED

Tudi Odred ima težave

Sprememba v pravilih društva — ne več sekcije, ampak klubi

Ljubljana, 26. marca. — Skupščina enega najmočnejših športnih društev v Sloveniji, ljubljanskega Odreda, ki je bila večera, ni prisostvovala toliko članov, kot smo pričakovali. Čeprav so vse sekcije že imele svoje občne zbornice, na katerih so se člani pogovorili o uspehih, neuspehih in nadaljnjem delu, bi morali tudi za skupščino pokazati večje zanimanje. Skupščini sta prisostvovala tudi predsednik Zveze športov Slovenije Leopold Kresc in predsednik Rokomeine zveze Slovenije Vlado Zorč. Pogledali pa smo vsaj vjdinoslano besede zastopnikov ostalih ljubljanskih športnih društev, v kolikor so bili sploh navzoči.

Uvodni referat je imel predsednik tov. Lesjak, ki je prikazal celotno sliko delovanja društva. Odred je lani kvalitativno zelo napredoval, ni pa mogel povečati števila članstva iz popolnoma razumljivih razlogov: prvič, pomanjkanje prostorov za trening; v poletni sezoni so v glavnem vse sekcije preskrbljene razen namiznoteniške, bokarske in sabljaške, medtem ko je pozimi stekla prav za vse z nogometnimi na čelu. Drugi razlog pa je, ker vsaka sekcija in društvo kot tako nimajo nobenega stalnega dohodka, finančnih sredstev, ampak je vse odvisno od neprestanega nabiranja oglasov, od izkupička na kvalitetnih prireditvah itd. Zanimivo je to, da je nogometna sekcija — nogomet je pravzaprav v Jugoslaviji edini rentabilni šport (po mnenju večine športnih delavcev) — imela okrog trideset milijona primanjkljaja. Ta primanjkljaj je bil predvsem na račun Odredovega igranja v II. zvezni ligi, ker za tekme ni bilo takega zanimanja kot poprej, ko so v Ljubljani gostovale najboljše enajstorične Jugoslavije.

Vse sekcije so, razen kolesarske, dobile precejšnjo podporo od matičnega društva. Ta denar je bil v glavnem prispevek uvidelovnih podjetij, ki so društvo, razumevajoč njegove težave, prispevala na pomoč. Seveda pa so to »mihajoče« sredstva, ki dameso, jutri jih pa ni. Zato so diskutirali predlagali, da bi se poslala resolucija (v kateri bi se pojasnilo, da je šport družbena dejavnost) pristojnim organom. Te pripombe so znak, da se diskusija niso preveč zanimali za športno življenje v Ljubljani in po Sloveniji. Potrebne korake za finančno sredstvo so že naredili v Mariboru, Celju in drugod. Povsod so tudi uspešili, predvsem po zaslugi športnih odborov. Tak odbor so imitili ustanovili.

VSEAMERISKE IGRE

Zmagale ZDA z veliko prednostjo

Mexico City, 26. marca (AP). — Včeraj so bile v Mexico Cityju zaključene dvotedenske vseameriške igre, na katerih so sodelovali športniki iz 21 držav Severne, Srednje in Južne Amerike.

Po neuradnem pismaju so ZDA na prvem mestu s skupno 110 točk ZDA, Mehika 86, Čile 150, Brazilija 54,4, Venezuela, Kanada, Urugvaj, Kolumbija itd.

Izvrsten rezultat Santeeca

Cleveland, 26. marca (Reuter). — Wes Santee je sinoči v Clevelandu v dvoranji dosegel v teku na eno miljo čas 4:04,6.

Remi v Trbovljah

V četrtek popoldne sta se na stadionu Rudarja v Trbovljah srečali v prijateljski tekmi enajstorični Rudarja in celjskega Klavdivarja. Na razmočenem in blatnem igrišču so se nogometaši polagoma znašli in orleli, posebno nogometaši Rudarja. Navzlic veliki prednosti na Rudar ni iskorištil številnih priložnosti. Zaradi avtogolov je celo moral razdeliti z nasprotnikom izkupiček. Tekmo, kateri je prisostvovalo lepo število gledalcev, je objektivno sodil Karlo Vanelj. (2)

PRVA ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

Partizan je z goli napolnil mrežo Radničkega

Partizan—Radnički 7:0 (4:0), Dinamo—Proleter 1:1 (0:0)

Partizan je danes dosegel 7 golov in nobenega prejel. S to zmago je precej izboljšal svojo razliko v golih, Radnički pa ima še manj upanja, da bo ostal v ligi. Strelci Partizana: v 3. minuti Milutinović, v 21. Bobek, v 41. Čajkovski, v 44. Milutinović, v 47. Vutok, v 68. Čajkovski (enajstmetrovka) in v 77. minuti Milutinović.

Tekma je bila na stadionu JLA v Beogradu ob lepem in sončnem vremenu. Sodil je Petar Mrkobrad iz Beograda. Partizan je danes igral lepo in koristno. Ko so njegovi igralci spoznali, da je vratar Radničkega Petrovič nezanesljiv, so streljali iz vsakega položaja. Rezultat tega je bilo 7 golov, izmed katerih jih je bilo nekaj doseženih iz kaj ne navadnih položajev. Če nekaj ostrih strelcev Bobeka, Hercega in Valoka ne bi zadelo prečke, bi bil rezultat še večji.

Na drugi strani pa je imel Radnički, oziroma osebno Petrovič, dve izredno ugodni priložnosti za doseg gola, kar pa ni bilo izkoriščeno. Tudi sicer je napadalna vrsta Radničkega, razen Prličevića, igrala tako zmedenoma, da že zavoljo tega nategnula doseči nobenega gola.

Tekma je bila živahna in lepa, toda tudi ostru, vendar v megal pravil igre. Sodil je Mrkobrad iz Beograda slabo. Prestrogo je prisodil enajstmetrovko za Partizana v 68. minuti, s katero je Čajkovski dosegel gol.

Dobra taktika

Zagreb, 26. marca. — Današnja tekma med Dinamom in Proleterom se je končala neodločno 1:1 (0:0). Sodil je Malešević (Beograd), strelca: Lipošinović v 55. minuti (1:0), Abadžić v 70. min. (1:1).

Z dobro taktiko se je osištekmumu Proleterju posrečilo doseči v Zagrebu eno točko. Gostje so igrali defenzivno samo s štirimi napadali, okrepili pa so obrambo in malone neprenehoma igrali z dvema srednjima krilcem. Vselej, kadar je Dinamo napadal, je imel Proleter v obrambi enega igralca več. Težko je bilo prodrati skozi močno obrambo gostov, še težje pa premagati izvrstnega vratarja Kadoviča. Medtem ko je Proleter dobro uveljavil svojo taktično zamisel, pa se državnemu prvaku ni posrečilo uresničiti svojega načrta. Vzrok je v slabši igri krilcev in v še slabši igri zvez. Čeprav je državni prvak igral brez nekaterih članov prvega moštva, pa ni niti najmanj opravičil njegov neuspeh na lastnem igrišču.

Prodamo parni stroj na izpuh

izdelek »Breitfeld & Danek«, 100 Ps, 12—15 Atm, φ zamašnja 2300 mm, 220 obratov/min, v zelo dobrem stanju.

Zdravilišče Rogaska Slatina

1137

TVORNICI ŠEŠIRA I TULJAKA — SISAK

potrebuje

2 kovinotiskarja

Nastop takoj ali po dogovoru 569

Spregovorili bomo o pubertetnikih

Zadnjič sem omenila, kako doživlja pubertetnik konflikte v okolju in zaradi katerih beži od resničnega sveta v svoj notranji fantazijski svet. Ta svet je samo njegov, samo on ga občuti in doživlja. Sama se spominjam, kako sem kot 15-letno dekle zapisala v svoj dnevnik: »Za Pohorjem so utonili zadnji prameni sonca in jaz stojim ob vznožju gozda popolnoma sama. Povsod naokrog je taka tišina, da slišim samo sebe.« In res, svet pubertetnika je svojstven, doživlja ga in razume popolnoma po svoje. Zato mu pomagamo pri spoznavanju življenjskih resnic, a ne tako, da bi mu podri, kar je samo njegovo. Bodimo mladostniku tovariši in voditelji, ne pa pridigarji.

Pubertetnika tarejo v tem obdobju razne skrbi. Morda je res malo laže s tistimi, ki so se odločili, da bodo ostali na popolni gimnaziji, kajti pred njimi so še dolga leta študija. Drugače je pa s tistimi, ki se morajo že pri 14 letih odločiti za poklic.

Razni faktorji vplivajo na osebnost mladostnika. In prav v tem najbolj razburkanem obdobju se morajo odločiti za poklic. In tak pubertetnik se mora prilagoditi novemu okolju, novim zahtevam — mi pa vemo, da prilagoditev ni tako lahka. Take težave doživlja tudi gimnazijec. Niso redki primeri, ko hoče fant ali dekle kar na lepem zapustiti šolo. Tu pa morajo starši previdno poseči. Zavedati se morajo, da je ta doba samo prehodnega značaja, da so konflikti in nestalnosti v zanimanju v puberteti razvojni nujni. Prav zaradi tega mu je potrebna pomoč pri usmerjanju.

ČETIRTO NADALJEVANJE

Najvažnejše je, da starši v tem obdobju previdno »vzeti pustijo«, vendar ne izpustijo, tako da ima mladostnik občutek, da se vzgaja sam. Razumljivo je, da to lahko stori samo starši, ki žive v harmoničnem okolju. Praksa kaže, da pubertetnik posnema najprej starše. V družinah, kjer so stalna nasprotovanja med starši, kjer ni spoštovanja med roditelji, tam tudi ne bo pravih vzorov za mladostnika. Ti stalni prepri v družini le še bolj pospešujejo duševno razvnanost — in posledica tega je beg mladostnika od doma. In včasih smo malce krivični, ker skušamo vse opravičiti s puberteto. Zdi se mi

pa, da so mnogi včasih zelo krivični do mladostnika. Sam je zaradi vseh bioloških sprememb v svojem telesu preobčutljiv, stalno je v neki prenapetosti — razen tega pa se stalni prepri med starši. Zdi se mi, da smo doslej premalo skušali osvetliti tudi ta problem. Le ozirom se malo naokoli in videli bomo, da so pri mnogih mladostnikih, ki jih nekateri imenujejo prekruto »izprijeni«, doma neznosne družinske razmere. Morda tak fant ali dekle še nikoli ni slišal očeta lepo govoriti z materjo in tudi matere ne z očetom. In tako se zgodi, da nekateri povprečni opazovalci skušajo to nezno in nezdravo

stanje opravičiti z majhnim zaščitkom staršev, slabim stanovanjem itd. Tudi to vpliva na razpoloženje roditeljev, toda sama poznam mnogo družin, kjer materialno stanje ni tako ugodno, toda družina je srečna in med roditelji je ljubezen, spoštovanje in zvestoba. Priznati moram, da njihovi mladostniki preidejo to burno obdobje brez večjih težav.

Starši morajo vedeti, da mladostnik mnogo globlje doživlja in spoznava svet okoli sebe, zlasti socialne odnose. Kot otrok je bil kritičen do njihovega zunanega ponašanja. Sedaj gre njegova kritika globlje. Tako skuša ugotavljati, ali starši v resnici živijo tako, kot od njega zahtevajo, oziroma kot mu svetujejo. Praksa pa je pokazala, da izgubijo starši vso naravno avtoriteto, če mladostnik ugotovi, da so v resnici drugačni, kakor se njemu kažejo. Razumljivo je, da po takem spoznanju njihove besede nič več ne zaležejo. Če bi se v marsikateri družini zamislili v vse te probleme, bi marsikakega vzroke za slabo ponašanje mladostnika odkrili doma. Seveda je vzrokov še več, obširneje bomo o njih spregovorili prihodnjic.

ODPRTE IN ZAPRTE PORE

V vsakdanjih pomenkih, v reklamah za kozmetične izdelke, v raznih člankih itd. često govorimo o »odprtih znojnicah, ki jih je treba zapreti. Da bomo vedeli, kaj pod tem razumemo, moramo predvsem vedeti, kaj je znojnica ali pora. To ni, kakor često mislimo, nekakšna vrsta odprtina na površini kože, skozi katero izloča človeško telo znoj in skozi katero prihaja morda del kreme ali drugih kozmetičnih proizvodov, ki smo jih vmasirali v kožo. Pora je pravzaprav jamica v koži. Na dnu je korenina lasu ali dlake, v njo prehaja loj, ki se nabira v drobnih lojnih žlezah poleg pore. Naloga loja je, da maže kožo, da ostane mehka. Poro v nežni otročiji-koži komaj vidimo. Takšna ostane na mnogih delih telesa vse življenje, zlasti če je koža suha, to se pravi, če lojne žlezice ne izločajo masčobe. Če pa izločajo mnogo loja, ostaja v porah. V tem primeru se strdi, tako da lahko telo potem izloči samo del loja. Zato se loj kopiči v znojnici in zato se znojnica ne more razširiti ter postati tako velika, da bi jo bilo lahko opaziti na povr-

šini kože. Odprta znojnica je torej nekakšna kožna vrečka, polna loja, ki jo dlaka ali las le s težavo pre-
dri. Če vemo, da znojnica ni odprta v koži, marveč jamica, ki ima plasti raznih vrst celic, enakih kakor



Kostuma: zanju lahko uporabimo tudi tropikal

zunanji del kože, tedaj bomo lahko razumeli, zakaj se pore ne morejo tako lahko odprati in zapirati. Za odpiranje znojnice imamo posebno tekočino, sestavljeno iz razredčenega alkohola in sredstva, ki močno draži kožo. Če namažemo kožo s to tekočino, nekoliiko zateče. Ta oteklina je nevidna in neškodljiva. Seveda zateče vsa koža, torej tudi jamice v njej. Ker je pora zelo majhna, ta oteklina ne zaostane, če bi postala pora nevidna, ko oteklina izgine, pa so pore spet vidne.

Ali poznamo način, da bi napravili pore trajno manj vidne? Da, le da zahteva to vsak dan precej dela. Predvsem moramo zmanjšati količino loja. Dobro sredstvo za to je žveplo (2 g žveplene praška pomešamo z 20 g polmesnate kreme in s to kremo zvečer namažemo kožo). Drugo, kar je treba storiti, je, da pore čimbolje očistimo. Pri tem ne smemo izločati loja iz njih, marveč kožo vsak večer samo temeljito izčistiti, seveda jo moramo očistiti ne le zvečer, marveč zmeraj, kadar je umazana. Najboljše sredstvo za to sta mila in voda. Na dlani napravimo mnogo milnice in si z njo temeljito umijemo obraz, potem pa ga izperemo s čisto vodo. Tako pore sčasoma očistimo, da se same od sebe skrijejo in postanejo nevidne ali vsaj skrajno nevidne.

SKRBI TRBOVELJSKIH MATER

Kam z našimi malčki?

Na sestankih SZDL in zborih volivcev se kaj pogosto oglašajo tudi trboveljske ženske. Med drugimi skrbmi in predlogi rade potrožijo zastran svojih cicibančkov. »Treba je na ših, pa ne vem, kam bi z najmlajšim. Večji se izgubijo v šolo, ta drobiž pa mi ostane doma, da sem potem na delu vsa nervozna. Niče mi ne more zameriti, ko med delom same od sebe prihajajo misli na najmlajše: kaj da počno doma, kako jim je, se ni kateremu znabiti kaj primerilo?« Priznava mirne duše, da ženske v taknem duševnem položaju zares težko

delajo, ker ne morejo biti tako zbrane in pazljive, kot bi sicer bile, če bi vedele, da so njihovi malčki na varnem, preskrbljeni ter jih bodo vse srečne spet dobile v svoje roke, ko se vrnejo s ših. Lahko pa smo tudi prepričani, da se marsikatera obratna nezgoda primeri ženskam prav zategadelj, ker opravljajo svoje delo v taknem duševnem stanju!

Trboveljska dolina je dolga nekaj kilometrov, obrati, podjetja in delovna mesta nič kako raztresena. Zato o kakem centralnem otroškem vrtcu, ki bi sprejemal ves ta drobiž, ne more biti govora. Praktično življenje samo narekuje v teh pogojih čim več manjših otroških vrtcev. Za prvo silo bi nemara shajali s kakimi štirimi ali petimi. Okoli Cementarne in v Bevkem, torej za spodnji konec doline, bi potrebovali enega, v srednjem delu doline spet enega, v Zg. Trbovljah enega, kaka dva pa na po-bočjih, kjer se raztezajo stare rudarske kolonije (Dobrna, Neža, Zabja vas, Bukova gora itd.).

Za zdaj imamo samo dva otroška vrtca. Najmočnejši je na osnovni šoli na Vodah, drugi na osnovni šoli v Zg. Trbovljah. V vrtcu na Vodah hodi čez sto cicibančkov. Trije prostori bi zanje za silo še ustrezali, le dvorišča ali igrišča nimajo. Vse dopolne, dokler se matere vrnejo z dela, pa spet ti čmrlji ne morejo neprestano tihati v zaprtih prostorih. Temu drobižu se hoče sonca in zraka in prostosti, da se naleta, razgiba in nadiha! Tik nad otroškimi vrtci je lepo urejeno igrišče za tenis, ki je pravzaprav vse leto prazno. Čeprav so si mnena gleda tega igrišča vsak-sebi, bi bilo več ko nujno, da bi igrišče dobil v uporabo vodenski otroški vrtec. Povsod smo v Trbovljah tako na tistem, da se zares ne moremo kar tako razpotegovati, kakor bi se nam sicer zahotelo. Zakaj bi torej ta lepi in sončni prostor sameval, cici-

bančki pa naj bi se še naprej dušili v zaprtih prostorih zaradi tistih igralcev tenisa, ki jih pravzaprav se nikjer ni? Se tega skrbi ima otroški vrtec v Zgor. namih učilnici osnovne šole. Zaradi časovne stiske jemljejo vanj cicibančke šele popoldan, kar seveda nima tistega praktičnega pomena, kot če bi hodili cicibančki v vrtcu dopoldan, ko so njihove matere na delu. Ta vrtcu prav tako nima igrišča ter bi »Svoboda II.« močno ustregla najmlajšim iz Zg. Trbovlj, če bi čimprej uredila otroško igrišče, kakor je bila namreč sklenila na letošnjem občnem zboru.

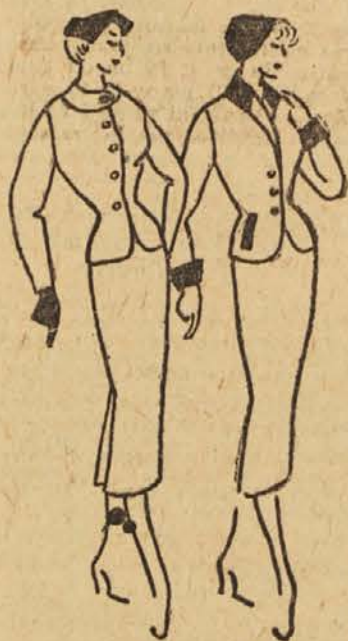
Trenutno je torej stanje glede otroških vrtcev v Trbovljah kaj skromno. Prav bi bilo, da bi izdelali celoten načrt ter ga začeli sistematično in stopnjeno urediti. Sele tako bi se polgoma izkopali iz vse te zasilnosti, v kateri zdaj pravzaprav tleče otroški vrtci. Najbrž bi bilo prav priporočljivo, da bi pri zidavi



novih šolskih poslopij mislili tudi na prostore za otroške vrtce, in sicer povsod tam, kjer bi to ustrezalo krajevnim potrebam. Takšen primer bo gotovo v spodnjem delu doline, kjer je treba v Bevkem nujno zgraditi novo šolo. Ne bo se pa moči izogniti tudi primerom, ko bo treba za otroške vrtce postaviti posebna poslopja, če bi ne bilo mogoče najti v sedanjih primernih prostorov. To velja posebno za otroške vrtce, ki jih potrebujejo posamezne rudarske in delavske kolonije. Prav priporočljivo bi tudi bilo, da bi se za vprašanje najmlajših v Trbovljah nekoliko bolj zanimale »Svobode« ter začele misliti tudi na ta najmlajši svet, več zanj storile ter si tako začele v svobodaškem duhu vzgajati in pridobivati svoje članstvo. (2)

Dobra solata iz govedine

Na kocke narežem kuhano goveje meso, eno čebulo, eno ali dve kislj kumarci, nekoliko zelene petersilja; denem dve žlici gorčice, dve žlici olja, eno žlico kisa, nekoliko popopram in osolim. To dobro premešam in pustim stati približno dve uri. Preden dam na mizo, obložim jed s trdo kuhanimi jajci.



Dva preprosta, a vendar čedna kostuma za spomlad

SOBNA VINIKA

Ta pri nas doslej neznan okrasna rastlina se je nedavno pojavila v ljubljanskih cvetličarnah. Je zimzelena vzpenjalica s svetlozelenimi bisleščimi lističi, ki ima grobo nazobčan listni rob. Steblo, listni režljci ter žile so rdečkaste barve, kar stopnjuje lepotno vrednost rastline. Neznatni cveti se odpro zgodaj spomladi, pozimi pa rastlina počiva na zmerno hladnem prostoru.

Sobna vinika (Cissus antarctica) glede temperature ni posebno občutljiva. Poleti dobro uspeva tudi pri visokih temperaturah, kar je razumljivo, ako pomislimo na njeno prvotno domovino Avstralijo. Pozimi ni priporočljiva visoka toplota, ker rastlina ne more počivati, včasih pa jo napadajo celo resoricitri in kaparji. Uničevanje teh pa zaradi velikih gladkih listov ni težavno. Običajno toplota (18 do 20° C) prav dobro prenaša, samo da je na dovolj svetlem prostoru. Pri temperaturah pod ničlo pogine.

Zaradi velike okrasne vrednosti in vsestranske uporabnosti je sobna vinika rastlina bodočnosti. Ker imamo tudi srebrno pisane vrste, ki nekaterim bolj urajajo kakor zelene, se rim vsestranost uporabe še poveča. Lahko gojimo v lončkih in zabojčkih z oporo ali brez nje. Zlasti je hvaljevna za razne zelene pregrade v zaprtih prostorih, kjer s prijazno zelenim listjem hitro prepreže oporo ter v tem

znatno prekaša bršljan, ki počasi raste. Tudi za balkone, kjer hočemo zastrti hudo sončno pripeko, ali pa nezazeleno opazovanje, je odlična, ako jo nasadimo v zabojčke, ki jih prezimimo v zmerno toplen prostoru. Izredne lepote učinke dosežemo, ako namreč njeni hitro rastoči poganjki jo gojimo kar brez opore. Tedaj se pobesijo navzdol, zgoraj pa lahko,



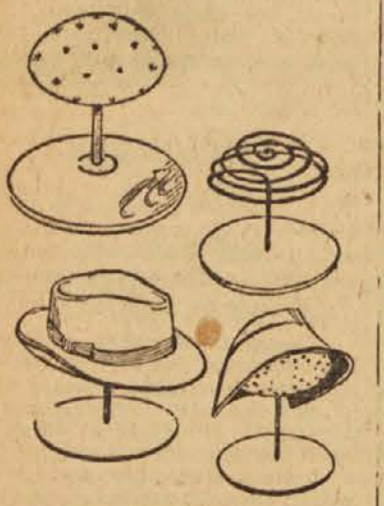
ako jo imamo v zabojčkih, posadimo kakšne cvetoče okrasne rastline (pelergonije, begonije). Ako jo gojimo v lončkih, je vsako spomlad presadimo. Zemlja naj bo mešanica listovke, gnojvice in mivke, razmnožujemo jo z zelenimi potaknjenci.

M. Ozorevc

Stojalce za klobuke

Brž ko doma odložimo klobuk, ne vemo kam z njim. Morda ima odmerjen prostor na polici nad obešalniki, a tu lovi prah. Spravimo ga — najbrž — največkrat na perilo v omaro. Tu ga je slej ko prej spet treba seliti, razen tega ni nikoli dovolj čist, da bi imel na perilu primeren prostor, tako položen pa tudi izgublja obliko.

Odmerimo torej klobukom v omari vrhno polico, za nje pa izdelamo primerna stojalca. Podstavek stojalca je okrogla deščica ali prirezen stožec. V sredino podstavka izdobjimo luknjo, vanjo zatakamo 13—15 cm visoko žico ali palico, ki drži zgoraj polkrožno deščico, prevlečeno z blagom ali svilo. Moremo pa zviti žico tudi spiralistno tako, da dobimo približno 20 cm širok »krožnik«. Žico prevlečimo s trakom ali pokrijemo s kosom blaga, ki ga pršijemo na najširšo žico.



Za taka stojalca je treba imeti razen primerne materiala in orodja tudi nekaj spretnosti. Zato bi morda ne bilo napak, če bi takšna stojalca, ki bi bila potrebna v vsakem domu, po zmerni ceni izdelovala kakšna trvdica lesno-kovinske industrije. z. g.

PALETA NAJMLAJŠIH

Obisk v risarskem tečaju v Pionirski knjižnici in čitalnici v Ljubljani

»Naš namen ni vzgajati čudežne, ampak kultivirane otroke,« je izjavila v razgovoru o likovni vzgoji najmlajših akad. slikarka Marija Vogelnikova, ki vodi šest risarskih tečajev za pionirje (v vsakem je 15 do 20 otrok) pri Pionirski knjižnici in čitalnici v Ljubljani. S tega vidika uravnava likovno vzgojo najmlajših. Otroci z risbami in barvanji izražajo, kako doživljajo svet. To je treba upoštevati, ne pa po vsej sili iskati genialne otroke.

Pred nami je kup otroških risb in slik. Veliko, veliko povedo te slike. Marija Vogelnikova razlaga: »Tole dekletce, Daša H., je izredno nežno, sleherni slika priča o tem. Miran K. je nervozen. Matjaž T. nadvse rad riše partizane. Veri L. v šoli risanje ni in ni šlo od rok. Učiteljci so ji odrekli sleherni nadarjenost, a glejte, kakšen občutek za barve ima! Anici G. se pozna, da je doma s kmetov, pristno doživlja naravo, najraje pa riše konje.«

Vrste se slike in kažejo značaje otrok: ta je prefinjen, oni ima izrazit smisel za dekorativnost, tretji je temeljit, sleherni nadobnost hoče prenesti na papir...

V risarskih tečajih imajo otroci vse možnosti, da sprostijo svojo fantazijo, ne utesnjujejo jih s togimi pravili in prepovedmi, češ

ne riši tako, ampak takole. Marija Vogelnikova poudarja, da starši prav pri likovni vzgoji otrok često grešijo. Otrokom vsiljuje svojo predstavo o svetu, onemogočajo pristnost doživljanja s pripombami: »Kaj pa pakaš? Roka v resnici vendar ni videti takšna!« in podobno. Tudi po naših šolah in otroških vrteh še vedno, kar zadeva likovno vzgojo, uklepajo otroke v spone raznih pravil in prepovedi, namesto da bi s pravilnimi vajami in sproščanjem sil razvijali njihovo likovno kulturo in s tem tudi posredno oblikovali otrokov značaj. Zato n. pr. vidiš slike, ki jih je otrok stisnil v kot risalnega lista, žive priče nesproščenosti ter utesnenosti v likovni vzgoji.

Vse to kaže, da je treba vzgojiti otrok na tem področju postaviti na nove, prave, trdne temelje. Prvi koraki v tej smeri so bili že storjeni. Pri republiknem Svetu za kulturo in prosveto so ustanovili posebno komisijo, ki se ukvarja s temi vprašanji. Risarski tečaji tudi veliko obetajo. Toda tega vprašanja ne bo moč spraviti z dnevnega reda, dokler ne bomo imeli dovolj pedagogov, ki se bodo posvetili izključno likovni vzgoji otrok.

Tečaj se nenehno razvija. Pri tem ne mislimo samo na povečanje števila obiskovalcev. Sredi lanskega leta so risarske tečaje

za pionirje ustanovili v okviru Ljudske univerze, potlej so jih morali za nekaj časa prekiniti. Otrokom je bilo zavoljo tega zelo hudo, in marsikateri je celo jokal, letos pa so tečaje spet priredili. Zdaj se spet polni čitalnica Pionirske knjižnice s pionirji in pionirkami z risalnimi bloki pod pazduho, s svinčniki in vodnimi barvicami v rokah. Marija Vogelnikova jim ne popravlja risb, ne riše jim, pustil jih, da se izrazijo sami. S sistematičnimi vajami, n. pr. v mešanju barv, z risanjem raznih drž — sedenja, teka, sklanjanja — širi njihovo slikarsko tehniko, znanje, ki se skladno združuje z otrokovo nadarjenostjo, njegovimi nagnjenji, njegovo slikarsko vmeno. Zdaj so že toliko napredovali, da ne bo dolgo, ko bodo jeli slikati tudi z oljnatimi barvami. Pa tudi modelirati bodo začeli, tako da ime »risarski tečaj« ne bo več ustrezalo, saj bodo že slikali in kiparili!

Ob zaključku letošnjega tečaja bodo priredili razstavo otroških risb, ki jo bodo potlej prenesli tudi v Maribor in Celje. Med razgovorom je v sobo prišlo več otrok, ki so M. Vogelnikovo povpraševali za svet. Ob koncu pa je bilo treba umiti še šestletnega Boruta, ki mu je njegov sosed malo pobarval lička s pisanimi barvami...

Jože Sircelj

»METALNA«, tovarna konstrukcij in strojnih naprav
MARIBOR
sprejme:
za terenska montažna dela, za strojne inštalacije
1 visokokvalificiranega elektromonterja
2 specialista elektromonterja
2 kvalificirana elektromonterja
Plača po tarifnem pravilniku s terenskim dodatkom
M-171

OBJAVA

Kmetijske zadruge opozarjamo, da ne nasedajo vestem, ki so jih razširili nekateri uslužbenci združenega podjetja »Drava« iz Maribora, da se je združeno podjetje »POSAVJE« iz Brežic spojilo z imenovanim podjetjem.

ZADRUŽNO
TRGOVSKO PODJETJE
POSAVJE - BREŽICE
1113

Kmetijsko gospodarstvo
»POLJE« — SOBETINCI
p. Moškanjci
razpisuje
mesto knjigovodje

s takojšnjim nastopom. Interesent mora imeti potrebno izobrazbo, po možnosti z večletno prakso. Stanovanje zagotovljeno, plača po tarifnem pravilniku ali ustnem dogovoru v pisarni podjetja
1111

Stenotipistko

z znanjem stenografije — po možnosti italijanščine ali nemščine, izvežbano, sprejme takoj

»DELAMARIS«
export-import — IZOLA
telefon 37

Ponudbe direktno
1115

OKRAJNA LEKARNA
RAVNE NA KOROŠKEM

razpisuje mesto

farmaceutskega pomočnika

Soba na razpolago. Dopolnilna plača po dogovoru. — Nastop službe s 1. aprilom
1109



Letošnji sejem tekstila in tekstilnih strojev

BO OD 17. DO 24. JULIJA V LESKOVCU

Sodelujejo vsa domača tekstilna industrija, tuji in domači proizvajalci tekstilnih strojev, barv, utencilij, kemikalij itd.

PRIJAVNI ROK ZA RAZSTAVLJALCE JE 15. MAJ

Podjetje »TORBICA«, usnjena galanterija
LJUBLJANA — JESENKOVA UL. 3

razpisuje

mesto računovodje

Pogoji: Najmanj srednješolska izobrazba ter 5 do 10 let prakse v vodenju knjigovodstva

Prošnje z življenjepisom je poslati na zgornji naslov.
1095

Komisija za razpis mesta direktorja pri LJUDSKEM ODBORU MESTNE OBČINE ŠKOFJA LOKA na podlagi 89. in 90. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Uradni list FLRJ št. 51/53)

RAZPISUJE

MESTO DIREKTORJA STROJNEGA PODJETJA — ŠKOFJA LOKA

Pogoji: Strojni inženir s 5-letno prakso v kovinsko predelovalni industriji ali strojni tehnik z 10-letno prakso v kovinsko predelovalni industriji, od tega vsaj 3—5 let na vodilnem položaju, ali pa mojster v kovinski stroki s 15-letno prakso, od tega vsaj 5 let na vodilnem položaju.

Kandidat mora biti moralno neoporečen. Ponudbe je treba poslati Tajništvu za gospodarstvo LO MO ŠKOFJA LOKA, komisiji za razpis mesta direktorja, s kratkim življenjepisom do 15. aprila 1955.

1110

Obvestilo

Obveščamo vse, ki se obračajo na naše podjetje z različnimi prošnjami za finančno ali materialno pomoč, da podjetje nima nikakih razpoložljivih sredstev v te namene ter v bodoče na zadevne prošnje ne bo več odgovarjalo.

Tovarna usnja Šoštanj

Pomoč v nesreči vam nudi
nezgodno zavarovanje, ki
ga je deležen naročnik
»Ljudske pravice«

FAKULTETNI SVET
EKONOMSKE FAKULTETE
V SARAJEVU
razpisuje

NATEČAJ

ZA IZVOLITEV PROFESORJEV
IN FAKULTETNIH SODELAVCEV

I. za stalne oziroma honorarne
univerzitetne profesorje za
predmete:

1. Zgodovina teorije politične ekonomije
2. Ekonomska politika FLRJ, na področju industrije in obrti
3. Ekonomska politika FLRJ, na področju prometa in pomorskega gospodarstva
4. Ekonomska politika FLRJ, na področju notranje trgovine, gostinstva in turizma
5. Ekonomska politika FLRJ, na področju zunanje trgovine (s tehniko zunanje trgovine)
6. Komunalna politika
7. Socialna politika
8. Planiranje narodnega gospodarstva
9. Ekonomska geografija

II. Za stalne fakultetne sodelavce-asistente za predmete:

1. Politična ekonomija
2. Finančna veda
3. Veda o poslovanju in organizaciji gospodar. podjetij
4. Osnove knjigovodstva
5. Specialno knjigovodstvo
6. Osnove matematične analize
7. Gospodarska matematika
8. Uvod v pravo in gospodarsko pravo

III. Za stalne oz. honorarne fakultetne sodelavce:

1. Profesorja za nemški jezik
2. Profesorja za stenografijo

Prijave za natečaj je treba vložiti v roku 21 dni po objavi tega oglasa Dekanatu Ekonomske fakultete v Sarajevu, Obala br. 7, III. nadst. Prijava je treba priložiti življenjepis, podatke o dosedanem delu in službovanju ter znanstvena in strokovna dela.

Natečaj se lahko udeležijo tudi osebe, ki nimajo doktorata ali habilitacijskega dela, če izpolnjujejo ostale pogoje za izvolitev, določene v temeljnem zakonu o univerzah.

Kandidati brez doktorata in habilitacijskega dela, ki žele, da bi enega izmed njihovih znanstvenih ali strokovnih del sprejeli kot habilitacijsko delo, bodo posebej poudarili v prijavi takšno prošnjo in označili, katero delo bo vzeto v postopek v skladu z uredbo izvršnega sveta Ljudske skupščine LR Bosne in Hercegovine o oceni habilitacijskih del za zvanje univerzitetnega predavatelja.

Natečaj ostane odprt, dokler ne bodo zasedena vsa delovna mesta.

Ekonomska fakulteta, Sarajevo
Br. 248-55. 8184

TOVARNA KONZERV IZOLA

sprejme:

materialnega knjigovodjo

s trgovsko akademijo ali vsaj dvorazredno trgovsko šolo

stenotipistko

z znanjem srbohrvaščine in vsaj dveh tujih jezikov

PLAČA PO TARIFNEM
PRAVILNIKU
1108

REDNA LETNA REGISTRACIJA MOTORNIH VOZIL ZA OBMOČJE LJUBLJANA-MESTO IN OKOLICA

se prične 28. marca 1955. Tehnični pregledi bodo na Vilharjevi cesti vsak delavnik od 7. do 17. ure, ob sobotah pa od 7. do 12. ure po naslednjem vrstnem redu:

28. III. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-101 do S-200
29. III. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-201 do S-400
30. III. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-401 do S-500
31. III. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-501 do S-578
1. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-579 do S-651
2. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-652 do S-701
3. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-702 do S-775
4. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-776 do S-850
5. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-851 do S-925
6. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-926 do S-1000
7. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1001 do S-1075
8. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1076 do S-1125
9. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1126 do S-1200
10. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1201 do S-1275
11. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1276 do S-1350
12. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1351 do S-1425
13. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1426 do S-1500
14. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1501 do S-1550
15. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1551 do S-1625
16. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1626 do S-2150
17. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2151 do S-2250
18. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2251 do S-300
19. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-301 do S-500
20. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-501 do S-650
21. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-651 do S-800
22. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-801 do S-950
23. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-951 do S-1000
24. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1001 do S-1150
25. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1151 do S-1310
26. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-1311 do S-2000
27. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2001 do S-2300
28. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje
29. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje
30. IV. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje
3. V. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje
4. V. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje
5. V. 1955	osebni in tovorni avtomobili	S-2301 do dalje

6., 7., 9. in 10. aprila 1955 avtobusi, traktorji in novo nabavljena vozila ter zamudniki.

Dne 2. in 9. aprila pa bo registracija v Kamniku od 7. do 17. ure.

Za redno letno registracijo so predpisane te-le takse:

1. za prošnjo in rešitev 30 din in 150 din v kolkovini;
2. za tehnični pregled 800 din v kolekih;
3. mestna taksa za motorna vozila 2020 din (avtomobil, avtobus, priklopniki, traktorji), za motorna kolesa 1020 din v mestnih oziroma okrajnih taksnih znamkah.

Opozarjamo lastnike (voznike), da očistijo in namažejo vozila, pregledajo evidenčne tablice, da niso okvarjene ali zarjavle, če so, jih morajo pobarvati oziroma prebarvati. Vozila morajo biti brezpogojno opremljena s smerokazi, brisalci stekel, zadnje lučjo, z brezhibnim kretalnim mehanizmom, zavorami, lučmi, signalnimi napravami, stekli in ogledali.

Istovrstno opozarjamo lastnike (voznike), da ugotovijo že pred prihodom na tehnični pregled, kje so vsekane številke motorja in šasije, tako da ne bo zamude časa.

Iz pisarne tajništva za notranje zadeve
glavnega mesta Ljubljana
1114



ŽELJEZARA SISAK SISAK PREDGRADJE

CENTAR ZA NAČNU ORGANIZACIJO I PSIHOLGIJU RADA

potrebuje nujno naslednje strokovne kadre:

- **strojnega inženirja**
z najmanj 3-letno industrijsko proizvodno prakso za študije gibov in časa
- **inženirja metalurga**
z najmanj 3-letno industrijsko proizvodno prakso za študij gibov in delovnega časa
- **inženirja metalurga**
z najmanj 5-letno industrijsko proizvodno prakso za delovno zaščito
- **ekonomista**
s fakultetno izobrazbo za analizo ekonomike proizvodnje, z najmanj 3-letno ekonomsko prakso
- **statistika**
s fakultetno izobrazbo za metode spremljanja proizvodnje in kvalitativno analizo, z najmanj 3-letno prakso, izjemoma lahko tudi začetnik
- **fiziologa**
dela za študij dela v industriji, zlasti za metalurgijo
- **psihologa**
za delovno analizo v industriji in diagnostiko
- **doktorja medicine**
za higieno dela in proučevanje dela, za oceno delovnih mest itd., z dovršenim stažem
- **referenta**
za tujo literaturo s fakultetno izobrazbo, z znanjem angleščine, francoščine in nemščine, za spremljanje novosti v strokovnih revijah in knjižnih izdajah
- **metalurškega tehnika**
za proučevanje časa in gibov z najmanj 3-letno operativno industrijsko prakso
- **strojnega tehnika**
za proučevanje dela in gibov, z najmanj 3-letno operativno prakso v proizvodnji
- **tehničnega risarja**
z znanjem risanja v perspektivi za risanje proizvodnih shem
- **metalurškega tehnika**
z najmanj 3-letno industrijsko operativno prakso za zaščito dela
- **sanitarnega tehnika**
s specializacijo za higiensko zaščito dela
- **dva ekonomista**
s srednjo strokovno izobrazbo za spremljanje ekonomike
- **stenodaktilografa**
I. razreda, z znanjem enega tujega jezika, nemščine ali angleščine

Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. — Samska stanovanja zagotovljena. Pismene ponudbe z lastnoročno pisanim življenjepisom kakor tudi z eventualnimi pogoji dostavite Centru za naučno organizacijo i psihologiju rada, Željezara Sisak, Sisak 3.

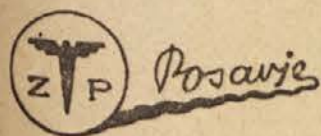
Vse cenjene odjemalce in poslovne prijatelje obveščamo, da se je
Trgovsko podjetje z železnino »ŽELEZNINA« — LJUBLJANA
PARMOVA ULICA 33
preimenovalo v
VELETRGOVINA» ŽELEZNINA« - LJUBLJANA

PARMOVA ULICA 33 — Skladišče in prodajni oddelek: Titova cesta 33
Telefoni: direktor 30-008, komere. 30-821, skladišče in prodajni oddelek 32-741

Priporočamo se za nadaljnji obisk in naročila

1119

ZADRUŽNO TRGOVSKO PODJETJE »POSAVJE« ob triletnici ustanovitve



**USPEŠEN ODKUP KMETIJSKIH PRIDELKOV —
VELIK PRISPEVEK ZA POSPEŠEVANJE KMETIJ-
STVA • NAČETI PROBLEMI SO VREDNI JAVNE
RAZPRAVE**

Ukinitve obveznega odkupa in demokratizacija gospodarstva je terjala tudi v trgovini, zlasti pa v prometu s kmetijskimi pridelki bistvene spremembe. Tako je iz neštetih reorganizacij in ugibanj za čim boljši sistem našega gospodarstva nastala tudi trgovskega podjetja »Posavje« v Brežicah. Administrativni način vodenja podjetij in razmere ter težkoče, katere je moralo naše gospodarstvo prebroditi v povojnih letih, niso zmogle ob ustanovitvi podjetja nuditi potrebna osnovna sredstva, a še posebej strokovno močne in gospodarsko razgledane kadre, ki bi bili v celoti kos velikim nalogam v trgovini s pridelki podeželske proizvodnje. Kljub temu pa je podjetje postopoma osvajalo odkup živine, lesa, poljskih pridelkov, jajc in končno uspešno poseglo v odkup artiklov, ki so dotlej neizkoriščeni propadali v naravi, in s tem povečalo asortiman izvoza. To pa je tudi vplivalo na finančni uspeh in materialno ter sposobno moč podjetja.

Podjetje izvažava več kot dve tretjini vsega blaga. Čestokrat so padali upravičeni očitki, da podjetje navija cene, odira potrošnika, se bavi

ločilen uvod podjetja k nalogam izvoza in uveljavitve na inozemskem tržišču.

Ko govorimo o izvozu, si težko predstavljamo, koliko težav



Posušeni hren izvažajo v Anglijo v vrečah.

in kakšni neusmiljeni konkurenci so naši artikli izpostavljeni na zunanjih tržiščih. Toda odločilna je kvaliteta in ne nizke cene! In če je podjetje »Posavje« hotelo izvažati, je moralo v dobi svojega razvoja zlasti izboljšati kvaliteto izvoznih artiklov in se poslužiti zvišanja vrednosti blaga z najrazličnejšimi postopki:

nicami, hladilnicami itd. poskrbi za kvaliteto in tudi časovno ugodno prodajo.

**ZA LAŽJE RAZUMEVANJE
DVA PRIMERA: OREHI
IN POLŽI**

Podjetje je prva leta prevzemalo od kmetijskih zadrug orehe in kar takšne prodajalo naprej. Gospodarski račun je pokazal, da bi tolčenje orehov in prodaja jedrc donajala mnogo več, zlasti zato, ker bi z izvoženimi jedrci izvažali tudi vrednost vložnega dela. V zvezi s tem je bilo potrebno rešiti mnogo novih delovnih procesov. Za poizkus so pričeli v manjšem obsegu. Odločilna je bila zgraditev sušilnice v Sevnici, ki je bila prvi korak podjetja k predelavi in oplemenitvi blaga. Orehe so tolkle na domu revne družine in s tem zlasti v zimskem času prišle do izredno pomembnih dohodkov. V podjetju pa so jedrca sortirali po barvi in velikosti. S tolčenjem orehov so prišli do cenenejšega goriva za sušilnico, kar je zvišalo rentabilnost.

In polži... ni dovolj odkup, potrebno je sortiranje, pakiranje in priprava blaga za izvoz. Ukvarjajo se z mislijo, da bi jih izvažali v kakšni drugi predelani obliki, to pa velja tudi za ostale artikle, s katerimi se ukvarja podjetje (sušenje sadja, borovnic, hrena, česna, hlajenje, zmrzovanje itd.). Kljub odgovornim nalogam in zahtevam zunanjega trga je podjetju uspelo, da doslej ni imelo nobenih izvoznih reklamacij. Takšen način dela je zelo pomemben za rentabilnost podjetja, ker na ta način podjetje nima nobene mrtve sezone.

Je podjetje »Posavje« prerасlo delokrog?

Določiti delokrog trgovskega podjetja, ki se ukvarja z odkupom kmetijskih pridelkov predvsem za izvoz, je eno najtežjih vprašanj. Kako je s trgovino s specializiranimi artikli in ali ni »Posavje« prerасlo svoj delokrog? Podjetje »Posavje« odkupuje izrecno samo od kmetijskih zadrug, izvzemši živine, kar doslej kljub dobri volji ni bilo mogoče v celoti uveljaviti. Ko je v lanskem letu mrgolelo nakupovalcev za razne artikle širom po Sloveniji, podjetje ni imelo svojih nakupovalcev. V svojem okraju posluje z vsemi zadrugami, izven okraja pa še s 141 kmetijskimi zadrugami. Odkupljeno in predelano blago v letu 1954 je plasiralo v okraju 4%, v druge okraje 3%, v ostale re-

publike 14% in v izvoz 79%. Podjetje je prevzelo vse zbrane kmetijske proizvode, katere so KZ zbrale od kmetov in jih same niso bile v stanju plasirati na notranjem tržišču ali pripraviti za izvoz. Podjetje je izključevalo nepotrebne posrednike med proizvajalcem in potrošnikom in prevzemalo od zadrug le viške po načelu svobodne ponudbe in povpraševanja. Svobodna trgovina in konkurenca je uspešno vplivala na poslovanje zadrug in tudi neposredne oskrbe proizvajalec-potrošnik. Ta konkurenca pa je bila pozitivna, dokler je bila v skladu s socialistično trgovsko moralno. Podjetje je odločno nastopilo proti plačevanju odkupov z gotovino, s čimer so zavajali zadrugne uslužbenke v kriminal in možnost trgovanja za svoj račun, kakor tudi proti ostalim negativnim pojavom. Iz svojih vrst so izločili pravočasno gospodarstvu škodljive elemente.



Za sortiranje jajc po teži so nabavali potrebne stroje. Močna luč pod trakom ugotovi, če je jajce zdravo.

Povsem pravilen je zato ukrep, da morajo zadrugna trgovska podjetja poslovati samo na svojem teritoriju in le preko kmetijskih zadrug, da se preprečijo take in podobne špekulacije. Vendar bi dosledno izpolnjevanje te odločitve moglo škodovati naši zunanji in notranji trgovini, zlasti kadar gre za posebne artikle, čigar področje za pomembnost izvoza čestokrat presega meje okrajev in tudi republik. Kolikšni bodo režijski stroški, če bi vsako podjetje hotelo urediti pogoje, kakršni so n. pr. v »Posavju« za orehe, česen, jajca, polže itd. Vsa podjetja tega niti ne bi zmogla. Odkup takšnih artiklov bi se v Sloveniji izplačal nekaj podjetjem, a svobodna in lojalna konkurenca in sposobnost delov-

Z mrežami nad savsko ribe nižje od Zagorja. Vendar te ne pridejo v poštev za izvoz. Raki in žabe pa so drugje, pa tudi lovijo jih drugače.



nih kolektivov naj odloči delokrog in število podjetij, ki bodo trgovala z njimi.

Problem, ki je pomemben za javno razpravo

Tudi vsako dogovarjanje o cenah je po mnenju ZTP »Posavje« zlo; dovoljeno bi smelo biti samo v izjemni družbeni potrebi. Odkupne cene za blago, ki gre v izvoz, naj bodo regulirane

stava. V podjetju so mnenja, da je dobro organiziran odkup in odprema kmetijskih pridelkov s podaljškom, manjše predelave, dodelave itd. od strani trgovine znaten prispevek in delež k pospeševanju kmetijstva. Preširok predmet poslovanja v pogledu problemov podeželja eno samo podjetje ni in ne bo v stanju reševati. Ko je bilo potrebno, je bila v sklopu podjetja obnova podeželja, mlekarski obrat itd., ki danes že uspešno poslujejo kot samostojna podjetja in koristijo zlasti dvigu kmetijske proizvodnje. Pravočasen in uspešen odkup kmetijskih pridelkov ima za rezultat zainteresiranost kmetovalcev na zvečani kmetijski proizvodnji. Interes, želja in zalaganje je pičila polovica, potrebna so še sredstva za uspeh. Zato ima podjetje »Posavje« prvenstveno v načrtu izboljšati odkupno mrežo, zlasti pa z najrazličnejšo predelavo zvečati vrednost odkupljenih pridelkov. Na osnovi proizvodnega področja nameravajo zgraditi primerne manipulacijske prostore, hladilnice itd., brez katerih razvoj in zadostitev sodobni trgovini ni mogoč. Urejujejo zasilno ledenico v Boštanju in Sevnici, bazo za reptilije in vodne živali v Boštanju, pripravljajo izgraditev sušilnice v Brežicah itd. Vse te poslovne enote pa se bodo v doglednem



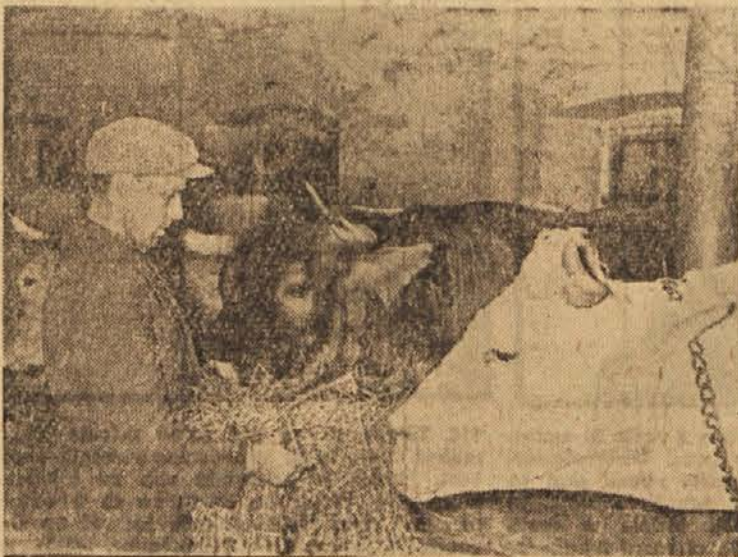
Ko so orehova jedrca sortirana po velikosti in barvi, napolnijo z njimi lesene zabojčke in odpošljejo v inozemstvo.

samo z artikli, pri katerih se največ zasluži itd. Pri vsem tem moramo upoštevati, da se pri dejavnosti trgovskih podjetij, a še posebej pri podjetjih, ki poslujejo s kmetijskimi pridelki, križajo interesi kmeta-proizvajalca, potrošnika, predelovalne industrije in zadrugništva. Vskladati vse te odnose ni v moči enega od teh in verjetno tudi ne v administrativnih ukrepih, morda edino s prostim delovanjem ekonomskih zakonov, ki jih narekujejo družbeni interesi. Res je, da je podjetje »Posavje« usmerilo svojo dejavnost na izvoz, vendar pa ta izvoz ni ogrožal potrošnika, ker je »Posavje« poseglo po izvozu tudi onih artiklov, ki se doslej niso zajeli. V zadnjem letu je podjetje doseglo pomembne uspehe pri izvozu gob, polžev, borovnic, hrena itd. ter s tem doseglo dvojno korist: zaslužili so nabiralci, država pa je prišla do pomembnih deviz. Vse to pa je bil od-

sušenjem, sortiranjem, pakiranjem itd. Ti čisto proizvodni procesi opravičujejo sicer skromne, toda nujno potrebne investicije, ki pa so bile ravno zaradi tega v neverjetno kratkem času povrnjene in tudi vplivale na vsestranski uspeh podjetja.

Vsak artikel za izvoz zahteva svoje

Važna postavka izvoza podjetja je tudi goveja živina in jajca. Da bi zadostili potrebi po zbiranju živine in s tem ugodni prodaji v izvoz, kar narekujejo zahteve inozemskih kupcev, je podjetje s skromnimi investicijami adaptiralo hleve na Impoljci, ki imajo zmogljivost 120 glav živine, in nabavilo potrebne sortirne stroje. Res je, da trgovina ni proizvodnja, vendar pa pri artiklih izvoza odigrava svojo pomembno vlogo kot podaljšek kmetijske proizvodnje za povečanje vrednosti blaga, s tem, da s sodobnimi pripomočki, sušil-



Večina odkupljene živine gre skozi bleve v Impoljci, kjer jo abirajo in tudi pitajo.

od družbenih izvoznih instrumentov, ki so določeni za stimulacijo proizvajalcem in ne trgovini. Nivo notranjih cen naj se regulira z izvoznimi instrumenti, nikakor pa ne z dogovori. Tako prosto formirane cene bi prisilile podjetja, da bi zviševala odkupne — prevzemne cene na račun znižanja stroškov ali pa doseganja višje cene na zunanjem tržišču, kar je obojestransko pozitivno. Dosedanji sistem je omogočil podjetjem dvigovanje cen na račun velikega razpona. Podjetja niso bila prisiljena zahtevati višje zunanje cene ter so celo večkrat popuščala na račun razpona pri izvozu, pa tudi na domačih tržiščih, kar je omogočilo životarjenje nesposobnih podjetij. Dokler bo rentabilno n. pr. odkupovati razno blago odkupnim podjetjem iz Maribora, LR Hrvatske, na področju ZTP »Posavje« in obratno ZTP »Posavje« na njihovih področjih ter da se v lovu za blagom sreča na enem področju za eden in isti artikel 4 in celo več podjetij, vse dotlej ne moremo govoriti o normalnih razmerah v prometu z artikli podeželske proizvodnje. Tako stanje pa tudi nepovoljno vpliva na potrošnika, a še posebej na proizvajalca kmetijskih proizvodov. O vsem tem pa naj bi odločila smotrna ureditev trga in konkurenca na zdravi osnovi.

Pospeševanje kmetijstva in načrti podjetja

Ze prva leta obstoja je podjetje »Posavje« dalo milijonske vsote za pospeševanje kmetij-



Odpremljanje rakov, polžev, žab in sladkovodnih rib zahteva posebno embalažo. Na sliki: V Boštanj bodo peljali zabojčke za rake.

času prav gotovo razvile v samostojne obrate in končno tudi v samostojna podjetja.

Nalog in problemov, uspehov ter napak se sicer ne zmanjka, težje bo najti za te naloge potrebna sredstva, vendar kolektiv, ki je brez izkušnje že do danes dosegel pomembne uspehe, ima prav gotovo tudi pred seboj jasno perspektivo in ne bo klonil pred novimi nalogami. Temu porok pa je tudi opravljanje delovnega kolektiva, ki se uspešno uveljavlja.

ČLOVEK USPEŠNO PREMAGUJE TUDI HITROSTNE OVIRE

Pilot William Bridgeman je dosegel z letalom D-558 Skyrocket hitrost 1800 kilometrov na uro

Človek lahko preteče v desetih sekundah 100 m in o mnogih pticah vemo, da prelete na uro 90 km. Sodobno potniško letalo prileti iz New Yorka v Chicago v dobrih treh urah. Človek bi mislil, da je treba samo vdelati v letalo dovolj močne motorje, pa lahko doseže poljubno hitrost. Ta domneva ima v sebi nekaj verjetnosti, a leteti po zračnem morju s hitrostjo 1500 km na uro ni samo vprašanje močnih motorjev. Pridemo namreč do meje, ko vse kaže, da smo stopili v nov svet, kjer kraljujejo nevidne sile, ki se nam postavijo po robu in razvijajo

kami in ga raztrgati na kose. Lahko bi rekli, da potegne narava sama mejo hitrosti. Spričo tega so fiziki že pred drugo svetovno vojno menili, da nobeno letalo ne bo moglo leteti hitreje od 800 km na uro. Pozneje so pomaknili to mejo na 880 km, potem pa (ko so se pojavila nadbojišči prva nemška reaktivna letala) na 1000 km. In končno so jo pomaknili na hitrost zvoka. Zdej letajo poskusna letala že s hitrostjo 1500 km na uro ali pa še več. Leta 1952 je dosegel znani ameriški pilot William Bridgeman z letalom

tiranje izključeno. Nekaj posebno brzih letal so zračni tokovi dobesedno polisnili v stran. Geoffrey de Havilland, eden najboljših pilotov sveta, se je z lastnim letalom DH 108 smrtno ponesrečil. Piloti, ki so imeli srečo, da so preživeli nekaj takih poskusov, so debelo gledali, ko so jim fiziki rekli, da so leteli hitreje od zvoka in da so lahko veseli, da so še živi.

Hitrost letala je odvisna seveda od njegove oblike in sile motorjev, pa tudi od trenja. Čim manjše je trenje, tem večjo hitrost lahko doseže letalo. Zato vidimo, da so sodobna letala ploščata, spredaj stisnjena, da laže režejo zrak. Konstruktorji proučujejo zdaj zlasti vprašanje, kako bi trenje čimbolj zmanjšali.

V poročilih o poskusnih poletih Geoffreya Havilanda je bila večkrat omenjena tudi visoka temperatura. V letalu so morali vdelati posebno hladilno napravo, ki bi zadoščala za ohlajanje zraka v veliki kinematografski dvorani. Tako so prepričali, da se zlitine aluminija in magnezija med poletom niso omečale. Letalo Skyrocket je namreč narejeno iz takšnih zlitin. Visoka temperatura ne prihaja iz motorja, marveč je posledica trenja, tistega trenja, ki ga mora premagovati tudi meteor in ki mu je treba pripisati, da meteor zažari, da govorimo o padajočih zvezdah. Da nima letalo hladilnega aparata v pilotski kabini, bi se človek ne smel dotakniti nobene kovine v njem, ko doseže hitrost zvoka.

Vse snovi, iz katerih je narejeno takšno letalo, morajo biti odporne proti visoki temperaturi. Če se poveča zvočna hitrost, govorimo o nadzvočni hitrosti. Pri takšni hitrosti pa bi se vse doslej uporabljene kovine raztopile, kakor se je razstopil vosek na Ikarovih krilih, ko se približal soncu. Zato delajo zdaj poskuse z nerjavim steklom, s tantalom in drugimi proti vročini odpornimi kovinami. Potrebne bodo tudi boljše hladilne naprave, kakor so sedanje. Misliti je treba ne samo na pilota, marveč tudi na elektronske in druge aparate, denimo na radar. Potrebno je tudi po-

sebnost olje, ki kljubuje temperaturi, pri kateri se začne aluminij topiti. Če bodo hoteli doseči večjo hitrost, kakor jo je dosegel Bridgeman, bodo morali premagati mejo visoke temperature, pri kateri se začne doslej uporabljane kovine topiti.

Giblivo umetno oko

V bostonski bolnišnici so izdelali novo umetno oko, ki se premika enako kakor zdravo. Ko odstranijo človeku poškodovano oko, mu vdelajo v očesno duplino plastično ogrodje, v katerem je skrit majhen magnet in povezan z gibalno muskulaturo. Ko se ogrodje spoji z muskulaturo, vstavi jo v duplino umetno oko, v katerem je tudi magnet. Tako lahko človek premika umetno oko enako kakor zdravo.

Prvi londonski nebotičnik

Sredi Londona bo začela neka petrolejska družba v kratkem graditi prvi nebotičnik, ki bo imel 28 nadstropij. Stal bo na južnem bregu Temze in bo največje stanovanjsko poslopje v Londonu. Doslej največja londonska stavba je 120 m visoka katedrala Sv. Pavla. Kako visok bo nebotičnik, še ni znano.

Tragedija na morju

Z zastavami na pol droga je priplula 23.000 tonska angleška potniška ladja »Stratheden« v marsejsko pristanišče. Njena posadka je na odprtju morju prihitela na pomoč posadki ponesrečene grške tovorne ladje »Iason«. Kapitan Cummins je pripovedoval o junaštvu svojih mornarjev. Morje je bilo zelo vilarno. Brž ko so zagledali potapljačajočo se grško ladjo, so spustili na morje rešilni čoln. Angleškim mornarjem se je posrečilo rešiti 11 grških mornarjev. Rešilni čoln pa je morje čedalje bolj premetavalo. Bil je še kakšnih 60 m od ladje, ko ga je zgrabil velikanski val, ga dvignil visoko in prevrnil. Utonila sta dva oficirja, šest indijskih vojakov in 11 Grkov. Rešili so se samo štirje mornarji.



Francoške okupacijske čete v Zahodni Nemčiji so imele te dni manevre. Na sliki vidimo vaje protiletalske baterije v bližini Koblenza.

strašno moč, da mora človek kloniti pred njo.

HITROST ZVOKA

Ne moremo trditi, da se je ta skrivnostni svet velike hitrosti odprl fizikom nenadoma. Še preden je človek izumil letalo, so vedeli že marsikaj o hitrosti, saj so proučevali med drugim iz topov izstreljene kroglice, ki drve po zraku hitreje od kateregakoli letala. Pojem hitrosti zvoka ali še večje je sicer mnogim ljudem še povsem nov, fiziki pa ga poznajo že dolgo. V želji po napredku tudi na tem področju je začel človek hitrost zvoka primerjati s hitrostjo letala. Če mahamo po zraku z roko, če vržemo žogo ali pilotiramo letalo, zmeraj začne zrak valoviti in zračni valovi se širijo na vse strani. Ti valovi pripravljajo roki, žogi ali letalu pot.

MEJA HITROSTI

Fizik si predstavlja to tako, da valovi zraka s to pripravo delno pospešujejo, tako da teče po gornji in spodnji strani letalskega krila. Oblika zračnega toka je odvisna od spremembe tlaka. Brž ko se približa letalo hitrosti zvoka, pa naj leti visoko ali nizko nad zemljo in ko doseže zračni val pred seboj, nastanejo težave — destruktivne sile nadzvočne hitrosti. Zrak tedaj ne teče več enakomerno po krilih letala, marveč se začne vrtinčiti, na krilih se nekako lomijo in sila narazen. Večkrat bi človek mislil, da boče nevidni orjak s kladivom razbiti letalo ali streti z orjaškimi ro-

D-558 II Skyrocket hitrost 1800 km na uro.

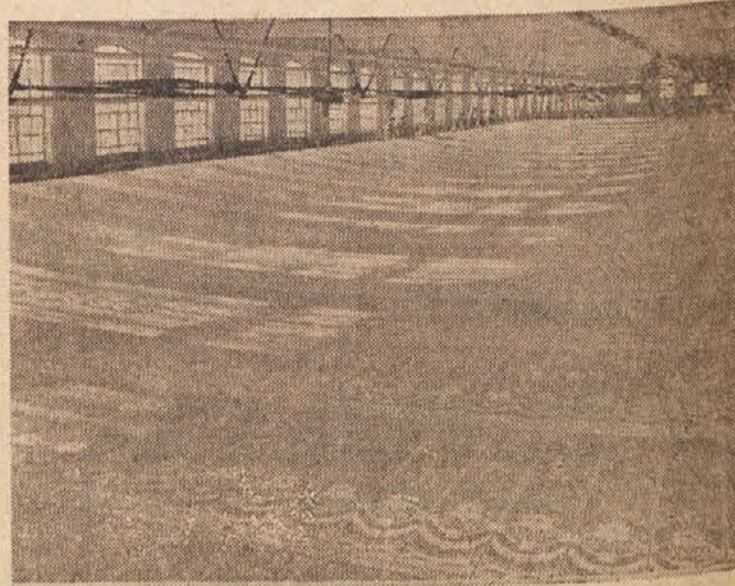
Vojaske piloti, ki se jim je zdelo hitrost 480 km na uro premajhna, so jo skušali povečati s pikiranjem in leteli so 1000 km na uro. Izkušnje iz teh poskusov so marsikatega med njimi prestrašile. Robovi kril in propeler so vibrirali ali »brenčali«, kakor pravijo piloti. Letalo se je gugalo ko pijano, večkrat se je pripetilo, da je odletel kos repa, višinska in stranska krmila niso več delovala, tako da je bilo pilo-

Po poroki v puščavo

Nichole Poche, 18-letna hči holandskega honorar. konzula v Aleppu, ki se je nedavno brez očetovega dovoljenja poročila z nekim Sircem in ki jo je odtlej iskala policija, je zbežala z možem v Libanon. Poročil ju je neki muslimanski ... in po poroki sta zbežala v puščavo, kjer sta našla zavetišče pri nekem beduinskem poglavarju. Oče ... prosil sirske zunanje ministrstvo, naj mu vrne hčerko. Trdil je, da zakon ni veljaven, ker se lahko po holandskem zakonu dekle poroči brez očetovega dovoljenja šele s 30. letom. Sirska policija je izjavila, da je ugotovila sedanje bivališče mladih poročencev na podlagi telefonskega pogovora, ki ga je imel mladi mož s svojim v Aleppu živečim očetom. V Libanon so poslali več uradnikov, da bi iskali mlada zakonca in ju pripeljali nazaj.



No, ali je v časopisu kaka dobra kritika o meni? vprašuje Maria Schell londonskega kolporterja. Toda njen nasmeh jo izdaja, da že ve, kakšen uspeh je dosegel njen film »Poslednji most« v Angliji.



Nottingham je znan po vsem svetu po svojih čipkah. Letos jih bodo razstavljali tudi na veliki britanski industrijski razstavi, ki bo v Londonu in Birminghamu od 2. do 13. maja. Ta slika, simbolična za nottinghamsko čipkarsko industrijo, kaže, kako so čipke napeli na velik okvir, da bi tako laže popravili razne napake v tkanju.

Koliko časa trajajo sanje

Ze dolgo je znano, da so sanje mnogo krajše kakor bi človek mislil, če bi jih primerjal z njihovim predmetom. Večkrat sanja človek o raznih dogodkih iz svojega življenja in jih v sanjah znova doživlja. Morda so trajala ta doživljanja več mesecev, v sanjah pa je zadoščalo nekaj minut ali celo sekund, da jih je tako rekoč znova doživel. Ameriški profesor Klein je s poskusi ugotovil, da traja večina sanj povprečno samo 30 sekund, najkrajše 5, najdaljše pa 90 sekund. Studente je hipnotiziral in jim velel, naj pripovedujejo, kaj se jim sanja. Ko je s kosčkom vate pogladil njihove roke, je vsak sanjal nekaj drugega. Enemu se je zdelo, da ga liže mačka, drugemu, da ga boža mati v bolniški postelji. Nekemu študentu je velel, naj odgovori na njegovo vprašanje. In študent je pripovedoval o težavnem izpitu z vprašanji, na katera ni vedel odgovoriti. In o izpitu je sanjal samo 20 sekund.

MALI LEKSIKON

Kalkčna je kemijska sestava notranjosti naše Zemlje? Kateri antični filozof je zahteval, naj bi samo z dovoljenjem oblasti smeli roditi otroke?

Od sto kemijskih elementov jih je v zemeljski skorji samo devet: kisik, silicij, aluminij, železo, kalcij, natrij, magnezij, kalij in vodik. Čim globlje pa gremo, tem hitreje se sestava spreminja. V gornji plasti — stratosferi (do 4000 m globine) prevladujejo rudačne kalcijeve dolomite in siliceje. Na področju metamorfizma pod njo, je mnogo kvarcita in sljude, je globlje, do 40 km, se razprostira tako imenovana granitna geosfera, sestavljena večinoma iz silicija in aluminija. Še globlje, do 80 km, leži bazaltna geosfera, sestavljena večinoma iz magnezija kot podlage vseh kontinentov. Še globlje, do 120 km se razprostira ekološka geosfera, v kateri prevladujejo težke kovine: železo, nikelj, krom, gvanidij in platin. Do 2000 km globoko se nikelj, krom, gvanidij in platinna geosfera, v kateri je odstopke težkih kovin še večji, potlej pa sledi tekoče jedro, v katerem prevladuje železo.

Znani grški filozof Platon (427 — 347 pred našim štetjem), je v svojem delu »Država«, v katerem je pojasnil v bistvu konservativni nauk, naperjen proti antični grški filozofiji zagovarjal mnenje, da bi morala biti zakonska zveza čuvarej države (vojščakov in voditeljov) skupna, to se pravi, da bi morali imeti skupne žene in otroke. Zakonsko zvezo in ploditev otrok naj bi organizirali mrtvo tako da bi dobili najboljši zarod. Za vsako zaploditev otroka bi bilo potrebno dovoljenje oblasti. Žene bi smele roditi od 20. do 40. leta, moški pa bi imeli pravice biti očetje od 30. do 55. leta.

Milanski beriči

Milanska policija je začela preganjati berače, ki so postali v mestu prava nadlega. Nekega berača je kaznovala zadnja leta z denarno globo že 396-krat, pa ga ni mogla odvrniti od beračenja. Mož je naberačil po ulicah 2000 do 3000 lir. V nekem drugem mestu pa ima stanovanj.

Jajčne lupine so koristne

Človeški organizem potrebuje mnogo kalcija, čisto mnogo več, kakor ga dobiva z redno hrano. Na univerzi v Oklabomi so se strokovnjaki zadnje čase podrobno ukvarjali s tem vprašanjem in sklenili svetovati gospodinjam, naj ne mečejo proč jajčnih lupin. Jajčne lupine so namreč sestavljene večinoma iz apnenca in so torej najboljši dobavitelj življenjsko važnega elementa kalcija. Stolci jih v prah ni težko, prah iz jajčnih lupin je treba prinehati moki, ko peče gospodinja potico ali kekse. Tako pride v človeško telo dovolj kalcija, kar je za zdravje zelo važno.

Televizija moti družinsko življenje

Da ne bi nastale v družinah prevelike zmešnjave, so uprave televizijskih postaj v Angliji sklenile, da odslej od 18 do 19 ure ne bo oddaj, zaključene pa bodo oddaje ob 23. Gledanje televizijskih oddaj je namreč utrudljivo in večkrat tudi razburljivo, tako da moti družinsko življenje.

★ RDEČA ROZA

PIŠE VOJKO NOVAK
RIŠE FRANCE SLANA



112. Minka je že dalj časa služila pri Oberreignerju. Pravkar je pospravljala spalnico. Ko je odprla okno, da bi prezračila sobo, je na ulici zagledala fantiča, ki se ji je zdel znan. »Večkrat sem ga že videla, kako pohajkuje tod okoli. Dvakrat pa je moral prav on že biti tu v hiši. Danos moram zvedeti, po kaj je prišel?« si je govorila Minka v mislih. Ko je fant stopil proti hiši in se je prepričala, da bo vstopil, je hitro skočila iz sobe na hodnik, ki je vezal stanovanjske in uradne prostore gestapa. Pogledala je, kaj naj vzame v roke in gro nasproti fantiču.

113. Potem je vzela vedro z vodo in kunjjo. »Čistila bom predsobo pred Oberreignerjevo pisarno,« si je rekla. »Vsak dan to delam.« Komaj se je pripravila k delu, je prišel fantič, ki ga je videla na cesti. Prav tisti je, ki je bil že dvakrat tukaj,« je pomislila. »Dober dan,« je pozdravil Berti in namoril korak proti vratom Oberreignerjeve pisarne. Potrkal je. Ko je zasiljal besedo »koroine«, je odprl vrata in izginil za njimi. »Torej je kdo videl, da si prišel?« ga je vprašal gestapovec po nemško. »Nič,« je odvrnil Berti. Oberreigner mu je pokazal stol. Berti je sedel.

114. Minka je na pol čope brisala tla z mokro kunjjo in se neprestano smukala okoli vrat. Potem je prislonila uho na ključavnico tako, kakor da je ravno ta trenutek tu pred vrati čistila. Silšala je: »Si še kaj zvedel?« je vprašal Oberreigner. »Nič,« je odvrnil Berti. »Vem samo za Jožeta in Ladota, s katerima sem povezan. Za druge nisem mogel zvedeti. Delamo v trojkah in se ne poznamo med seboj. Preteklo noč smo se smukali nekje v bližini vojaških skladišč, toda nisem mogel ugotoviti, kaj so ostali počeli. Postavili so me na stražo in tam sem moral ostati.«

Za dobro voljo

DRUGIČ ROJEN DOBER ODGOVOR

V uredništvo časnika, ki ga je uredjal Mark Twain, je nekega dne prihitel razkačen in ogorčen mož: »Pomislite, vaš urednik mestne kronike je objavil vest, da sem umrl, sami pa vidite, da to ni res, saj stojim živ in zdrav pred vami.«

Twain pa mu ni hotel dati prav in jel je prepričevati »umrlega«, da se urednik tiste rubrike nikoli ne zmoti. Če je objavil vest o njegovi smrti, je mož res umrl. »Pa tudi sicer,« je pripomnil Twain, »naš časnik nikoli ne objavlja popravkov.«

Mož je odšel, ker se je prepričal, da ne bo ničesar dosegel. Še istega dne pa je poslal uredništvo po pošti popravek in se skliceval na zakon o tisku. Tako je bil Twain primoran popravek objaviti. Da pa tudi tokrat ne bi napravil izjeme, je objavil popravek v rubriki »Rojenik«.

Neki matematik je bil znan po tem, da je lahko na pamet rešil se tako zamotane računske naloge. Ljudje so ga občudovali. Neki mlad humorist ga je nekoč nenadoma vprašal:

»Koliko je tri krat pet?«

Matematik je brez pomisleka odgovoril: »Dragi moj, če pršteš mo k temu še vas, dobimo sto petdeset.«



»Od kdaj pa nosiš brado, Tone?«